

XIX. ÉVFOLYAM

20. SZÁM.

BUDAPEST, 1929

JULIUS 10.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A zsandár meg a csendőr.

Egy interpelláció hangzott el az országgyűlés felsőházában a napokban, amely — többek között — velünk, csendőrséggel is foglalkozott. A csendőrség fejlesztésének a szükségességét hangoztatta az interpelláló úr és felvetette a kérdést, hogy vajjon nem lehetne-e a belügyinél bőségesebben dotált kultusztárca esetleges fölöslegeiből valamit a csendőrség fejlesztésére is fordítani?

Nem magával az interpellációval akarunk foglalkozni. A belügyminiszter úr válaszolt reá s a felsőház — az interpelláló úr is — megnyugvással vették tudomásul a választ. Másnap azonban kritikákat olvastunk, amelyek erősen a szemünkbe ötlöttek. Ezek szerint némelyeknél »megütközést« keltett volna még a gondolata is annak, hogy iskolák helyett csendőrlaktanyák épüljenek s hogy a csendőrség általában túlságos mértékben kiépítették, mert ez egyenesen a Bach-korszak visszatérésével fenyegetné az országot.

Elolvastuk kétszer is, de bizony így volt az leírva szóról-szóra.

Nem ütköztünk meg rajta. Csak sajnáltuk, nagyon sajnáltuk, hogy még mindig akadnak magyar emberek, akik ugyanazzal a szemmel néznek reánk, a mi izigvérig és tösgyökeresen magyar csendőrségünkre, mint amellyel nagyapánk a Bach-korszak morva zsandárait nézték s hogy tőlünk is csak annyi jót várnak, mint amennyit amazok hoztak az országra.

A kultúra és a közbiztonság egymással szoros kapcsolatban álló, egymást feltételező, kiegészítő és támogató fogalmak. A fejlett kultúra fejlett jogtisztetést és ennek folyamányaképen jó közbiztonságot eredményez, viszont szilárd közbiztonság nélkül kultúráról nem beszélhetünk. Ha az elé a dilemma elé állítanának minket, hogy egy faluban az iskola vagy a csendőrlaktanya épüljön-e fel először, már csak önzetlenségéből is az iskola mellett döntenénk. Az analfabéták százalékanak emelkedése a bűnügyi statisztika szempontjából sem kedvező jelenség. Egyébként is, annak a gondolatnak a feltevése, hogy a kultusztárca fölöslegeit a csendőrség céljaira fordítsák, inkább csak a csendőrség iránt való megtisztelő elismerés megnyilvánulása akart lenni az interpelláló úr részéről, mert ugyan melyik tárcának van ma fölöslege?

De tegyük fel, hogy lenne. Nem okvetlenül a kultusztárcának, hanem — mondjuk — a belügyinek. És tegyük fel, hogy ezt a fölösleget a kormány valóban a csendőrség fejlesztésére fordítaná. Vajjon okvetlenül egy második Bach-korszak lenne ennek a követ-

kezménye? Ha a csendőrségnek mindenütt szép, modern laktanyái és iskolái lennének, ha a szolgálati lovak számának még az elkerülhetetlenül szükséges kiegészítését is nem kellene évről-évre halogatni, ha a nyomozó osztályt és a közlekedési csendőrséget máról-holnapra modern felszereléssel lehetne ellátni, ha nem kellene a szemléket és a tanfolyamokat minduntalan korlátozni: vajjon 'tényleg abszolutisztikus kormányzat lenne-e mindezeknek a természetes következménye?

Nevetnénk az aggodalmon, ha nem tudnók, hogy a csendőrség tökéletes félreismerésén vagy félreismerni akarásán alapul. Politikai hatalmi instrumentumot látnak sokan a csendőrségben, pedig mi tudjuk és bizonyítjuk a legjobban, hogy mennyire nem az vagyunk. Mi csak nagyon sokat dolgozó és fegyelmezetten engedelmesskedő katonák vagyunk, akiknek nincs közünk semmihez, ami politika. Azt intézzék el a politikus urak és hagyjanak nekünk békét vele. Nyugodtak lehetnek, mi is békében hagyunk mindenkit — legyen bármilyen párti —, aki mindig, tehát politizálásai közepe is belül marad a törvények korlátain. Ha aztán valaki mégis összeütközésbe kerül velünk, bizonyos lehet felőle, hogy amit csinált, nem politika volt, hanem bűncselekmény. Ezt pedig mindenképen megakadályozzuk, akár van szép laktanyánk, lovunk és motorkerékpárunk, akár nincsen.

Ellenben igenis politika, még pedig nagyon jó és gazdaságos politika lenne az, hogy jól felszerelt, jól ellátott, modern közbiztonsági szervezet vigyázzon az állam polgárainak életére és vagyonára; hogy minél nagyobb legyen a bűnözők karmai közül megmentett vagy visszaszerzett javak értéke; hogy technikai hiányosságok ne gátolják büntettesek azonnal való kézrekerítését és hogy az ország közbiztonsági szervezetének a tagjai megkapjanak minden lehetőséget, amely szaktudásukat hiánytalanná és európai színvonalúvá teheti. Ha ezt a mesebeli állapotot Bach-korszaknak is lehet nevezni, — ne féljünk tőle.

Nem akarjuk mi a Bach-korszak zsandárait sem bántani. Ők is csak azt tették, amit mi: engedelmesskedtek. A Bach-korszakot nem róluk nevezték el, hanem — báró Bach Sándorról. Egy dologban azonban mégis megtagadjuk velük a közösséget. Ők egy idegen, zsarnoki rendszer fegyveres hatalmát képviselték a magyar nemzet függetlenségével, szabadságával és érdekeivel szemben, mi pedig a független és nemzeti magyar állam törvényes fejének, alkotmányos és felelős kormányának vagyunk a támaszai a közrend és a közbiztonság fentartásában. Ők zsandárok voltak, — mi magyar csendőrök vagyunk, vérünk minden cseppjében és testünk minden porcikájában.

Ha nincs az államnak pénze, adjanak a politikus urak csak annyit, amennyit tudnak. De amit adnak, adják jó szívvvel. Azt pedig ne felejtsek el soha egy pillanatra sem, hogy csendőröknek adják, nem — zsandároknak!

A magyar csendőrök a déli harctéren

1914—18.

Irta: **SUHAY IMRE** tábornok.

(Befejező közlemény).

Az általános szabály alól még egy kivétel volt. Ha tudniillik a tettes a tett elkövetésekor nem töltötte még be huszadik életévét, ez esetben is halálbüntetés helyett az előbbi bekezdésben említett szabadságvesztésbüntetést rótták ki. Sem az előbbeni, sem az utóbbi esetben azonban nem volt megengedve a büntetésnek további enyhítése, még a rendkívüli enyhítőjog alapján sem.

Az ítélet megerősítésére, az eljárást elrendelő illetékes parancsnok volt jogosult. A halálos ítéletnek megerősítése nem volt — mint a rendes eljárásban — a hadsereg főparancsnokának fentartva. Ugyancsak az illetékes parancsnok volt jogosult — Ő Felségétől nyert törvényes felhatalmazás alapján — kegyelmezési jog gyakorlására.

Ellenben, ha az illetékes parancsnok a már említett okokból egy, a rögtönítelő eljárásban hozott ítéletet feloldandónak tartotta, a feloldásra már csakis a hadsereg főparancsnoka volt jogosult.

Felfüggesztő hatályú perorvoslatot sem a rendes, sem a rendkívüli hadieljárás nem ismert.

A rendes eljárásban terhelt a nyomozásvezető intézkedései ellen 24 órán belül felfolyamodással élhetett az illetékes parancsnokhoz.

Az illetékes parancsnok határozatai és rendelkezései ellen azonban semmiféle perorvoslatnak helye nem volt.

Az ítéletek ellen sem lehetett semmiféle rendes perorvoslatot használni. A rendes eljárásban vádlott, a már említett jegyzőkönyvi kihallgatásakor, nyilatkozhatott panaszai felől.

Nagyobb szabású rögtönítelés alapján ítélték el a Kragujevácban állomásozó cs. és kir. 70. gyalogezred pótzászlóaljának lázadását 1918 tavaszán. Bolsevik izgatásra az őrség 12 emberét megölték, az ügyeletes tisztet s még több más tisztet és szolgálatban álló katonákat az orosz fogságból visszatért katonák súlyosan megsebesítettek.

Az ügyet teljesen idegen hadbírók vizsgálták ki, hogy teljesen befolyásmentes emberek ítélkezzenek. 44 ember halálra ítéltetett és két órával később ki is végezték őket.

A magyar tábori csendőreink rendes közbiztonsági szolgálatát, — mely bizony a meghódított Szerbiában, mint láttuk, elég sokoldalú volt — ismertettem az előbbi közleményekben.

Reá akarok most térni csendőreink egész különleges feladataira, melyek a megszállt Szerbia politikai viszonyai folytán s a háborús események következtében adódtak.

E helyen elsősorban fel kell említenem a bandamozgalmakat, melyek 1917. tavaszán a bolgárok megszállta területen ismét feléledtek, de hozzánk is áttértek. Fel akarom sorolni mindazon alakulatokat, melyek hivatva voltak ezen mozgalmakat letörni s Szerbia belbiztonságát politikai téren is megőrizni.

A normális csendőrségi szolgálatot, mint láttuk,

Bem.

*Az agg titán, a bujdosó hadisten
Még egyszer magyar földre ér, —
Két sasszemével Erdélyt kémleli —
(A Hadak-útja: jénylő, tejjehér.)*

*Szent hamvait szellemhadak kísérik,
Nyomában ott a hős honvédsereg —
S a koporsónak — véráztatta síkon —
Petőji tiszteleg...*

Vályi Nagy Géza.

A gébics.

Irta: **CZIER KÁROLY** őrmester (Debrecen).

A hold lenyugodni készült, a szeliden pislogó csillagocskák is egymásután aludtak ki az égboltján, mintha csak az üde tavaszi szellő oltogatta volna el sorra gyenge világukat. Kelet felől hajnal pirosodott az ég alján. Kardos őrmester felkelt az ágyából, frissen felöltözködött és kiment a laktanya virágos kertjébe. Május elsejére virradt, az

orgonabokrok pompás, dús, lilafürtű virágai megtöltötték a levegőt kedves illatukkal.

Kardos őrmester boldogan élvezte a gyönyörű reggelt. A virágokkal dús tavaszt érezte fiatal lelkében is. Elővette a zsebkését és nagy gonddal nyesegette le a legszebb orgonákat s csokrot kötött belőlük.

Hogy elkészült vele, nesztelenül surrant végig a még kihalt, csendes falu járatlan, akácós főutcáján, egyenesen a Vassék portájáig. Belopózott a nyitott kis kapun a kertbe, onnan a Mariska hálószobájának az ablakáig. Az ablak sarkig nyitva volt s a hajnali szellő pajkosan lengette a csipkés függönyét.

A csokrot az ablak párkányára helyezte s észrevétlenül távozni akart, alig tett azonban két-három lépést, a szobából egy jól ismert, édes csengésű női hang utána szólt: — Feri!

Ugy látszik, várt reá. A leány kinyújtotta kis keskeny, finom kezét az ablakon.

— Kedves Magától ez a figyelem, Feri. Nem is tudom, miért tartóztattam éppen most vissza, de... de mondanom kell magának valamit. Jobb, ha túlesem rajta. Nézze, Feri... azt hiszem, nincs kétsége az érzelmeim felől, de — őszintén megmondom — számolnia kell azzal, hogy gazdálkodó embernek vagyok a gyermeke. A szüleimnek rajtam kívül nincsen senkijük. Apám már megrokkant, terhére van a gazdaság... nekem férjhez kell mennem... valakihez, aki az apám vállairól leveszi a terheket. Magára nem számíthatok, mert Maga ma itt van, holnap ki tudja, hová helyezik. Kutassy Gyula volt nálunk a minap háztűznézni, a szüleim nagy szerencsémnek tartják, hogy megkérte a kezemet. Nem ellenkezhettem: »igen«-t kellett mondanom.

Elhallgatott. A kínos, mélységes csendet csak egy szorgalmas méhecske zümmögés zavarta, amely közöttük rep-

az egyes örsök látták el, melyeket előljárujuk a »Kreisfeldgendarmeriekommandant« látott el útasításokkal.

A csendőrörsök azonban épen csak hogy el tudták látni a rendes belbiztonsági szolgálatot, melyhez még egy csomó közigazgatási feladat, megbízatás is járult. A hazafias ellenséges érzelmű lakosság, alig hogy felocsúdott az 1915. évi megszállás, majd az 1916. őszi (román hadüzenet és internálások okozta) megdermesítésétől, megkezdte az ősi taktikát, a bandák harcát, a komitácsi hadviselést.

Mielőtt ezen mozgalmakat ismertetném, melyek a szerbiai belbiztonsági szolgálat érdekes, de kellemetlen problémáját okozták, fel akarom említeni, minő különleges csendőralakulatok álltak e célból rendelkezésre.

Midőn 1916-ban román betörés után minden, még félig-meddig ütőképes alakulatra szükség volt, a hadvezetőség elhatározta, hogy Szerbiából az összes mozgó (tábori és népfelkelő) alakulatokat kivonja. Részint ezekből alakították a híres Szívó-féle dandárt. Szívó ezredes a 11. huszárezredben (ma ny. á. m. kir. altábornagy), volt tudtommal az egyedüli parancsnok, kinek sikerült nyílt csatában az ellenfelet bekeríteni és fegyverletételre bírni. Mindenesetre a magyar név dicsőségére szolgál e tény is. Csapataiból, melyek között a 32. magyar csendőrörs is volt, alakult a román hadjárat alkalmával a 145. gyalogdandár. Ez a dandár Isbiceni-nél elfogta a vele szemben álló román erőket. Kezeibe került 323 tiszt, 11.706 fő legénység, 80 lovas, 12 géppuska, 26 löveg, 1 rádióállomás, 110 telt lövészeres-kocsi, 205 országos jármű és 1180 ló, vagyis a Szívó-dandár anyagának és létszámának több mint négyszerese.*)

*) Vitéz Sajó János „Egy magyar csoport szerepe Havasföld meghódításában 1916.”

desett, játszadozott a reggeli napsütésben, mint akinek sejtelmé sincsen arról, hogy ilyenkor nem illik lábatlankodni.

Kardos örmester nem válaszolt. Mit is feleljen annak, akinek igaza van? A leány hirtelen kivett egy szál orgonát a csokorból s odanyújtotta neki, aztán hirtelen bezárta az az ablakot. Mikor aztán nem látta senki, ráborult az ágyára s magához ölelte a virágokat. Csak úgy hullottak rá a könnyei.

Kardos örmester megfordult s ment hazafelé. Még csak ezután fog gondolkozni azon, amit hallott ezen a nagyon szép és nagyon szomorú májusi reggelen. Nesztelenül tette be a kis kaput, amelyet neki nem lesz szabad többé kinyitnia.

Egy szekér jött szembe az országúton. A Kutassy fiú volt, zenészeket hozott a városból. Jól tudta Kardos örmester, hogy kinek a kedvéért. Mikor beért a laktanya udvarára, már a fülébe is csendült a cigányzene.

Nagyon erős akart lenni. Belépett a legénységi szobába, vidáman, könnyedén, mintha semmi se történt volna. A Mariskától kapott orgonát elzárta a ládjába, elrejtette a szíve nagy fájdalmával együtt. És elhatározta, hogy elfelejti ezt a május elsejét örökre. Élni fog egyedül a hivatásának és a szolgálatának: jó az a feledéshez. És aztán meg a szolgálatnak semmi köze a szerelemhez. Mind a kettőnek megvan a maga helye és ideje.

Nem is tudott meg a dologról senki semmit. Csak a legjobb, leghívebb barátjával, Bartha csendőrrel sejtette az örökké szomorú, fájdalmas mosoly a Kardos örmester bánatát. De nem beszélt róla még akkor sem, amikor a Vass Mariska eljegyzésének a hírét olvasta.

*

Két csendőr haladt egymás mellett a dülöúton. Lassan, fáradtan, szótlanul lépkedtek, meglátszott rajtuk, hogy nagy

A felesleges csapatok elvonása után, — a helyőrségi szolgálat, fedezetek, kíséret, stb. céljaira — minden kerületi parancsnokság (Kreiskommando) székhelyén csak egy frontszolgálatra alkalmas, 38 évnél idősebb legénységből alakult hadtápszázalóalj maradt vissza. A zlj. 2 századra tagozódott a 3—3 tiszt és 250—250 főnyi létszámmal.

A Krusevac-on állomásozó zlj-nak 3, a Mitrovicainak 4 százada volt. Az összes hadtápszázalóalj magyarok, illetve horvátok voltak, kivéve a 408-at és a belgrádi hidfő őrzésére kirendelt 409. számú cseheket. A vasúti vonalak őrzését 12 vasútbiztosító osztag látta el kb. 1600 főnyi létszámmal. (1916. őszéig 3000 volt.) A lovasságból 4 és fél századot hagytak meg, közte 2 és fél népfelkelő huszár. A tüzérség létszáma kb. 6800 volt, többnyire vártüzértartalék és népfelkelő alakulatok, a belgrádi hidfő védelmére szolgáló 64 öreg, részben vár- és ostromlöveg kiszolgálására. Ezt az egész tüzérséget kivéve egy keskeny nyomtávú 8 cm. öreg (75 M.) ágyús, egy 99 M. tarack és egy 99 M. hegyi (tehát csupa elavult) üteget, kivontak.

Az átszervezés befejeztével összesen 25.500 gyalogost és vártüzért, 12 nehéz tábori és 36 várlöveget bocsátott a katonai főkormányzóság a főparancsnokság rendelkezésére.

Mi maradt már most mint tábori vagy jobban mondva »mozgó« ütőerő a kormányzóság rendelkezésére?

Csak a 16. »csendőr portyázó század«. Ezeknek azonban csak jóformán annyi közülük volt a nevükön kívül a csendőrséghez, hogy a kerületek tábori csendőrparancsnokainak voltak alárendelve, azonkívül néhány csendőrtisztet és altisztet parancsnokként alkalmaztak. A tisztek legnagyobb része népfelkelő, — »frontszolga-

út van már mögöttük, de azért megtartották kemény, katonás járásukat. Futó zivatar keletkezett s a hirtelen zápor leverte az út porát. Az augusztusvégi tikkadt, forró délután nyomott forróságát üde, lanyha szellő váltotta fel. A piszkos szürke felhők oszladozni kezdtek s a még magasan járó nap diadalmasan ontotta aranysugarait a haragoszöld kukoricatáblákra s felszívta az ezüstösen csillogó esőcseppeket.

A csendőrök egy keresztúthoz értek s ott megállottak egy pillanatra. Kardos örmester volt és járőrtársa Bartha csendőr. Az örmester most egyébként az örsöt is vezette. mert az örsparancsnoka néhány nappal azelőtt kórházba ment. A kis örsön mindössze öten voltak, kettőnek tanukihallgatásra kellett mennie, csak Kovács csendőr maradt otthon, mint napos.

A kukoricás felől lihegve futott feléjük Szunyog József, az öreg mezőőr:

— Na, mi az, öreg? — kérdezte Kardos örmester.

— Nagy baj van, csendőr urak! Az ekléziabirtok mesgyéjén, a Vidi tengeriföldjének a végében ott fekszik holtan a nagyobbik Vidi fiú, a János. Tetszik tudni, — magyarázta — akinek az a kikapós felesége van. Azért szaladtam ilyen igen, hogy hirül adjam a csendőr uraknak.

A csendőrök gyors lépéssel megindultak a mezőőrrel a helyszínre. A káptalan uradalom két segédtszije is velük tartott, mint bizalmasi egyének.

A hullá arccal a föld felé feküdt, bal halántékán hatalmas lött sebbel, amelyet szemmel láthatóan sörétes puska okozott. Egyéb semmi, se nyom, se bűnjel.

A helyszíni szemle után bementek a község házára, hogy a jelentéseket megtegyék. Hol kezdjék a nyomozást? Persze, hogy az elhunyt feleségénél. Az bizonyosan ad majd valami kiinduló pontot.

latra kevésbé alkalmas« volt, minden haditapasztalat nélkül, a legénység pedig 35 éven felüli népfelkelőkből állott.

Ezen századok közül az 1—12. számúnak létszáma 150—200 fő volt, a 13—16. számúak Belgrád környékén állomásoztak, mint a kormányzóság tartaléka, egyúttal pót- és kiképző-osztagát is képezve a többi 12 századnak.

Ezen alakulatokat (Gendarmerie Streifkompagnie-t) nem szabad összetéveszteni a bosnyák határvasz századokkal, melyeknek már békében válogatott legénységük volt s elite csapatot képeztek.

Később, 1917-ben ismét átszervezték ezen mozgó csendőralakulatokat. A legénység egy részéből a 16 századból álló portyázó gyalogezredet (Streifregiment) alakították, hadviselt, és tapasztalt, idősebb tisztek parancsnoksága alatt.

A csendőr altiszteket és az ügyesebb legénységet a »vadászszakaszok«-ba osztották be (Kreisjagdzug) melyek — kerületenkint egy — az illető tábori csendőrparancsnok mozgó tartalékát képezve főleg a rablások megakadályozására és a bandák leküzdésére fordították figyelmüket. Ezen alakulatok tisztán csendőrségi szolgálatot végezve, csendőrtisztek parancsnoksága alatt most már igen jól beváltak, különösen a sabac-i, kragujevac-i és a krusevac-i kerületekben. 1—1 ilyen »vadászszakasz« létszáma 1 tiszt és 40 fő legénység volt.

Az 1918-ban a Szerbiában lévő csendőrségünk létszáma 5000 főre emelkedett. Hogy csendőrségünk szolgálata megkönnyítessék, egyes őrsöket a déli kerületek mohamedán (részben albán) hozzánk szító lakossága közül toborozott polgári egyénekkel is megerősítettük.

Csinos fiatalasszonyt hozott eléjük az éjjeli őr: a meggyilkolt feleségét. Kardos őrmester kérdezni kezdte csendesen, nyugodtan, mikor, hová és milyen céllal távozott el az ura hazulról. Sablónos, maguktól értetődő kérdések. Az asszony sohasem volt még »törvény« előtt s nagyon megijedt a csendőröktől. Összevissza beszélt, ellentmondásokba keveredett s Kardos őrmesternek igazán nem került nagy fáradságába, hogy a valót megtudja tőle:

— Kutassy Gyula udvarolt nekem — zokogta — s tegnap este a férjem nálam találta. Összeveszték s a férjem kétszer arculütötte Kutassyt. Nem ütötte vissza, csak annyit mondott neki, hogy ezért az életével fog fizetni. Többet nem tudok.

Tanu is akadt, aki látta Kutassyt az eklézsia tanya felé menni puskával a kezében.

A járőr elindult a tanya felé, hogy Kutassyt előkerítse. Már alkonyodott, a nap lemenőben volt. Erőtlen, rózsaszínű sugarai hasztalan igyekeztek áttörni a távoli jegenyesor sűrű lombjain, a tájat gyorsan növekvő hatalmas árnyak vették birtokukba. A faluban estharang szólott, a mocsárban tengernyi béka brekegett, kelet felől pedig már emelkedőben volt a telihold.

Kardos őrmester hirtelen lekapta válláról a puskát:

— Állj!

Kutassy Gyula menekülni próbált, de a két feléje meredő puskacső láttára megállott. Kezében tartotta kétsövű vadászfegyverét.

— Hátra arc! A puskát letenni! Három lépést előre!

Kutassy szó nélkül engedelmeskedett. Barta csendőr elvette a vadászpuskát, aztán megmotozták és bevitték a községházára.

— Miért akart megszökni előlünk? — kérdezte Kardos őrmester.

Ezen önkénteseket részint mint a vad és járatlan vidéket jól ismerő vezetőket és tolmácsokat alkalmazták, — volt a törökök közt néhány, aki egészen jól beszélt magyarul, — részben pedig 15—20 főnyi »ellenbandákat« (Kontrabande) alakítottak belőlük.

A mohamedán lakosság a szerbeknek esküdt ellensége volt; a szerb bandák ellen sikerrel alkalmaztattak. Ismerték a szerbek harcmódorát, búvó- és rejtekhelyeit, sokszor a vezetőket vagy a bandák egyes tagjait személyesen is. Nekünk jó szolgálatokat tettek, de hogy aztán a különböző bandák egymást néha kegyetlenül legyilkolták, felkoncolták, sőt a családtagokat is kiirtották, — ez már hozzátartozott a balkáni erkölcsökhöz, az ottani »bon-ton«-hoz, ezzel mi már nem sokat törődhattünk.

Csendőreinknek mindenesetre sokszor jó szolgálatakat tettek, különösen a bandák nyomravezetésénél, kézrekerítésénél; a szemtől-szembe való harcot, azonban nem szerették, ezt inkább csendőreinkre bízták.

Különben a szerb lakosság között is sokan akadtak, akik támogatták csendőreinket, vezetőkül, besúgókul ajánlkozva fel. Ezeket az embereket jóformán sohasem vezette haszonlesés, hanem vagy bosszú, elkeseredés, vagy pedig a vágy, a nyugalom, védelem után.

Előfordult, hogy a bandák itt-ott egyes szerb embereket is bestiálisan meggyilkoltak, (sőt az is megtörtént, hogy a lábuknál fogva akasztották fel honfitársaikat, alájuk tüzet gyújtva). A lakosság ezen többnyire messziről odalopódzott és bandákba verődött egyéneket gyűlölte, sokszor törbeccsalva őket, csendőreink kezére juttatta. Különösen a sabáci kerület egyes részeiben működött a lakosság közre, mert itt egyes bandák kizárólag a lakosság fosztogatásából éltek,

Mert tudtam, hogy utánam jönnek — volt az őszinte válasz.

— Tehát Ön lötte agyon Vidi Jánost?

— Sajnos, igen.

— Szóval beismeri. Beszélje el hát, hogyan történt?

— Tegnap délután 2 óra tájban vettem a puskámat, amelyik most a csendőr úrnál van, megtöltöttem sörétre s kimentem a tarlóra vadászni. Fogolyra, nyúlra, ami akad ilyenkor. A magyórosi út mellett egy galagonyán gébicset láttam. Kártékony madár, le akartam löni. Amint elsütöttem a puskát, a kukoricásból, nagy jajszóval kilépett Vidi János. Egy-két lépést tett előre, aztán összeesett. Már nem tudtam segíteni rajta. Amint magamhoz tértem, futásnak eredtem. Futottam a tanyára, nehogy meglássanak, de nem sikerült. Ahogy kilöttem a puskámat, azóta se nem üritettem, se nem tisztítottam, úgy van most is, azon módon.

— Hová igyekezett, amikor elfogtuk?

— Azt is megmondom. Terhemre volt a puska nagyon, gondoltam, beviszem a nádasba, elrejttem, hogy magam se akadjak rá többé.

— Ugy tudom, — mondotta Kardos őrmester — hogy Ön tegnap este megfenyegette a sértettet.

— Hát már ezt is tudják az urak? Igaz bizony az egy szóig, akárki is mondta. Dehogy is gondoltam én arra, hogy az ígéretemet ilyen hamar be fogom váltani! Látom én már, hogy minden ellenem esküdött, pedig úgy igaz az, ahogy mondom, nem is láttam Vidit, amikor a gébicsre löttem, mert ha láttam volna, nem löttem volna. Tudtam én azt nagyon jól, amikor megütött, hogy neki van igaza, mert ha én kapnék valakit a feleségemnél, az bizony nem úszná meg két pofonnal.

ellentétben a déli és keleti kerületekben garázdálkodó politikai színezetű bandákkal.

Az ellenbandák megszervezését a bolgárok nagy ügyességgel végezték, hiszen nekik Macedóniából elég tapasztalatuk volt. Mi is az ő útmutatásuk nyomán jártunk el. A bolgárok az ő területükön 60 ilyen ellenbandát szerveztek, 15—50 főnyi létszámmal s ezeket »hegyiosztagok«-nak nevezték el.

Az ellenbanda ereje nem annyira a létszámától, mint inkább a parancsnok egyéniségétől függött. Minden embernek a fegyverén és 100 töltényén kívül egy-egy kézigránátja volt, köpenye, kenyérzsákja. Utóbbiakat, hogy minél könnyebben mozogjanak, rendszeren lovakon szállították. Ezen állatokat a küldöncök hátslovak gyanánt is használhatták. Főelv volt: az egyszer fölfedezett bandát addig üldözni, míg az teljesen meg nem semmisült.

Csak midőn a vadász-szakaszainkat is a fentebbi mintára szerveztük meg, értünk el mi is eredményt.

A bandák ellen alkalmazott eddigi módszereink ugyanis bizonyos vidékek elzárása járőrök által, egyes utak, ösvények elzárása osztagok által, melyek célja a rajtaütés volt, a faluk megszállása 10—12 főnyi őrsökkel, hogy a bandák élelmezése megakadályoztassék, nem vált be. A balsiker oka volt: részben csapataink, járőreink gyöngye létszáma, mely a legtöbb esetben lehetővé tette, hogy a bandák a legtöbbször mégis kibujhassák, részben pedig a lakosság magatartása, mely — eltekintve a sabáci kerület rablójától — mégis a hazafias célból szervezett bandákhoz szított, végül pedig az, hogy embereink mozgatója túl körülményes, nehézkes és lassú volt. Komitácsinak születni kell, vagy pedig kedvvel kell végezni ezt a mester-

séget! Csak midőn vadász-szakaszaink friss, fiatal és olyan legénységet kaptak, mely önként vállalkozott erre a szolgálatra, akkor vehettük fel a komoly küzdelmet a komitácsikkal. Erre a célra a 40—50 éves népfölkelők, sokgyermekes családapák s hozzá még alföldi emberek nem voltak alkalmasak!

Külön fel kell említenem az 1917-es nagy fölkelést, mely a bolgárok által megszállt területről indult ki, de hozzánk is átcsapott. A lázadást a bolgárok által elrendelt sorozás robbantotta ki. Ők ugyanis 1917 február közepe felé elrendelték, hogy a 18—40 éves szerb férfilakosság besoroztassék. A szerb hadköteles férfiak erre a vad és járatlan hegyekbe szöktek, s ott bandákba verődtek. Ott tizesével szervezték meg őket, 150 ember egy »csetá«-t, századot képezett, amelynek parancsnoka szerb tiszt volt, aki a macedóniai frontról valamiképen beszökött. Eleinte csak az emberek felének volt puskája 60—70 tölténnyel, ellenben a balkáni szokásokhoz képest sok kézigránáttal, bombával rendelkeztek, fejenként legalább 1—2 darabbal.

Február végén kb. 1000 ilyen módon megszervezett szerb fölkelő Kursumlje-ban meglepetésszerűen rajtaütött egy bolgár századon, azt 36 órai harc után teljesen megsemmisítette s fegyvereivel és géppuskáival felszerelte magát. A Prokoplje-ből segítségül küldött másik két bolgár századot is tönkrevérték, március 2-án pedig Prokoplje-ből az egész bolgár zászlóaljat elűzték és Nis ellen vonultak. Az egész vidék fel-lázadt, a szerbek a férfiakat kényszerítették, hogy fegyvert fogjanak. A német 11. Etappeninspektion Nis-ben a belgrádi kormányzósághoz fordult segítségért, mert a lázadók már csak néhány kilométernyire voltak a várostól.

— Ha gébicsre lőtt, hol a gébics?

— Elrepült. Ugy látszik, nem találtam el.

Bekísérték a laktanyába. Kardos őrmester a tanukihallgatásról hazaérkezetteket vezényelte ki fogolyőrizetre, maga pedig a járőrtársával megkezdte a pihenőjét.

— El tudod-e hinni, hogy Kutassy szándékosan ölte meg Vidit? — kérdezte vacsora közben Bartha csendőrtől.

— El én, miért ne? — válaszolta amaz.

— De ha meg akarta ölni, miért lőtt reá seréttel?

— Ki tudja... lehet, hogy jobban bízott a serétben vagy talán nem is akarta megölni, csak megsebesíteni.

— És amivel védekezik? Hogy a gébicsre lőtt?

— Gyenge védekezés. A madárra lőtt, azt nem találta, Vidire nem lőtt, azt meg eltalálta. Ki hiszi ezt el?

— Én nem tartom kizártnak. Mindenesetre tovább kell nyomoznunk.

— Mire jó ez a túlbuzgóság? Nemhogy örülnél, hogy ez a gézengúz hurokra került, hanem még aggodalmas-kodsz. Képzeld el: egy szép menyecske urat agyonlőtték, a Vass Mariska völegényét meg becsukják. Mi kell még ennél jobb?

— Egy okkal több, hogy annál lelkiismeretesebben keressem az igazságot. Haszontalan dolog lenne, ha visszaélnék a helyzettel. A kezem között van, tehetetlenül, de becsstelen ember az, aki tehetetlen ellenfélen tölti ki a bosszúját. Mindenesetre utánajárok a dolognak.

Vacsora után mindjárt lefeküdtek, holnap korán kell kelniök. Kutassyt megbilincselve őrizte a másik járőr.

Kardos őrmester nem tudott aludni. Forgolódott az ágyában jobbra-balra s úgy érezte, hogy valami nagyon-nagyon nagy súly nyomja a lelkét, amiért neki nem szabad aludnia.

Eszébe jutott a gébics. Hátha nem repült el? Hátha mégis eltalálta és megsebezte s ott fekszik valahol. Vagy talán a nagy izgalomban ügyet sem vetett reá Kutassy. Mindenesetre meg kellene nézni. Reggelig nem lehet várni, ha tényleg ott van, elviheti valami róka vagy kőbor kutya.

Próbálta magát megnyugtatni, a fáradságtól talán el is szenderedett egy kissé, de amint aludni próbált, rögtön megjelent előtte a gébics vörös fejével és hajlott csőrével. Nem kínlódott tovább. Felkelt és nesztelenül öltözködni kezdett, hogy észre ne vegyék a szomszéd szobában. Talán restellette is egy kicsit a nyugtalanságát. De nem volt maradása. Kardot kötött és kiment az éjszakába.

A telphold sápadt fényénél gyors lépésekkel ment a helyszín felé. Beletelt egy jó órába, amíg odaért. Elövette a zseblámpáját és lázas izgalommal kezdett kutatni a bokrok között. Nehezen ment a kutatás a sötét árnyékokban és a magas fűben, de Kardos őrmester nem tágitott. Ugy érezte, hogy a gébicsnek meg kell lennie. Láta jól a Kutassy szemében, hogy nem hazudott.

A látóhatáron feltűnt a hajnal első derengése, inkább csak sejteni lehetett, mint látni. Egyszerre csak megdobbant a szíve: a színhelytől 40—50 lépésnyire ott feküdt a gébics. A testében sörétek.

Ugy érezte, mintha az a nagy súly egyszeribe leszákadott volna a szívéről. Ment, futott hazafelé, egyenesen a szobába, ahol a járőr Kutassyt őrizte.

— Hazamehet! — szólt szárazon a fogolyhoz.

Az nem értette. Csak némán bámult az őrmesterre. A járőr sem tudta megérteni, honnan került elő ilyen korán és ilyen hirtelen.

A belgrádi katonai kormányzóság a lázadás első hírére*) a) egy csendőrőrnagy (nem magyar) parancsnoksága alatt egy 4 csendőr portyázó századból, $\frac{1}{2}$ dragonyos századból és egy 9 cm. 75/M ütegből álló különítményt gyűjtött össze Brus-nál, Krusevác környékén;

b) két másik csendőr portyázó századból szervezett különítmény elállta a határt, hogy a bandáknak a területükre való átlépését megakadályozza, illetve hogy a bolgárok segítségére siessen és végül

c) a mitrovicai kerület biztosítására $\frac{1}{2}$ népfőlkelő hadtápszázalóaljából, 2 hegyiágyúból, csendőrségből és 150 önkéntes albánból álló különítmény rendeltetett ki.

A hadsereg főparancsnokság engedélyével a Szerbiában állomásozó gyalogezredek (37., 50., 71.) pótkereteiből 1—1 menetszázadot 1—1 géppuskás osztaggal készenlétbe helyeztek a bolgárok és németek segítségére (Nis), azonkívül az összes nélkülözhető portyázó századokat is (12) a veszélyeztetett körletbe küldte a belgrádi katonai kormányzóság. Ugyanekkor alakított meg a belgrádi csendőriskola legénységéből a »Feldgendarmeriebataillon S« (szerbiai tábori csendőrzászlóalj), mint azt tanulmányom 2. részében felemlítettem. Természetesen 8—10 napi időre is szükség volt, míg a rossz és gyér vasúti vonalak segítségével ezeket a csapatokat össze lehetett gyűjteni.

Hogy azonban a kormányzóság a maga ad hoc képezett, még csak igen kevésbé harcedzett csapatait ne tegye ki esetleges vereségnek, az AOK-tól (hadsereg főparancsnokságtól) 2 zászlóalj és 2 üteg nél-

*) „Monatsberichthe über Bandenbewegungen in M. G. G. Moravien“. Bandenwesen in Serbien“. AOK (Präs. 70.7. vom 28/3. 1917. N. A. Nr. 12 760 v. 21/5 1917 Op. Nr. 1198 vom 28/9. 1917. Op. Nr. 123 v. 4/10. 1917. Präs. 35.563/17 vom 19/1 1917. Op. Nr. 1322 v. 1/11. 1917. AOK. Op. Nr. 48.733.

— Mondom, hogy hazamehet, — ismételte Kardos örmester — itt a gébics.

És letette a halott madarat az asztalra.

Kutassyról levették a bilincset. Odarohant Kardos örmesterhez és meg akarta csókolni a kezét. Alig tudott ellene védekezni.

— Csak a kötelességemet teljesítettem, — mondotta — azért meg nem jár köszönet.

Másnap aztán megtette ellene a feljelentést gondatlanságból okozott emberölés miatt.

*

Estefelé a Vassék mindenese kopogtatott be az örsirodába s egy levelet adott át Kardos örmesternek. A levelet az öreg Vass írta s kérte Kardos örmestert, hogy fontos ügyben látogassa meg. Vacsora után aztán bekopogtatott Mariskáékhoz.

Az öreg Vass fogadta. Mindkét kezét eléje nyújtotta és szó nélkül, melegen megrázta a kezét.

— Isten hozta nálunk! Mariska, hol vagy?

Mariska beröpült a szobába, egyenesen a Kardos örmester karjaiba. Az öreg szeretettel átkarolta őket s a könnyei között csak annyit tudott mondani:

— A legnagyobb kincsem, amit Noked adhatok, a leányom. Örömmel és büszkén adom, fiam, mert most már tudom, hogy különb embernek úgysem adhatnám. Mert hiába, Ti nem vagytok olyanok, mint a többi emberek, Ti — csendőrök vagytok.

külözhető tábori csapatot kért valamelyik frontról. Ez az óvatosság, mint később látni fogjuk, célszerűnek bizonyult.

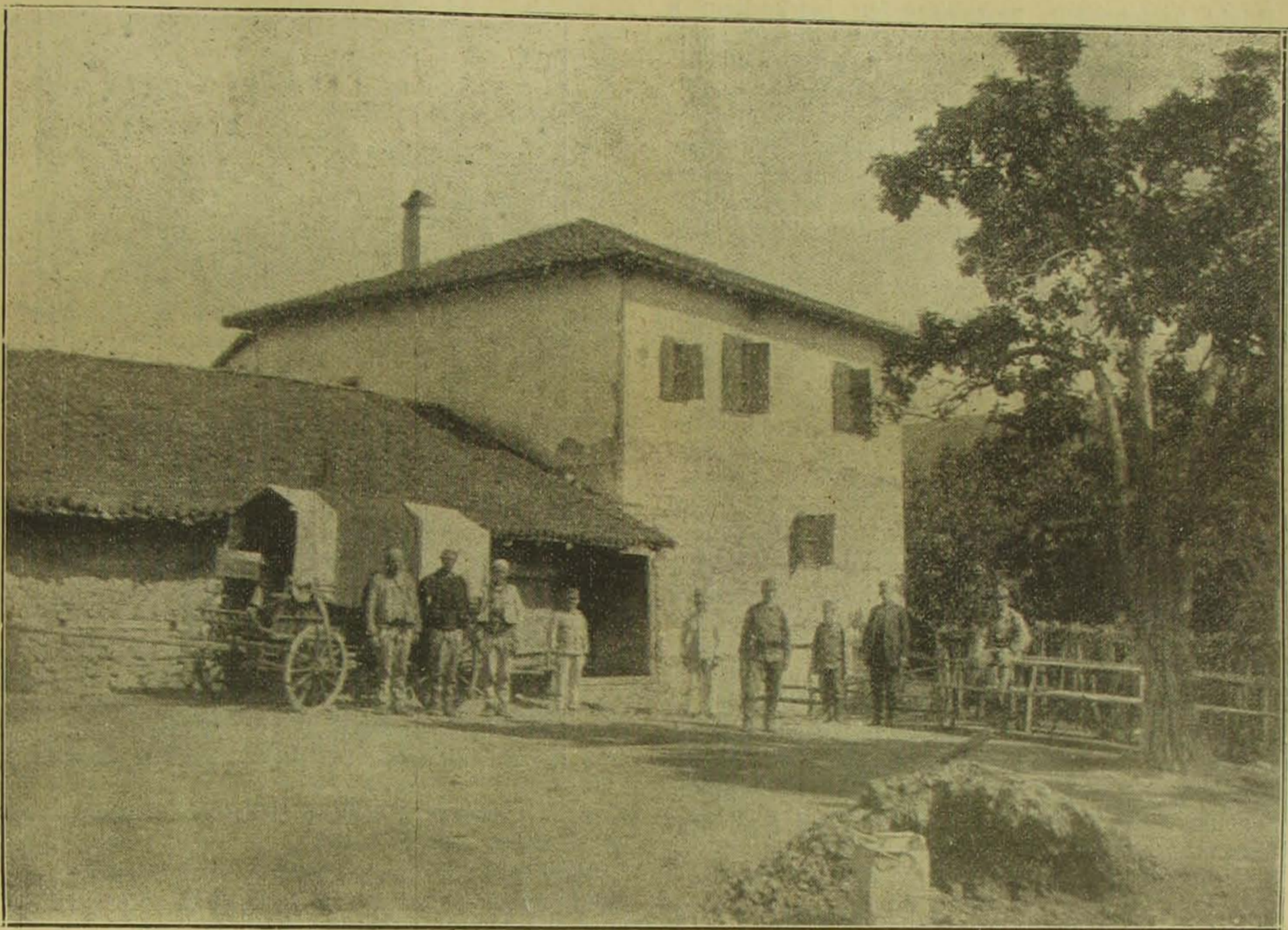
Az a) alatt említett különítmény parancsnoka Blace községet feladta arra a hírre, hogy a fölkelők a hátában a Jankova-Klisura nevű szorost megszállták s nem nyomult Prokuplje felé előre a bolgárok segítségére. A fölkelőkről szóló hírek azonban túlzottak voltak; a fentebbi szorosban csak egy magát kellően nem biztosított dragonyos járőrt ugrasztottak szét és koncoltak fel. A parancsnok habozott, félrendszabályokhoz nyúlt és ahelyett, hogy egész erejével erélyesen előtört volna, csak egy portyázó századot küldött kelet felé a fölkelők elé. Ez a század nagy távolságra (kb. 2000 lépésnyire) harcba keveredett a fölkelőkkel s bár sem neki, sem a segítségére küldött 2-ik századnak egy sebesültje sem volt, összes löszerét el-tűzelve, jobban mondva elpazarolva Blace-ba rendeltetett vissza.

Az üteg célok hiányában meg sem kezdhetette tüzelését. Tudvalevőleg pedig a komitácsik, fölkelők a tűzértűzzel szemben igen érzékenyek voltak.

Az 1917 március 3-ra virradó éjjel körülbelül 1500 fölkelő megtámadta Blace-t, azonban különösen a tüzérség hathatós támogatása következtében véresen visszaverték őket, igaz, hogy csapatainknak is elég súlyos veszteségei voltak. Ezen »csata« után mindkét fél megvertnek érezte magát; a fölkelők kelet felé szaladtak, ugyanakkor azonban »a) különítményünk« is Kupci-ba vonult vissza.

A milesvicai önkéntes albán zászlóalj „katonái“.

Török önkéntes vezetőkkel megerősített magyar csendőrös Szerbiában.

A menetszázadokból képezett zászlóalj 2 drb 75/96 M. tábori ágyúval Krusevác-ba küldték. A fölkelőknek sikerült egy helyen — meglehetősen primitív módon ugyan — a vasútvonalat is megrongálni, de vasutasaink a pályát 12 óra alatt ismét helyreállították.

Március 10-én érkezett meg Krusevác-ba az Isonzo-rontról küldött 102. gyalogezrednek 2 gyenge zászlóalja egy hegyi üteggel és egy páncélvonattal. Az egész akció parancsnokává nagyszolnoki *Jármly Andor* alezredes nevezetett ki (jelenleg ny. á. m. k. altábornagy), aki a fentnevezett frontcsapatokkal és 7 portyázó századdal Kupci-Zlatári vidékéről március 12-én előretört. A 102. ezred haditapasztalt katonái csakhamar elfoglalták a Klisura hegyszorosost s Blace-t ismét megszállva már március 15-én, vagyis 2 nappal a bolgárok előtt elérték Kursumlj-ét. Március 18-án a rendet a bolgár területen helyreállították.

A jól vezetett frontcsapatok 6 nap alatt a lázadókat már szétverték s március 24-én már el is hagyták a bolgár területet.

Csapatunk ezen harcokban a következő veszteséget szenvedték: halott: 3 tiszt, 78 fő legénység sebesült: 48 fő, 54 fő eltűnt. Ezeket persze a kegyetlen lakosság és a fölkelők legyilkolták.

Ezen tapasztalatok következtében állítottatott fel a portyázó ezred (Streifregiment) hadviselt, idősebb tisztek parancsnoksága alatt. A nagyobb szabású bandaharcok mutatták meg a legjobban, milyen fontos, hogy csendőrtisztjeinket nagyobb, mindhárom fegyvernemből álló kötelékek önálló vezetésére is iskolázzuk.

Láttuk ezen követelmény szükségességét az erdélyi csendőrhadosztály vezetésénél is.

1917 nyarán azután *Klemm* ezredes, a »Streifregiment« parancsnoka vezetett a bolgárokkal együtt nagyobb expedíciót a neves Kosta Pecanac és Kosta Vojnovic bandavezérek (volt szerb tisztek) fölkelői ellen. Ez a bekerítés eredménnyel járt, a bandákat szétszórták s azok tagjai Ipek és Albánia felé elhúzódtak, vagy a falvaikba visszatértek. Csapatunk vesztesége 2 halott, 18 sebesült volt. Mikor a fölkelők állásait rohammal elfoglalták, azokban 10 halottat találtak, a sebesülteket valószínűleg magukkal vitték, illetve elrejtették.

Vojnovic az 1917. év folyamán a mieinknek, de különösen a bolgár csapatoknak sok borsot tört az orruk alá. Különben humánus, lovagias ellenfél volt. 1917 decemberében elesett. Halála után a bandaharcok abba maradtak, hiszen a vezér egyéniségétől függött minden s csak 1918 nyarán, illetve őszén éledtek fel ismét, midőn már az ántántcsapatok átlépték Ó-Szerbia határait. Azonban ezeknek a bandáknak az erejét csapatunk és csendőreink megtörték, úgy, hogy visszavonulásuk alkalmával ezek tudtommal sehol nagyobb kárt nem okoztak.

Isten olyannak alkotó az emberi szívet, hogy az állandó meglepedést ne az élvezetben, hanem csak a törekvésben találjon.

B. Eötvös József,

Rövid vázlatokban, mozaikszerűen iparkodtam a rendelkezésekre álló adatok alapján csendőreink működését a legkülönbözőbb szolgálati ágakban s a legnehezebb viszonyok között bemutatni. A magyar csendőrök mint békében, úgy a háborúban is mindenütt megtették kötelességüket, mindenütt beváltak. Ahol nem egészen tudtak megfelelni ott vagy olyant követeltek tőlük, amire nem voltak iskolázva, előkészítve és felszerelve, vagy pedig csak »gyenge pótlékok« viselték a csendőr büszke nevét.

Két nagy tanulságot azonban le kell szűrünk:

a) Csendőreinknek hivatásbeli szakismereteiken kívül jól kiképzett, modern katonáknak is kell lenniök, ha azt akarjuk, hogy mindenütt megfeleljenek és

b) a mozgósításnál, a jövő háborújában nem szabad a hátszág csendőrségét gyengíteni, mert ez a rendszabály nagyon megbosszulta magát. Ellenkezőleg, az őrsök azonnal megerősítendők, új csendőrlegénység képzendő ki, hogy mozgó, megbízható csendőrtartalékokkal rendelkezessünk az anyaországban.

Amíg kellő számban derék kipróbált csendőrök látják el a közbiztonsági szolgálatot, addig nem üthetik fel fejüket sötét elemek, addig nem lehet jorradalom! Öreg, erre a célra ki nem képzett népfölkelők a »magyar csendőr címmel és jelleggel« felruházva még nem csendőrök, ezzel a gondolattal ne áltassuk magunkat. Jól kiképzett öntevékeny, megbízható altisztekre, igazi csendőrökre volt és lesz szükségünk.

Tanulmányom célja csak az volt, hogy a kutatónak megmutassam az utat — hol keressen, ha majd a m. kir. csendőrség háborús történetét akarja megírni —

Cs. és kir. komitácsi („ellenbanda“ tagja).

én csak azt akartam megbízható feljegyzések, hadiakták nyomán bemutatni, hogy a m. kir. csendőrség mint mindig, a világháborúban is megállta a helyét, a nevét vérrel és vassal beírta elite csapatjaink aranykönyvébe...

(Vége.)

A csendőrség szolgálata Nagymagyarország határain.

Írta: tordai SÁNDOR LÁSZLÓ ny. ezredes.

(3. közlemény).

A szomszédos Románia, akkor még Oláhország, nem jó szemmel nézte a »határon túl« lakó fajtestvéreinek a magyarokkal való ezt a barátkozását és boldogulását. Minden alkalmat megragadott, hogy azok papjait és szellemi vezetőit pénzzel, ígérettel magához édesgesse. Megindultak a szorosabb összeköttetések szálai a békétlenség, a román irredentizmus szitása, megszületett a Dácoromániáról kigondolt mese és árnyékában az az aknamunka, mely az őket védő, békés szabadságot, kultúrát nyújtó Anyaország sorsát annyira megnehezítette.

Ha a romániai aknamunkák nem is voltak gyilkosságokkal és fenyegetésekkel végrehajtva mint a szerbeké, a végcél erkölcsi oldalát tekintve, semmivel sem voltak előbbrevalók amazoknál. A m. kir. csendőrség itt is nyomozott, tett és jelentett. Mint azt már a közbiztonsági viszonyok alatt láttuk, a tetteket s a bizonyítékokat beszolgáltatta, de felsőbb helyeken a helyzetet nem tartották komolyinak s a példás megtorlás abbamaradt.

A propaganda egyik látható szerve volt a nagyszombati »Albina« pénzügyi intézet (mint utóbb kiderült).

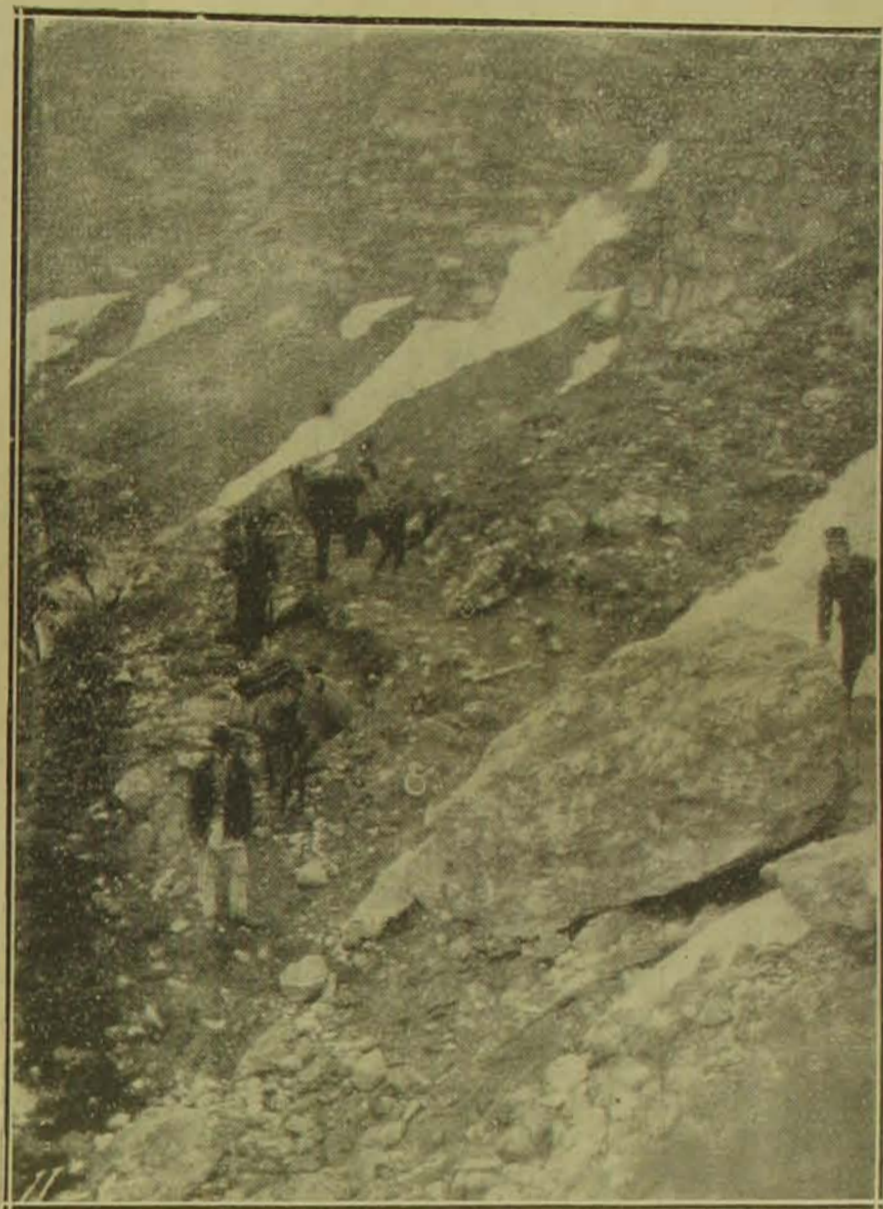

Szolgálatunkban lévő albán „ellenbanda“ lovasai.

Ez a románlakta területeket egyre növekedő számú és erősödő fiókjaival teljesen behálózta s ezzel a maga céljaira bilincselte le. A másik szerve a Román Kulturliga volt, mely — hangsúlyoznom kell — magyar állami támogatással Nagyszebenben már 1905-ben virágzott és fiókjai meg szálai a románságnak azt a körét vonták magukhoz, amelyet az »Albina« még megnyerni nem tudott. Vajjon mit szolt volna a kis Románia, ha Moldvában, hol székely faluk is vannak, mi hasonló módon cselekedtünk volna?

Ruténjeink, vagyis kisoroszaink a XIII. és XIV. században származtak Ukrajnából a Tisza felső folyásának és mellékfolyóinak vidékére. Magas, sugár termetű, finom arcvonású, borongós, költői lelkületű, szimpatikus, csendes és szorgalmas, kevés igényű nép. A csekély vagy nehezen megmunkálható föld miatt szükre szabott állattenyésztés nem nyújtott nekik elegendő megélhetést s így egyik fontos foglalkozásuk az erdei munka, a faúsztatás, tutajozás volt nemcsak a Tiszán, de a Maroson is. Ezenkívül az Alföldön nyáron gazdasági munkát végeztek.

Ezek a soványjövendelmű kereseti módok a lakosság zömének csak szerény megélhetést nyújtottak, de úgy maguk között, mint magyar testvéreikkel békében és közös megbecsülésben éltek. Egy nagy hibájuk volt, a pálinkaivás, mely egyik főoka lett annak is, hogy teljesen eladósodtak s a környéket rajokban ellepő zsidó uzorások karmai közé jutottak. A magyar kormány az 1890. években akciót indított, hogy őket a pálinkaivástól és az uzorások körmei közül kiragadja, de Egan Ede nevű kormánybiztosuk, kit megértettek, szerettek és ki érdeküket tényleg a szíven viselte, vadászat közben egy gyanús szerencsétlenség követ-

Képek Nagymagyarország határaitól: A Bucsecs északi lejtője nyáron, hómezőkkel.

Képek Nagymagyarország határaitól: Havasi legelő.

keztében váratlanul elhalt s ezzel az akció is megfeneklett.

Az orosz kémrendszer ezt a népet szemelte ki állambontó terveinek keresztülvitelére s a valláskérdés titokban való feszegetésével igyekezett lelki egyensúlyából kilendíteni, hogy híveivé tehesse.

A rutének ugyanis görögkatolikusok. Az orosz ügynökök raja megkísérelte tehát őket a görögkeleti orosz vallás követésére bírni, mert a minden oroszok cárja egyszermint e vallás látható feje is volt s így siker esetén orosz befolyás alá jutottak volna. A belopózott orosz ügynökök pénzzel és tanáccsal látták el a hiszékenyebbeket és sikerült is nekik oroszországi zárdákban több rutént az orosz hitre kiképeztetni, hogy ezek segítségével annál biztosabban célt érjenek. Ezek az új apostoljelöltek igen egyszerű, jobbára csak írni-olvasni tudó falusi rutén fiatal emberek voltak, kik az oroszországi zárdákból, hol ingyen képezték ki őket, csak a vallási szertartások legszükségesebb formáit, de annál több utasítást és orosz irányú engedelmességi fogadalmat hoztak magukkal. Létszámuk nem volt elegendő arra, hogy a vallási szertartásokat valamennyi község új hívőjénél elláthatták volna.

Arra biztatták tehát ez utóbbiakat, hogy tartsanak ki mellettük s ezzel az oroszhitű papok szükségét mintegy dokumentálják.

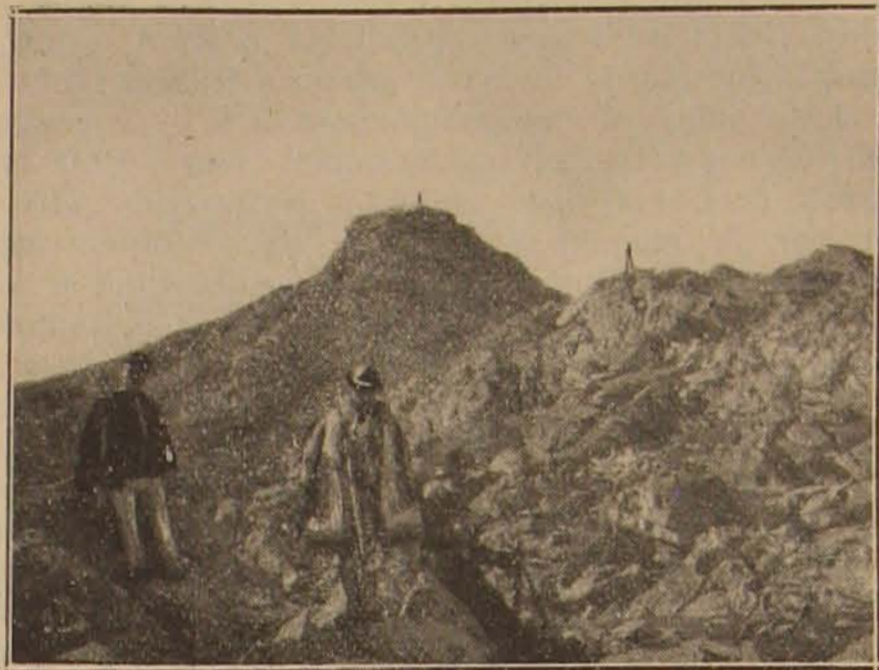
A jó rutének előtt az erőszakosság idegen tulajdonság. Erre még nem bírták őket rávenni, de a passzív rezisztenciára már ráállottak. Így aztán megtörtént, hogy a görögkatolikus és görögkeleti orosz vallás hívei közé — mert már ilyenek is voltak — beférközött az ellenségeskedés és az oroszhitűek nem engedték halottjaikat a görögkatolikus pap által el-

temettetni, sőt a halálesetet is titkolni igyekeztek. Tudvalevő dolog, hogy a holttest három napon túl már okvetlenül bomlásnak indul és tovább is temettetlenül hagyni még abban az esetben sem lehetett volna — már közegészségi okokból sem —, ha a haláleset oka nem fertőző betegség volt. A valláskülönbségből eredő temetési eljárás huzavonája azonban 6—7 napig is eltartott, sőt oroszhitű pap hiányában gyakran megoldásra sem volt kilátás, a hatóságok pedig a temetést a végletekig halasztani nem engedhették. Hogy aztán ebből éppen az ellenfeleink (orosz tanácsadók) által várt zavargásoknak eleje vétessék, minduntalan csendőrségi karhatalmi segédletre volt szükség. Miután pedig halálozás minden faluban és mindig van, az állandó karhatalmi szolgálat igen sok csendőrt vett igénybe. A helyzet orvoslásának módja különben sem az okozat, hanem az ok erélyes ellensúlyozásában és végérvényes megszüntetésében rejlett.

Ez időtájtban a máramarosi főispánnál két csendőrtiszt tett látogatást, arra kérve őt, hogy a mindenképpen tarthatatlan helyzet orvoslása érdekében legyen a csendőrség támogatására és vele az ilyen irányú teendőket beszélje meg. Az eredmény abban csúcsosodott ki, hogy a kormánynak ez ügyben fontos tervei vannak a megvalósulás stádiumában és nem volna célszerű ezeket valamilyen rendszabályok életbeléptetésével keresztezni.

A főszereplők tényleg vád alá is helyezettek és megindult a bírói tárgyalások sorozata, melyek együtvéve a »Máramarosi skizmapör« néven akkor általános megütközést keltettek. A vádlottakat az orosz kém-szervezet egyik feje, gróf Bobrinszky, ha jól emlékezem, úgyszólván magyar állami védelem alatt meglátogatta, azonkívül színes, nyakbahordható szent képekkel és jótanáccsal látta el őket.

Az ítéletet és annak hatását a »Magyar Szemle« mult évi IV. kötetében a 311—315 lapoldalakon Dr. Miskolczi Ágost »A máramarosi skizma-pör 1913—1914-ben« című tanulmányában igen érdekesen fejtegeti. Legyen szabad e szűk helyen a cikkből csak arra hivatkoznom, hogy a megoldás nem keltette a várt általános megnyugvást. A Kúria ugyanis megállapította, hogy a már említett oroszhitű papokká képzett ruténjeink és segítőtársaik megbolygatták és tévútra vezették a vallásos nép hitét, hogy ezen az úton az állam területe erőszakos módon, lázadás útján megcsönkítették, és

Képek Nagymagyarország határaitól: Havasi pásztorok a román határon.

alkalmas időben idegen (orosz) uralom alá jusson. Ez hazaárulás lévén, megtorlására súlyos büntetés jár, az ügyészi vád azonban csak izgatás vétségére szólt s a vádlottak csak államfogházban, tehát a legenyhébb büntetésben részesültek, hol jobban és biztosabban el voltak látva mindenféle jóval, mint szegényes otthonukban. Talán ez volt az a fontos terv, amelyet a máramarosi főispán nem mert keresztezni.

Nem csoda tehát, ha az orosz kémek és ügynökök a különben is nyitott határon át szabadjára tovább közlekedhettek.

Még csak annyit, hogy e kém-szervezet munkájába belekapcsolódott egy Budapesten székelő »Országos Reform Klub«-nak nevezett szövetség is, mely két ügyvéd tagját bizta meg azzal, hogy a skizma-pör hazaáruló tetteit a bírósági tárgyalásokon megvédelmezze. Ez a pör 1913—14-ben folyt le, a két ügyvéd pedig 1918—1919-ben már a bolsevista rémuralom főkolomposaiként szerepelt. Nyilvánvaló tehát, hogy már 1913—14-ben magyargyűlölő idegenek voltak és Oroszország zsoldjában állottak. Így nem mesterség kiszámítani, hogy 1918. őszeig még négy évi zavartalan titkos munkálkodásra volt e véres eszme hiveinek idejük, anélkül, hogy hálózatukról és céljukról valami megbízható adattal rendelkezünk volna.

Tótjaink a Kárpátok északi határvonalának déli lejtőit magyarokkal vegyesen lakják. Jobban a völgyekben telepedtek meg. Nyugodt vérmérsékletű, nem könnyen izgatható, papját, tanítóját, egykori magyar földesurait és hazáját szerető nép. Jó- és balsorsát ezer éven át Nagymagyarországgal osztotta meg. Nemcsak Branyiszkonál harcoltak együtt a magyar ezredekkel, hanem híres katonái voltak Rákóczinak is. Erős, szorgalmas, munkás nép, de mert földje jobban csak zabot, meg krumplit terem, megélhetését a felsőmagyarországi gyártelepeken, nyáron az Alföldön gazdasági munkán szerezte meg. Mint drótostótok, nemcsak Magyarországot, de az egész monarchiát, sőt az idegen országokat is bejárták. Szívesen mentek Amerikába is, honnan pénzzel visszatérve, megnövelték kis földjüket, helyrehozták a lakóházaikat és tovább gazdálkodtak.

A határőrizet e területen is, mint a rutén vonalon, jobban csak politikai jellegű lévén, inkább a fontosabb átjáróknál nyilvánult meg valami szolgálati ténykedésben. A titkos bujtogatók tehát úgy északról, mint a Vág-völgye felől, szabadon garázdálkodhattak, sőt a

Képek Nagymagyarország határaitól: Csendőr járőr éjjeli szállása a Scoltul-Mare völgyében,

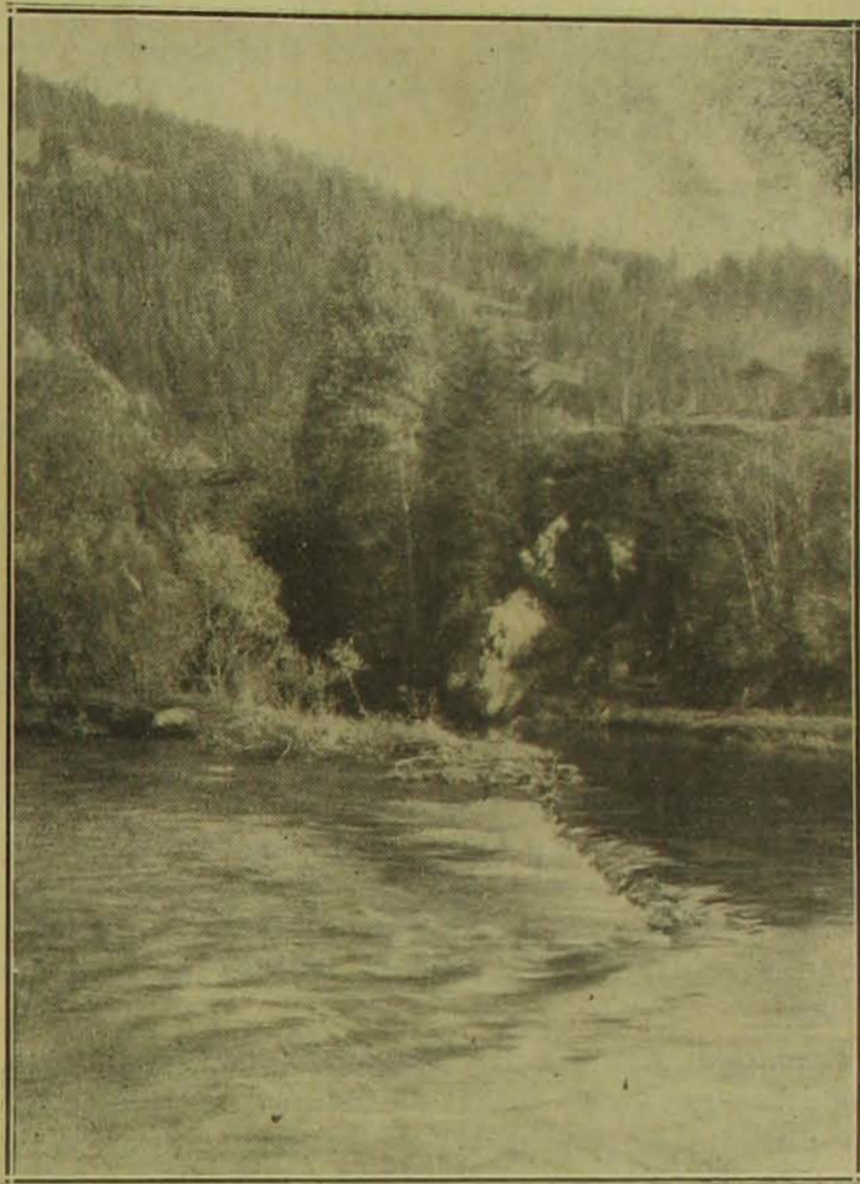
prágai egyetemen tanult tót túlzók és cseh aknamunkások között barátságos viszony fejlődött ki, ami az összeköttetést csak szorosabbra fűzte.

A csendes természetű tót lakosság tót szellemi vezetőire nyugodtan támaszkodva, szorgalmasan művelte kis földjét, ment munkára az Alföldre, megépítkezési munkásnak, meg drótozni az ország legszélső sarkába. Érzelmek úgy is inkább csak a választásokon nyilvánultak volna meg, de azt a tót urak és papok maguknak tartották fenn; a jó »Janó«-nak ott csak szavazni kellett. Sikerült is annak a néhány tót kolompónak és a papoknak úgy feltüzelní boldog hiveiket, hogy a választásokon a csendőrség alig győzte létszámmal meg tapintattal a rendfenntartást. Csupán a tót nép komolyabb része nem tudta megérteni, hogy miért zavarják őket munkájukban ilyen úri mulatsággal?

A tót értelmiség zöme — kivéve néhány tulzó papot és politikust — akkor még jól megfért a magyar urakkal, sőt együtt hivatalnokoskodtak is. Közben történt azonban, hogy a városokban és később a községekben is egyre gyakrabban ütközött az ott utazgatók szemébe egy idegen felírású, lehetőleg fényes bolt-helyiség: a *Cseszka banka*, vagy *Szlovenszka banka*. Az érdeklődő megtudhatta, hogy ott pénzt adnak kölcsön a szegény tótoknak. Voltak olyan helységek, ahol mindenki kézzel-lábbal tiltakozott a furcsa jóindulat ellen, olyan is volt, ahol a »jótékony célra« hónapokig, sőt évekig sem tudtak még jó pénzért sem helyiséget bérelni, de idővel mégis csak befészkeltek magukat.

Azt is tapasztalhatta a gyanútlan szemlélő, hogy amint a pénzintézetek száma és érdekeltsége nőtt, olyan arányban nőtt a vidék magyarelles hangulata, mely a magyar-tót intelligencia egyetértésén is rést ütött. Egyre terjedt azonban a csehnyelvű imádságos könyvek száma is. Ilyenekkel ugyanis Prága látta el a tót hívőket. Azok a rézpitykés táblájú könyvek voltak kimondottan a legszebbek. Csakhogy amíg egyidőben egészen tótul voltak szerkesztve, később mindig több és több cseh szó került bele. És ha a gyanútlan érdeklődő mégis kíváncsi volt a változásra, megtudhatta, hogy »csak szóra sem érdemes lényegtelen dolgok«, hisz a cseh nyelv oly rokon a tóttal, hogy csak tájshólásban különbözik, továbbá, hogy a tótok és csehek tulajdonkép egy fogalom, hisz nyelvük is csupán tájshólásban különbözik stb.

A nagy összeomlás idején aztán volt alkalma a szerencsétlen érdeklődőnek megtudni, hogy mindezek

Képek Nagymagyarország határaitól: Részlet a Beszterce felső folyásáról.

a jelenségek egy nagy aknamunka jelenségei voltak, mely egyes papok és tulzók tudomásával, a mi jó tótjaink tudta és beleegyezése nélkül Magyarország fel-darabolására vezetett.

A szerb, román, rutén és tót nemzetiségek multjából most már megállapíthatjuk, hogy valamennyinél külső befolyás érvényesült, melynek célja az anyaországtól való elszakadásra irányult, hogy e romboló erők Szerbiából, Romániából, Prágából és Oroszországból indultak ki s hogy azok titkos szálai, különösen a szerbek és románok részéről majdnem a történelmi multba is visszanyulnak.

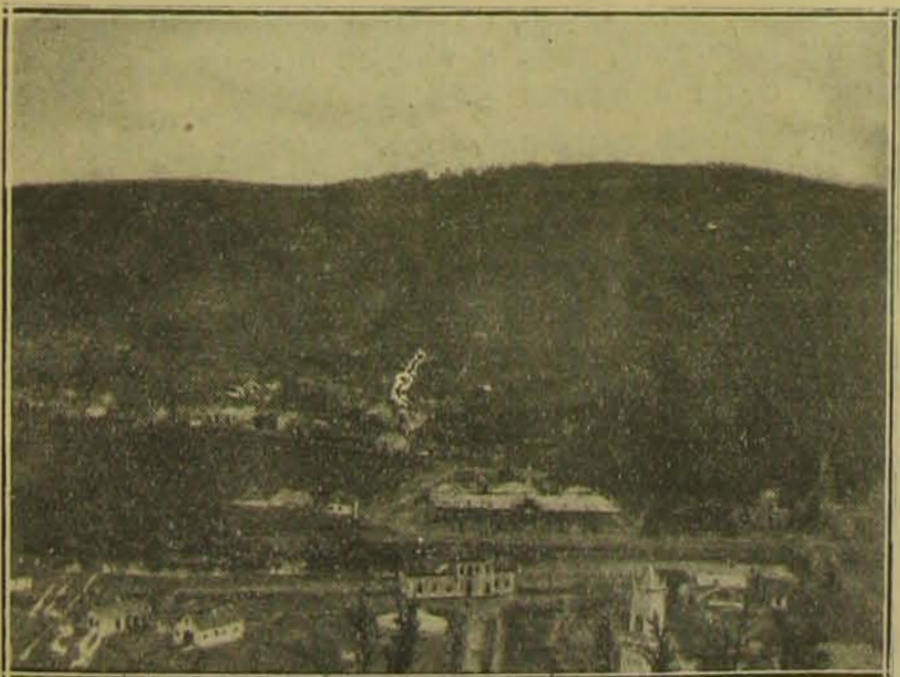
Azt is megállapíthatjuk, hogy ezek a lázalmokból szótt tervek ördögi kézzel nemzetiségeink veleszületett sajátosságaihoz voltak szabva s hogy a m. kir. csendőrség szervezetéhez és erejéhez mérten ezek érvényesülésének ellensúlyozására minden lehetőt elkövetett.

Végül az is bebizonyult, hogy a határszéli közbiztonsági szolgálat az illető ország belkőzbiztonsági viszonyaival békében is szorosan összefügg és azok intenzívítésának foka egymásra döntő befolyással van.

Nem kis oka volt tehát a belügyminisztérium csendőrségi osztályának az aggodalomra, mikor 1909-ben a már jóval előbb is említett előterjesztést a belügyminiszter úrnak megtette.

Majdnem teljes három év telt el, amíg mégis sikerült annyit elérni, hogy a határőrizeti utasítás az új bűnvádi perrendtartással egyidejűleg elkészült. A szerb és román határszél intenzívebb szemmel tartására négy kikülönített törzstisztet rendszeresítettek, Pancsova, Nagyszeben, Brassó és Marosvásárhely székhelyekkel s a legénység létszámának fokozatos emelése is elhatározott.

Alig hogy a kikülönített törzstisztek helyeiket el-

Képek Nagymagyarország határaitól: Kilátás a Dorna-Vatra völgyére.

foglalták, bekövetkezett a szerb-bolgár háború, minek folytán a pancsovai kikülönített törzstiszt helyzetének fontossága jutott előtérbe, s ezért Pancsováról Temesvárra helyeztetett át, mert felügyeleti vonala Pancsovától Orsováig terjedt.

A mi szerbjeink külsőleg és aránylag elég nyugodtan viselkedtek, de a tulsó part szerbjeinek felügyelete a Duna hajóforgalmának akadálytalan fenntartása annál több figyelmet érdemelt, sőt ennek megfelelően a határmenti legénység szolgálati működése, kiképzése és felszerelése gyökeres reformot igényelt.

A temesvári hadtestparancsnokság a honvédelmi minisztériummal egyetértőleg a határszélhez közel levő csapatok intenzívebb éberségéről és a Duna szemeltartására két kis ōrhajó igénybevételéről gondoskodott ugyan, de a közbiztonsági szolgálat ellátása természetesen mégis csak a csendőrség feladata maradt. A szerb-bolgár háború kimenetelének bizonytalansága az izgékony magyarországi szerbekre is hatással volt. A Szerbiából magyar területre esetleg átcsapó bandák megfékezésére a csendőrségnek is elő kellett készülnie, mert elsősorban épen a Duna menti száraz és csónakos ōrsök feladata lett volna az ilyen bandák visszaűzése. E bandák fegyverzete Mannlicher-kurtály, ruházata pedig a távolról kitűnően takaró földszínű sárgászöld ruha volt.

A magyar csendőr sötét színű ruházatában a nyílt Dunaparton messziről kivehető volt, Kropatschek rendszerű puskájához pedig levágott hegyű, csak kétszáz lépésre hordó töltényei voltak, harc esetén tehát a bandákkal szemben — melyek a járőrökre a Dunán is átlovöldöztek — mindenképen csak hátrányban lehettek. A harcban való kiképzés, a tölténypótlás, a csónakos ōrsök felszerelésének, magatartásának és összműködésének kérdései bizony mind sürgős és alapos megoldásra vártak.

Miután a hiányokat a kikülönített törzstiszt a saját hatáskörében — főleg, mert anyagi eszközöket nem bocsátottak rendelkezésére — elosztatni nem tudta, felterjesztésekkel élt, amelyek azonban semmi eredménnyel nem jártak, — maradt minden úgy, ahogy volt.

A szerb-bolgár háború reánk nézve különös esemény nélkül folyt le, de közben eljutottunk a nagy világháború előestéjéhez. Még semmit sem tudtunk és mégis éreztük a feszültséget, mely valahol a közel jövőben vésses robbanással lángba borítja környezetünket és magával ránt minket is. Éreztük, hogy nagy erőpróba következik.

Úgy látszott, hogy ez a körülmény indította az intézőköröket arra, hogy a csendőrkerületek állományában az egyik törzstisztet »mozgósítási tiszt« néven a mozgósítási teendőknél a kerület területén leendő el látásával megbízzák.

Mozgósítási és riadó intézkedés általában minden bel- és külörsön és az összes tiszti parancsnokságoknál is volt, de inkább helyi jelleggel bírtak s egyöntetű összműködésre vonatkozó irányelveket sem igen közöltek.

A határszéli ōrsökre vonatkozólag azonban 1896. óta fennállott egy »Katonai határőrizeti útasítás tervezete« című intézkedés, mely mozgósítás esetére a határszél őrizetével már akkor a m. kir. csendőrséget bizta meg, amely addig is, míg megfelelő népfelkelő legénységgel megerősítették, a pénzügyőrség, erdőőrsök és egyéb fegyveres alakulatok egyéneivel volt kiegészítendő.

Ez az útasítás a legjobb tendenciával készült és keletkezése idejében bizonyára meg is felelt volna, de 1913-ban már elavult volt. Az útasítást a hadtestek sem kezelték egyöntetűen, mert p. o. a temesvári és nagyszebeni hadtestek intézkedései is különböztek.

(Folytatjuk.)

Véletlen és nyomozás.

Írta: SZÉKELY VLADIMIR ny. főkapitányhelyettes.

Ha apróra szedegetjük a legzseniálisabban felépített nyomozást is, közbenesőleg sokszor találunk olyan mozzanatokot, melyekre a közszólam így vélekedik: *íme a véletlen*. Lehet, hogy az és mégsem az. Mert a véletlent, az innen onnan adódó szerencsés fordulatot észre is kell venni, ki is kell aknázni. Sőt ez a nyomozótudás fokmérője. Ott kezdődik a hozzáértés, a hivatáskészség, ahol a véletlen segítségét nem szalasztjuk el, ellenkezőleg, egyenesen keressük, a mi javunkra értékesítjük, a cél, a siker szolgálatába szegőd-tetjük...

— A véletlen a legjobb csendőr! — szól gyakran a szentencia. De ez csak helyesbitve igaz. A véletlen még nem csendőr, sem detektív, csak alkalomadtán jól beváló, meglátott és felhasznált mozzanat a nyomozó kezében. Mert a véletlen is szereti magát kendőzni, burkoltan tünekedik fel. A laikus talán közönyösen, mitsem véve észre megy el mellette, ellenben a nyomozó mester kihámozza az inkognitójából. A mi ügyességünk és hozzáértésünk szabja meg mindenkor, hogy néma vagy halk szavú képleteiből olvasni tudjunk, sőt akárhányszor az a bizonyos, tán gúnyolódva emlegetett véletlen, hosszas fáradság, napok, hetek munkája.

Egy példát! Egy lakásfosztogatás helyszínén egy pár piszkos kézelőt felejtett a betörő. Ott hagyta véletlenül. Minden Sherlock Holmes-i ódában jártas olvasó ugy-e eleve sejti, hogy ez a kézelő a betörő árulójává lesz?! Tehát a véletlen!

De nézzük csak, mit fáradt az a nyomozó, míg ebből a gyűrt, piszkos kézelőből megállapítja a tettes kieltét. Hetek hosszat szalad egyik fehérneműtisztítóból a másikba, míg végül valamelyikben egy mosólányt talál, aki meg tudja mondani, hogy melyik fele részére használta a kézelőn lévő mosójegyet.

Nem lennénk azonban őszinték, ha a véletlen segítő s felfedező szerepét a nyomozásban egészen alábecsülnők s minden a véletlen jegyével született sikert is a mi érdemünknek íránk át. Mert tény, hogy elég gyakoriak azok az esetek is, amikor kimondottan a véletlen átveszi szerepünket, — a véletlen nyomozott, vagy a véletlen hirtelen kigyúló világossággal dobja a nyomot elénk.

A bünkrónikák nagyon érdekes esetekről tudnak beszámolni, melyek felfedezésében és leleplezésében a »véletlen« volt a főmozgató.

Egy rablógyilkost egyszer egy egyszerű kulcs adott a rendőrség kezére. Egy kulcs, melyet szórakozottságból valaki véletlenül magánál felejtett. Néhány évvel ezelőtt történt ugyanis, hogy Párisban különböző helyekre kiteve, egy nő holttestét találták. Napokba került, míg a párisi rendőrség annyit meg tudott állapítani, hogy az áldozat Vandenne Erzsébettel, egy kósza leánnyal azonos, aki éjjel a külvárosi utcákön kínálhatta magát.

A gyilkosról semmi nyom. Hiába mozgatott meg mindent a rendőrség, napok mulva is sötétben tapogatózott. Mint ilyenkor szokás, a névtelen levelek özönével jöttek. Komolyak, ostobák vegyest. Többek között egyik arról szólt, hogy Páris külvárosában álneven egy szökött fegyenc húzódik

meg, aki gyilkosság miatt került a börtönbe. Ez elég megszivlelendőnek látszott, s a rendőrség kivonult az ipse lakására. A megrémült ember nem is tagadta, hogy szökött fegyenc, de a szétdarabolt holttestről mit sem akart tudni.

— Keserves dolog, — méltatlankodott, — hogy azért, mert egyszer emberhalálba estem, hát minden gyilkosságot rám lehessen fogni.

A rendőrség mégis hozzáfogott a házkutatáshoz. De semmi gyanusát nem találtak. A szomszédok is váltig hangoztatták, hogy a szökött fegyenc tisztos munkával keresi a kenyerét s a légynek sem árt. A rendőrség emberei végre is feladták már a reményt, hogy a szökött fegyencben lássák viszont a gyilkost, amikor az egyik detektív egy kulcsot talált. Nem illett semmi zárba. Tehát idegen kulcs. Hogyan került ide? A fegyenc vállat vont, mit tudja ő?! A kulcson római számmal XX-as jelzés volt, nyilván szálloda kulcs. Nézzünk csak utána, hogy a szétdarabolt Vandenne nem járt-e szállóban? Végigjárták az összes kicsi szállodákat, míg végre rátaláltak egyre, hol kiderült, hogy a XX-as szoba kulcsát egy reggel szórakozottságból magával vitte egy nő. Este vonult be nemrég egy kis pástorórára. A személyleírás teljesen a meggyilkolt utcai leányra talált. Hogy került ez a kulcs a szökött fegyenchez? Erre ez már sápadtan dadogott... végre mindent bevallott.

— Részeg voltam. Egy meleg estén rácsábítottam magam az italtra s mikor mámoros fővel hazabandukoltam, ez a nő mellém csatlakozott. Eljött a lakásomra.

— Éjjel aztán összevesztünk. Ő megütött, én rávettem magam, az ital is még dolgozott bennem... kitört a régi vadság s addig szorongattam a torkát, míg egyszerre csak nem mozdult többé. Nagyon megijedtem. Egy órahosszat ültem a holttest mellett és töprengtem, mitévő legyek? Ott láttam magam már a gilotin alatt... mindenáron el kell tüntetnem a holttestet. Feldaraboltam, reggel egy bőröndbe rejtettem s négy helyre kivettem. Senkisémet látott. Ruháit elégettem, a vért felmostam. Biztos voltam benne, hogy megmenekülök, hanem a kulcs... az a kulcs. A lány ruhájában volt. Kivettem, letettem! Véletlen, szórakozottság! Nem gondoltam, hogy árulómmá leszek.

Igen, a véletlen dolgozik, de mintha néha valami gondviselő kéz irányítaná. A véletlen büntet, de a véletlen menteni, ártatlanságot deríteni is tud.

Egy amerikai tengerparti városban két üzleti alkalmazott súlyosan összezördült. Az egyik angol, a másik brazil volt. Később azonban megbékültek, de mint a tanúk mondták, a brazil csak látszólag. Szenvedélyes, bosszúálló természet volt. Vasárnap mégis egy kis vitorlás hajón rándultak ki kettesben. A hajót a brazil bérelte ki és az angolt ráunszolta, menjenek ki a tengerre.

Eddig minden rendben volt. Vasárnap este azonban a brazil csak egy magában jött vissza. Az angol holtan feküdt a fedélzeten.

— Felmászott az árbócra! — magyarázta a brazil. — Leesett és meghalt.

Senki sem hitte. Mindenki gyilkosnak nézte a sötét szemű brazilait, akinek forró hazájában nem sokat számít egy emberélet. És letartóztatták. Az orvosok is jobbra úgy vélekedtek, hogy az angolon talált sérülések inkább ütésektől — evezőlapáttal — mint ütődésekből származnak.

Már jött a tárgyalás és mindenki halálos ítéletet várt. Odaát jóval szigorúbb s nem oly körültekintő az igazságszolgáltatás. Az esetet természetesen bőven pertraktálták a lapok. A színesen feltálat riportot elolvasta egy francia is, aki épp azon a napon hajózott be, amikor az angol meghalt. Amint hajója befordult a kikötőbe, a panorámáról pillanat felvételt készített. Olvasta a cikket s ekkor eszébe jutott a fénykép. Messze a háttérben, a kikötő elején a záto-

nyok között himbálózik egy kis hajó, melynek árbócáról leesik valami emberalakféle. Egy másik ember pedig távolabb a hajó sarkánál. Az újságok kiabáló címei után rögtön megnagyobbította a fényképet és tényleg egész pontosan kivehető volt az árbócról a levegőben bukfacező ember... a hajó sarkán lévő másik ember arcán pedig megdöbbenés, ijedtség tükröződik le, amint felpattan ülőhelyéből.

A bíróság a pillanatfelvételt elfogadta döntő bizonyítéknak a brazilai ártatlansága mellett. Egy véletlen mentette meg.

Véletlen vezetett egy sikkasztó nyomára is, aki nagy összegek elkezelése után nyomtalanul eltűnt. A nyomozás nem tudott eredményt felmutatni. Egy rendőrtisztviselő, akinek egyébként magával az esettel semmi dolga nem volt, egy kávéházban véletlenül kezébe vett egy vidéki újságot, s unalmában végig böngészve, egy chiffre apróhirdetést talált, melyet, nem lévén jobb dolga, megfejteni próbált. Nem sokára meg is lelte a titkos írás kulcsát. Válasz volt a hirdetés egy budapesti lapban megjelent korábbi apróhirdetésre. Szerelmesek bujkáló levelezése. A rendőrtisztviselő csupa kíváncsiságból — ráért az unalmas vakációzásban — megszerzte a budapesti lap korábbi számát, úgy szintén a vidéki lapét is és a chiffre kulccsal csakhamar összeállította az egész levelezést, melyből meglepő dolog került ki: egy bujkáló sikkasztónak és otthon maradt feleségének titkos üzenetei. Felesleges mondani, hogy a sikkasztó csakhamar kézre került.

A véletlenben van néha humor is. Egy öreg betörő járta meg nemrégiben Budapesten, aki egy magára hagyott lakásból egy sereg ékszert emelt ki. Tapasztalt betörő ezt természetesen a maga orgazdájához viszi, de a mi betörőnk csak egy héttel ezelőtt került ki a gyűjtőfogházból, hiába bosszankodott, egyetlen egy pesszerre (orgazda) sem akadt. Így hát a betörő a zálogházra fanyalodott. Ami veszedelmes dolog, mert ott lefülelhetik. Sokáig járt a tolvaj, míg végre elhatározta magát és belépett az egyik zálogházba.

A karperecet és a gyűrűt nyomban átvette a becsús. Egy kicsit meghökkent... de nem szólt semmit. Csak az utca ajtóhoz sétált s azt hirtelen bezárta.

— Hát maga volt a betörő?! No, de most megjárta. Ez az ékszer a feleségemé. Az én lakásomban járt maga s innen csak rendőrrel megy el...

Vidéki eset! Nemrég a véletlen vezetése mellett egy koca disznó — leleplezett két tolvajt. A disznó egy nap ugyanis megbetegedett hirtelen, le kellett ölni. Bizonyára valami mérges dolgot falhatott, mert görcsökben fetrengve mult ki. Felboncolták és a disznó gyomrában két ezüst kanalat találtak. A földi, a disznótulajdonos kijelentette, hogy az ezüst kanalak nem az övék.

Az eset közhírré vált s ekkor jutott eszébe a helység fogadásának, hogy az utóbbi időben az ezüst kanalai és villái nagyon tünedeztek. Az ezüst kanalakban a magáéira ismert. Magyarázat és folytatás: a gazda — úgy mint még néhány gazda — a cselédjével a vendéglőstől elhozatta a disznói számára az ételhulladékot. A szarkatermesztű cselédek ilyenkor szorgalmasan lopkodtak. A két ezüst kanalat is ellopták s betették a moslékba. De elfelejtették a kanalakat kivenni, amikor a moslékot odaöntötték a disznónak... Letartóztatták őket.

Pillangószárnyon is jöhet segítségül a véletlen. Egy párisi detektív egy szép nyári reggel betért a Bois de Boulogne — a párisi városliget — közelében lévő kávéházba. Amint fogyasztja reggelijét, egy pompás autó gördül a kávéház ele. Két alak száll ki, akiknek külseje s egész megjelenése sehogyan sem harmónizált az autó előkelőségével.

A detektív szeme fölvilant. — Itt valami nincs rendben! — monológizált magában.

Az autósok lármásan egy asztal mellé telepedtek.

— Mi lesz? — türelmetlenkedtek. — Hé, pincér, told ide már azt a borjúképedet.

Külvárosi hang, külvárosi modor.

A detektív hitetlenkedése most már gyanúvá erősödött. De óvatosnak kell lenni! Gondolt hát egyet, kilopódzott a kávéházból s egy kicsit szemügyre vette az autót.

Semmi különös, azaz mégis! Két sötét pillangó gubbaszkodott az autó belsejében. Éjjeli lepkék, amelyek csak éjszaka hagyják el búvóhelyeiket.

A detektívnek ez elég volt. Egy rendőrt intett maga mellé, visszament a kávéházba s odalépett a két emberhez.

— Igazolják magukat! Kicsodák és hogy kerültek az autóhoz?

— Mi köze hozzá? Az autó a mienk, most hoztuk ki a garázból.

— Nono! — vélekedett a detektív, — a garázs nem virágoskert, bokros csalit, ahol a lepkék hancuroznak. Ezt az autót nem a garázból, hanem a ligetből hozták ma éjszaka, de a tulajdonos engedelmé nélkül. Két véletlenül az autóba betelepedett lepke búsul benne, megsúgták nekem...

Az érvelés frappáns volt. Egy kis húza-vona s a tolvajok beismerték, hogy a szemfüles detektívnek igaza van.

A véletlen segítette hozzá! De a jól meglátott, ügyesen felhasznált véletlen. Sokszor bukkan így fel a segítő véletlen. De csekély kivétellel valamennyit még preparálni, kidolgozni is kell, hogy a nyomozás, a siker számlájára beállíthassuk a — véletlent.

Az esztergomi gy. tanalosztály görgőcsapata.

Az esztergomi gy. tanalosztály görgőcsapata. — Ezt a nálunk még alig ismert sporteszközt most próbálják ki Esztergomban. A legénység igen nagy kedvvel dolgozik rajta.

Bem apó hazatérése.

Már 18 éves korában ott harcol Napoleon grand-arméjában az orosz ellen... Később egy ideig szolgál még mint tüzérkapitány az orosz fenhatóság alá került lengyel hadseregben, de olthatatlan szabadságszeretete nem tudja sokáig elviselni az orosz zsarnokságot és Svájcba bujdosik. 1830-ban hazaszólítja a lengyel felkelés és társai közül messze kimagasló katonai tudásával felbecsülhetetlen szolgálatakat tesz hazájának. Jagonyennél győzelmet arat az orosz hadak fölött, de Osztrolenkánál elbukik a lengyel szabadságharc. Ismét külföldre menekül Bem és 1848-ban a bécsi barrikádokon tűnik fel történelmi alakja. Innen Magyarországra jön és 1848 decemberében átveszi az erdélyi hadsereg vezérletét. Ettől az időponttól kezdődőleg tüntető ragyogású ívben szárnyal fölfelé hadvezéri pályája. Megtisztítja egész Erdélyt a belső és külső ellenségtől, 1849 február 9-én döntő győzelmet arat Piskinél az osztrák sereg vezére, Puchner fölött, ki megvert seregének maradványaival a vöröstoronyi szoroson át menekül magyar földről... De megint, immár harmadszor életében szemben találja az oroszot. A muszka óriást, a mindent eltipró, tízszeres túlerővel jövő öselleniséget. Segesvár! Elesik lánglelkű szárnysegéde, Petőfi Sándor, ő maga is alig tud menekülni... Egy bravuros hadvezéri sakkhúzással még egyszer győzelmet arat a muszkan Nagyszebennél, de a magyar Jagonyen után jön a magyar Osztrolenka: Temesvár!

Egy másik mozzanat a görgőcsoportból.

Bem apó legendáshírű hadserege megsemmisül, ő török földre menekül és két év múlva mint Aleppo kormányzója meghal.

Nyolcvan évig porladt idegenben és most a lengyel és magyar nemzet közös akarata, közös kegyelete megnyitotta a nagy szabadsághős sírját és a hamvakat hazaszállították szülővárosába, Tarnowba.

Fővárosunkba június 26-án érkezett a hamvakat szállító vonat és Bem apó földi maradványait másnap délelőtt ravatalozták fel a Nemzeti Múzeum oszlopcsarnokában. A ravatal körül a ludovikások, majd díszruhás rendőrök állottak díszőrséget. Tíz órakor megjelent a ravatalnál az országos Bem-bizottság Csekonics Iván gróf vezetése alatt és megkezdődött a koszorúk elhelyezése. Elsőnek Koós alezredes tette le Kormányzó Úr Öfömméltósága óriási koszorúját, ezzel a felírással: »A magyar szabadságharc hőisének — Magyarország kormányzója«. Hosszú sora következett ezután azoknak, kik testületek, egyesületek stb. nevében a ravatalra koszorút helyeztek. Így többek között a lengyel követség, a felsőház, a képviselőház, a királyi hercegek nevében a szárnysegédek, illetve parancsörtisztek, a főváros, a vitézi szék és sokan mások.

Pénteken, 28-án délelőtt fényes ünnepség keretében indították el Budapestről Lengyelország felé Bem apó vonatát. Az érdeklődők ezrei lepték el már a kora reggeli órákban

a Múzeum kertjét és környékét, hogy megadják a végtiszteséget Bem apó hamvainak. A koszorú- és virágtenger között megjelentek a különböző testületek vezetői, a lengyel polgári és katonai küldöttségek, a diplomáciai testületek és a magyar királyi honvédség, valamint közrendészeti szervek tiszti küldöttsége is. Középen a koporsó mellett jobbról és balról a honvédség altisztjei állottak őrséget. A honvédség egy gyalogzászlóalján, egy tüzérutegén és egy század huszáran kívül képviselve volt a m. kir. csendőrség, vámőrség és folyamőrség is.

Mikor a katonai és polgári előkelőségek egybegyűltek, megérkezett József főherceg, majd pontban tíz órakor Kormányzó Úr Öfömméltósága.

Most Csáky Károly gróf honvédelmi miniszter lépett elő és megtartotta nagyhatású gyászbeszédét. Párhuzamot vont az ezeréves lengyel-magyar sors között és többek között ezeket mondta: »Bem Apó! Ma egy marék csont, hamu és por, életében Európa szabadságának lánglelkű harcosa, aki vérét ontotta minden csatatéren, ahol a nép szabadságáért küzdeni kellett. Üstökös gyanánt, győzedelmes pallossal kezében megjelent minálunk Magyarországon, hogy a szabadság halhatatlan dalnokával együtt vérét, egészségét áldozza ennek a szegény nemzetnek«.

A gyászbeszéd után a honvédelmi miniszter tisztelgett a koporsó előtt, majd Molnár Sándor főhadnagy a székelyek

nevében búcsúztatta Bem apó hamvait. A zenekar a nemzeti »Hiszekegy« után a lengyel himnuszot játszotta el, ezután pedig a koporsót ágyútalpra helyezve, elindul a menet a Keleti pályaudvar felé. Elöl egy díszszakasz lovasrendőr, majd a katonai csapatok.

Bem apó temetése: Ágyútalpon viszik a koporsót.

A magyar honvédség egykori legendáshírű altábornagya olyan végtisztességet kapott, amilyen valóban csak érdemdús, nagy hősokeket illet.

Egy nemzetnek soha ki nem alvó szeretete és soha el nem múló emlékezése kíséri a lengyel földben végre megtalált örök pihenőhelyére.

A belügyminiszter ur kitüntetése a közigazgatási reform törvénybeiktatása alkalmából.

Folyó év június 30-án hirdették ki az 1929. évi XXX. törvénycikket, amely a közigazgatás reformjának régen vajudó problémáját oldja meg. Sokan és hosszú időn keresztül dolgoztak ezen a kérdésen, rengeteg vitára adott anyagot s teret a probléma, amelynek minden részletére, a vele végzett munka minden fázisára feszülten figyelt az egész magyar közvélemény, mert hiszen nem kisebb dologról volt szó, mint az ezeréves tradíció épületén olyan nagy-szabású tatarozást, átépítést végezni, hogy az épület a tagadhatatlanul megváltozott, fejlődött viszonyoknak is megfelelhessen, de azért a kipróbált, ezer vihart átélt erejéből egy szemernyit se veszítsen.

Történelmi feladat, történelmi felelősséggel, amire mostani belügyminiszterünk vállalkozott. Ezernyi — mind tiszteltreméltó s éppen ezért súlyos — szak- és politikai ellenvéleménnyel, ellenérvvel találta szembe magát, amelyeken keresztül munkáját csak nagy türelemmel, kitartással, a mások véleményének mindenkor higgadt, de soha a céltől el nem térő megértésével tudta a most elért eredmény felé továbbvinni. Mindezek az akadályokon kívül a maga magyar lelkiismeretét és felelősségének súlyát éreznie kellett, de ennek a nagy felelősségnek a tudata egyszersmind erőt is adott ahhoz, hogy ha a nemzet érdekeiről és jövő fejlődéséről van szó, akkor nemcsak tárgyalni, nemcsak véleményt mondani, hanem *cselekedni* is merjen. Különösen nagy tudás és felelősségérzet kellett éppen ehhez az átépítő munkához, amelynek során olyan tégladarabokhoz is hozzá

kellett nyúlni, amelyek az ország alkotmányos felépítésében is egy-egy tégladarbot jelentenek.

A belügyminiszter úr vállalta ezt a feladatot és meg is oldotta: a törvény megjelent. Nincs kétségünk aziránt, hogy ezt a törvényt a gyakorlati élet is besorolja a maga elfogadott, szentesített törvényei sorába és hogy arra az elkövetkezendő idők is megadják az igazolást. A legfelsőbb elismerés nyomban a törvény megszületése után már megérkezett: *Kormányzó Úr Ófőméltósága az I. osztályú Magyar Érdemkeresztet* adományozta a belügyminiszter úrnak, de nem feledkezett meg a munkatársakról sem. **Sztranyavszky Sándor államtitkárnak a II. osztályú Magyar Érdemkeresztet a csillaggal, Ladik Gusztáv államtitkárnak az I. osztályú Magyar Érdemkeresztet, Blaha Sándor h. államtitkárnak a II. osztályú Magyar Érdemkeresztet, Horváth Béla osztálytanácsosnak a III. osztályú Magyar Érdemkeresztet és Halász Károly segédtitkárnak pedig a legfelsőbb dícsérő elismerés bronz érdemérmét adományozta Ófőméltósága.**

A belügyminisztérium tisztviselői- és tisztikara július 1-én gyűlt egybe a minisztérium dísztermében, hogy miniszterüknek s kiüntetett munkatársaiknak gratuláljanak. *Sztranyavszky Sándor* államtitkár tolmácsolta a gratulációt. Beszédében emlékeztetett az első alkalomra, amikor a miniszter üdvözlésére a beosztottak egybegyűltek s amikor a belügyminiszter úr ötvenedik születésnapját ünnepelték. Akkor is határkö mellett állottunk meg egy bensőséges emberi üdvözléssel — mondotta *Sztranyavszky* államtitkár úr —, most is határköhez jutva ünneplünk. Ez a határkö azonban nemcsak egy ember életének, hanem a magyar történelemnek is egyik határköve: a magyar közigazgatás reformjának megszületése. Sokan voltak a kétkedők, de a belügyminiszter úrban rejlt különleges emberi tulajdonok: tudás, akaraterő és a mindent átfogó, mindennek emberi lényegét adó szív megbirkóztak minden akadállyal. Az államtitkár úr ennek a nagy munkának sikeres befejeztével úgy a maga, mint a beosztottak nevében meglegedett, boldog életet kívánt a belügyminiszter úrnak, kiemelve, hogy ebben a kívánságban benne van a szenvedő magyar ember önzése is: mert a belügyminiszter úr a leghivatottabb arra, hogy a munkát végzők között első helyen legyen.

A belügyminiszter úr meghatottan és hosszasan, meleg szeretettel válaszolt az üdvözlésre. Köszönettel és hálával veszi a legmagasabb kitüntetést szerénysége ellenére is, mert a kitüntetés útmutatás és ígéret arra, hogy a munka jutalom nélkül nem marad. Kiemelte az egyidejűleg kitüntetett munkatársainak érdemeit, megadva azoknak a maga részéről is minden elismerést és köszönetet, ami a hűséges és eredményes támogató munkát érheti. Külön kiemelte régi munkatársa és barátja: *Sztranyavszky Sándor* államtitkár érdemeit és szerénységét, akinek már régebben is osztályrészeül juthatott volna a legfelsőbb elismerés, aki azonban miniszterét nem kívánta ebben megelőzni. Beszéde további során a belügyminiszter úr a manapság már közismerten ferde és ellenszenves fogalom: a bürokratizmus fölött tört oly félreérthetetlen és erős szavakkal pálcát, amelyek a közigazgatás minden rendű és rangú tollforgatóját gondolkodóba kell hogy ejtsék: nem kell-e a munkaköréről és hivatásáról alkotott eddigi nézeteit gyökeres revízió alá vennie? A belügyminiszter úr elve és akarata: ne a tintát nézzük, hanem magát a munkát, az ügyet s azt, hogy annak, akinek azt végezzük, valóban segítségére legyünk. Ehhez tartozik az is, hogy *gyorsan* dolgozzunk. Az igazi bürokrata nem azt nézi, hogy maga mit dolgozik, hanem azt, hogy — másnak mennyit tudott használni a munkájával. Majd köszönetet mondott az iránta most is megnyilvánult ragaszkodásért és kiosztotta a kitüntetetteknek az érdemkereszteket.

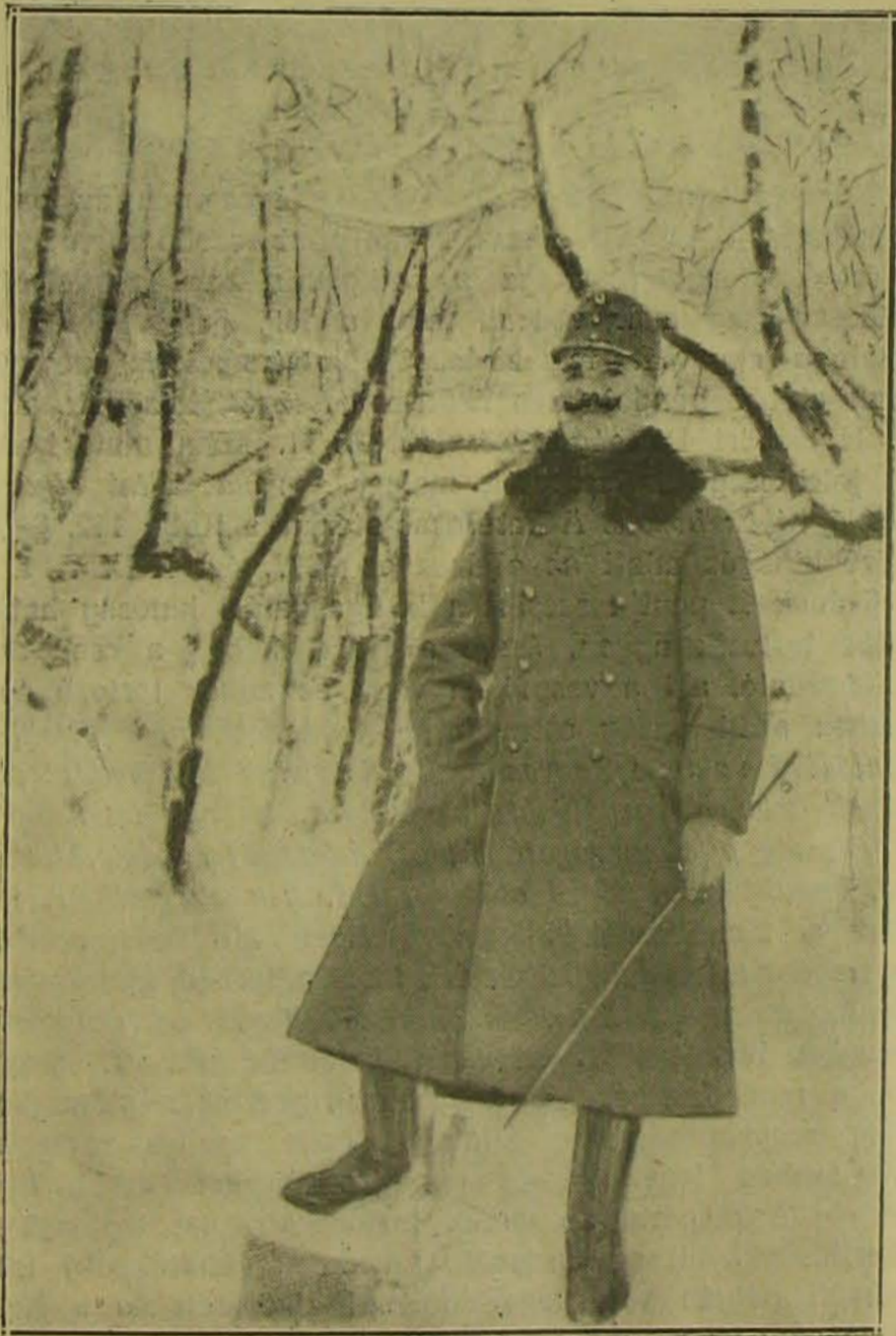

Vitéz TÓTH ISTVÁN (IV.) tiszthelyettes.

A háború kitörése alkalmával a trencsényi őrön teljesített mint csendőr — címzetes őrmester — szolgálatot; 1914 szeptember utolsó napjaiban önkéntes jelentkezés folytán a cs. és kir. 66. gyalogezredhez arcvonalbeli szolgálatra osztották be, ahol egészen 1918 február 13-ig teljesített szolgálatot az első vonalban.

Résztvett az ezred minden harcában és háromszor sebesült meg.

Különösen kitüntette magát az 1916 július 30-án kezdődött zrembowkai ütközetben. Századparancsnoka, Rudaki

Vitéz Tóth István (IV.) tiszthelyettes.

főhadnagy egy ellentámadásnál elesett. A tisztek megsebesültek. Tóth mint szolgálatvezető őrmester átvette a századparancsnokságot s mikor ezt zászlóaljparancsnokának, Miller őrnagynak jelentette, azt a parancsot kapta, hogy az előző nap az oroszok által szétlőtt árokrészt az éj folyamán szállja meg s a szomszéd századdal az összeköttetést állítsa helyre addig is, amíg egy tiszt századparancsnokot fog küldeni.

Tóth tiszthelyettes a parancsot végrehajtotta. Pirkadás-kor már minden ember a helyén volt. Azonban amikor az oroszok észrevették, hogy az árokrész a miénk, újból megszállták, megint löni kezdték az állásokat. A harmadik gránát két embert megölt s ötöt megsebesített. Az amúgy is kiéhezett és a folytonos harcokban kimerült emberekben Tóth István tartotta a lelket, aki állandóan a fedezékeket járta. Amikor aztán augusztus 2-án az általános rohamot elrendelő parancs megérkezett, Tóth István mint századparancsnok embereit messze megelőzve tört az ellenséges állásokba. Személyes példája alárendeltjeit is magával ragadta s a támadás fényesen sikerült. Ez alkalommal ő egymaga 15 oroszot ejtett foglyul.

Németül szerkesztett kitüntetési javaslata így hangzik:

»Részvett a következő ütközetekben: 1914 november 19-én Gloviecznél (Krakkótól északkeletre), november 26-tól december 12-ig Krakkótól északnyugatra, december 9-től 14-éig Limanowa-Laponownál, december 19-től 26-áig Duna-jecnél és 1914 december 28-án Simichownál megsebesült.

1916 június 6-án és 10-én a porchowai ütközetben.

Mindezekben az ütközetekben Tóth István őrmester egészen kiválóan használható és rendkívül vitéz szolgálatvezetőnek bizonyult, aki nagyszerűen bátor magatartásával a legénységnek mindig ragyogó példát mutatott.

A Zrembowkánál 1916 július 30-án végrehajtott ellentámadásnál századparancsnokának eleste és az összes szakaszparancsnokok megsebesülése után a századparancsnokságot átvette s erélye, bátorsága és személyes példája révén századával az ellenséget a leghevesebb tűzben és háromszoros roham után a legrövidebb távolságra megközelítette.

Az augusztus 8-án végrehajtott rohamnál mindenkit megelőzve, elsőnek hatolt az orosz állásokba s ott kézitusa közben 15 orosz személyesen elfogott. A Grabektól délre fekvő 377-es magaslatra végrehajtott ellentámadás során rendkívül személyes vitézségével újlag is kitüntette magát.

Kiválóan vitéz magatartásáért az 1. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

CSENDŐR LEKSZIKON.

126. Kérdés. Mit kell érteni a Szut. 386. pontjában említett bírói eljárás alatt s kik azok, akik a vádat a kir. ügyészségen kívül képviselhetik?

Válasz. Bírói eljárás alatt a vizsgálatot, a vád alá helyezési eljárást, a közvetlen idézést, a főtárgyalást és az egyes bíró előtt folyó tárgyalást kell érteni. Ennek a pontnak egyik főelve az, hogy vád nélkül nincs bírói eljárás. Amint az utasítás is ehelyütt mondja: a vádat rendszerint a kir. ügyészség (ügyész) képviseli és pedig a kir. törvényszéknél. A kir. táblánál a főügyész, a kir. Kuriánál a koronaügyész, a járásbírósnál és a rendőri büntetőbírósnál az ügyészi megbízott. Az ügyészi megbízott az őröknek felhívást nem adhat, hanem ha ez szükséges, azt a kir. járásbírósnak vagy

a rendőrkapitányság adja ki. Ha a kir. ügyészség a vád képviselőjét megtagadta, az csak felhatalmazásra vagy kívánatra üldözhető bűncselekmények kivételével a sértett veheti át a vád képviselőjét az ügyészség elutasító határozatának kézbesítésétől számított 8 napon belül avagy e tekintetben a főügyészhez folyamodhatik. Ha a főügyész a kir. ügyészt nem utasítja vádemelésre, a sértett a főügyész határozatának közlésétől számított 8 nap alatt újból élhet azzal a joggal, hogy a vád képviselőjét átvegye. Ha a kir. ügyészség az eljárás alatt elejti a vádat, ennek képviselőjét a sértett átveheti. A sértett, aki az ügyészség által nem vállalt vagy elejtett vád képviselőjét átveszi: a pótmagánvádló, Ha a kitűzött időn belül a vád képviselőjét a jogosultak egyike sem vette át, a bíróság az eljárást megszünteti. Csak felhatalmazásra vagy kívánatra üldözhető bűncselekmények tekintetében a vád képviselőjére kizárólag a kir. ügyész jogosult. A magánvádra üldözendő vétségek és kihágások esetében a vádat elsősorban és rendszerint a sértett, mint főmagánvádló képviseli anélkül, hogy erre a kir. ügyészség által előzetesen felhivatnék. Ezeket a fogalmakat egyébként a Szut. 387. pontja is meghatározza. A főmagánvádas esetekben is átveheti a vád képviselőjét a kir. ügyészség, ha az közérdekből szükségesnek látszik. Ilyen esetekben a magánvádlót csak kisegítő hatáskör illeti meg. Az iratokat megtekintheti, indítványokat tehet, oly tekintetben is, hogy a vádlott bűnösnek kimondassék s hogy rá milyen büntetési tétel alkalmaztassék, de a büntetés mennyisége tekintetében indítványt nem tehet. A főmagánvádas esetekben a nyomozást a főmagánvádló indítványára a rendőri hatóság főnöke rendeli el.

127. **Kérdés.** *Mit értünk a Szut. 312. pont A) 11. alpontjában említett közbotrányt okozó büntetendő cselekmények alatt?*

Válasz. Közbotrányt okozó büntetendő cselekmények: a vallás és annak szabad gyakorlata, a szemérem elleni büntetendő cselekmények, a részegséggel okozott botrány, állatkínzás, verekedés, szeméremsértő módon való fürdés stb. Mindez természetesen csak akkor, ha meg is van rá a lehetőség, hogy a közbotrány bekövetkezzék, mert hiszen enélkül a feltétel nélkül maga a büntethetőség sem forog fenn minden esetben. Mert ha pl. a járőr portyázás közben két legényt egy kukoricás szélén verekedésen ér, ennek a pontnak az alapján nincs elfogási joga, mert hiszen a verekedés megvan ugyan, de nincs senki, aki megbotránkozhatnék rajta. Ennek a pontnak éppen az a célja, hogy rendes, tisztességes emberek előtt olyan büntetendő cselekmények ne követtessenek el azonnali közbelépés nélkül, amelyek egyébként önmagukban az elfogásra alapot még nem adnának. Még ilyen esetekben is csak akkor kell elfogást alkalmazni, ha a közbotrányt másként megszüntetni nem lehet. Ha tehát egy ittas embert a közönség szeme előtt valakivel simán el lehet távolíttatni, az elfogás szükségtelenné válik. Egyébként a közbotrányt okozó büntetendő cselekmények eseteiben az elfogást az is indokoltá teszi, hogy a megbotránkozott és haragra gerjedt közönség esetleges bosszúja elől a tettes idejében biztos helyre kerüljön.

128. **Kérdés.** *Milyen büntető jogszabályba ütközik a vasúti személyzethez nem tartozóknak a vasúti vágányokon és a pályán való közlekedése és járkálása a rendes vasúti forgalom esetein kívül?*

Válasz. Általánosságban, a vasúti üzletszabályzat értelmében tilos a vasúti pályát magánosoknak közlekedésre és tartózkodásra felhasználni. Ezt a tilalmat az életbiztonság és a közegészségügy védelmében adták ki s így megszegőik a Kbt. 111. §-ába ütköző (a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozó) testi épség ellen való kihágást követik el.

A m. kir. belügyminiszter 1927. évi 300.166. sz. kör-

rendeletében felhívta a közigazgatási hatóságok figyelmét a közönségnek szabálytalan közlekedésére a vasúti pályán a vágányok mellett vagy a vágányok között s utalt azokra a veszedelmekre, amelyek ebből keletkezhetnek, különösen tekintve, hogy egyes vonalakon nem menetrendszerűen nagy sebességgel motoros gépjárművek is üzemben vannak.

Ez a körrendelet a Kbt. 112. §-ába ütköző (a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozó) testi épség ellen való kihágásnak minősíti a vasúti pályának közlekedésre felhasználását magánosok által s utasítást ad ki, hogy a feljelentést e kihágás miatt az illetékes tényezők tegyék meg.

Vitatható a körrendeletnek az eset jogi minősítésére vonatkozó álláspontja azért, mert a kialakult és állandóan követett birói gyakorlat ezt a szabálytalanságot a Kbt. 111. §-a alá vonja. De ezt nem is tekintve a Kbt. 112. §-ába ütköző kihágást csak akkor lehet megállapítani, ha a szabálytalanságot elkövetőt a vasúti személyzet valamely tagja előzetesen figyelmeztette s a szabálytalanságot az illető tudatosan és szándékosan megismételte. Ezt a Kbt. 112. §-a tehát nyilván oly szabály megsértőjét kívánja büntetni, aki nem valamely általánosan ismert és magától értetődő tilalmat szeg meg, hanem pusztán a »biztonság« érdekében kiadott valamely helyi jelentőségű vagy éppen ideiglenes szabályt. Ezzel szemben a Kbt. 111. §-a minden »a vaspályára vonatkozó, az életbiztonság s az egészség ótalma« végett kiadott szabály megszegőjét bünteti, tekintet nélkül arra, hogy előzetesen figyelmeztették-e erre vagy sem és tekintet nélkül arra, hogy szándékosságból vagy gondatlanságból történt-e a szabály megszegése.

Nem is tekintve tehát a 111. §. lényegesen szigorúbb rendelkezéseit, ez a szakasz sokkal hatásosabban védi azt az érdeket, amelyet maga a belügyminiszteri rendelet is hatásosan meg akar védeni, mint a 112. §.

Hogy egy pár felsőbírósági döntvényvel is megvilágítsuk előbbi gondolatmenetünk helyességét, közöljük a m. kir. Hatásköri Bíróság 1923. Hb. 26/11. szám alatt hozott elvi jelentőségű határozatát, melyet a vonat által elgázolt csikó ügyében hozott. A határozat szerint a Kbt. 112. §-ába ütköző kihágás miatt az eljárás az 1897. évi XXXIV. t. c. 19. §-ának 1. pontja szerint a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik ugyan, ámde a Kbt. 112. §-a csak arra alkalmazható, aki a vaspályán vagy az ahhoz tartozó épületekben a biztonság szempontjából kiadott, nem általános jelentőségű valamely egyes rendeletet vagy intézkedést sért. Aki ellenben a vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság és az egészség ótalma végett kiadott általános rendeletet szegi meg, annak cselekménye a Kbt. 111. §-a alá esik. A terheltet a tényállásból kitetszően ilyen általános rendelet megszegése miatt jelentették fel, mert a terhelt cselekménye, helyesebben mulasztása a 6.125—1907. M. E. sz. rendelettel érvényben tartott 1851. évi vasúti üzletrendtartás 97. §-ának abba a rendelkezésébe ütközik, amely szerint a pálya közvetlen szomszédságában állatokat csak gondos felügyelet alatt szabad legeltetni és gondoskodni kell arról, hogy azok se a pályára, se annak tartozékaira ne lépjenek és a kerítésen belül ne jussanak. Lovaknak (állatoknak) tehát a vasúti pályán való legelése által elkövetett és a Kbt. 111. §-ába ütköző kihágás miatt az eljárás a rendes kir. bíróság (a járásbíróság) hatáskörébe tartozik.

Ugyancsak a m. kir. Hatásköri Bíróság 1923. Hb. 866. szám alatt hozott elvi jelentőségű határozatával kimondotta, hogy a helyi érdekű villamosvasúti vonat lépcsőjén való utazás, úgynevezett »lógás« elbírálása, mint a Kbt. 111. §-ába ütköző kihágás, a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik. A csendőrnek tehát a feljelentést a kir. járásbírósághoz kell megtenni, mert a Kbt. 111. §-a nemcsak a gőzgépekre, hanem egyéb gépekre és mozdonyokra, így tehát

mindennemű egyéb dinamikai hajtóerőre, vagyis a villamos-erőre berendezett vaspályákra is kiterjed.

A 81.161/1929. K. M. sz. rendelet 1. §-a (lásd a Belügyi Közlöny 1929. évf. 194 lapján) szerint előcsengetős vasúti vonósorompók közé menni tilos, a sorompók között levőknek pedig sietve távoznok kell. A 2. §. szerint »Vigyázz, ha jön a vonat«, illetőleg »Állj, ha vonat jön« szövegű intőablakkal ellátott vasúti útátjáróknál az átjárás a vonat közlekedése esetén tilos.

Kétségtelen, hogy a most idézett rendelkezések és tilalmak megszegése által elkövetett kihágás szintén a Kbtk. 111. §-ába ütközik, mert *általános érvényű rendelkezések és tilalmak megszegéséről van szó*, melyek fölött a kir. járásbíróság bíraskodik. A csendőrnek tehát a feljelentést a kir. járásbíróshoz kell megtenni. Igaz ugyan, hogy a 81.161—1929. K. M. sz. rendelet 3. §-a a bíraskodást első- és másodfokon a közigazgatási hatóság, harmadfokon a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe utalja, de ez a rendelkezés, figyelemmel az előbb kifejtettekre, nyilvánvalóan téves. Egyébiránt tudomásunk van arról, hogy a rendelet e téves intézkedésének hivatalos úton való mielőbbi helyesbítése iránt eljárás van folyamatban, amivel miniszteri rendelet a törvénnyel nem ellenkezhetik.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(A francia köztársaság elnökének 1928 december 1-én kelt rendelete a csendőrség szervezetének módosításáról.)

I. CIM.

A csendőrség rendeltetése és tagozása.

A csendőrség katonai jellege.

1. pont. A csendőrség a nemzeti hadsereg kiegészítő része. Tagjai rangjukat a többi csapat fegyvernemek jogán nyerik.

A törvények és katonai szabályok rendelkezései a csendőrséggel szemben is alkalmaztatnak, fentartva a szervezetének és szolgálatának különlegessége folytán szükséges módosításokat és indokolt kivételeket.

A csendőrség alkotó részei.

2. pont. A csendőrség magában foglalja

1. a különleges vezérkart;

2. a megyei csendőrséget, mely légiókból és önálló

*) Lapunk következő számában megkezdjük a francia csendőrség utasításának ismertetését. Az utasítás szövegének közlése előtt szükségesnek látjuk leközölni azt a múlt év végén megjelent rendeletet, amely a francia csendőrség szervezetében bizonyos módosításokat rendel el, mert ezeket a módosításokat az utasítás még nem tárgyalja. Szerk.

századokból áll a szolgálatnak a megyékben és Észak-afrikában való ellátására;

3. *különítményeket* a gyarmatokon, a fenhatóság alatt álló, mandátumot nyert és esetleg megszállt területeken;

4. a párizsi köztársasági gárda légióját;

5. a mozgó köztársasági gárda légióit;

6. egy iskolát a tisztek s a tiszti növendékek kiképzésére.

A csendőrség keretei a szolgálat követelményeinek megfelelően csak a nyílt hitel határai között változtathatók meg.

A megyei csendőrség tagozása.

Brigádok és örsök.

3. pont. A megyei csendőrség az egész területen lovas-, gyalogos- vagy vegyes brigádokra*) tagozódik, melyeknek létszáma a szolgálati szükség szerint változik, de sem öt főnél kevesebb, sem tíz főnél több nem lehet, beleértve az esetleg elvezényeltet is.

A brigádok parancsnoka egy »maréchal des logis chef**), egy »adjutant« vagy egy »adjutant chef«.

A brigádok elosztásának megváltoztatását a hadügy-miniszter rendeli el, figyelembe véve a szervezetszerű előjárók javaslatait s a közigazgatási, bírói és katonai hatóságok véleményét. Ugyanez vonatkozik a létszám módosítására, mely a nyílt hitel keretei között máskép, mint rendeleti úton nem történhetik.

Bizonyos időleges feladatok teljesítését biztosítandó, a szemlélő-tábornokok elrendelhetik ideiglenes örsök felállítását, melyeknek létszáma az érdekelt légióktól lesz elvonva. Ezen örsök felállítását és feloszlását a miniszternek jelentik.

A terület bizonyos részein szigorúbb felügyeletet biztosítandó, a miniszter a légión parancsnokának javaslatára elrendelheti ily pontokon ideiglenes vagy állandó örsök felállítását, melyeknek létszáma, amennyire lehetséges, azon terület brigádjaitól vonandó el. Ha ezeknek felállításához mégis létszámfelemelés szükséges, úgy ennek rendeleti úton kell megtörténnie.

A megyei csendőrség tagozása.

Szakaszok, századok, légiók.

4. pont. Bizonyos számú brigád egy szakaszt (section) képez egy százados (capitaine), hadnagy (lieutenant) vagy alhadnagy (souslieutenant) parancsnoksága és irányítása alatt.

Az ugyanazon megyében (département) levő szakaszok egy századot (compagnie) képeznek egy »chef d'escadron« parancsnoksága és irányítása alatt. Kivételt képeznek:

Belfort város területének szakasza, mely közvetlenül a légiónak van alárendelve.

Algéria minden megyéjéhez két csendőrszázad tartozik.

Korzika szigetének csendőrsége egy önálló századot képez egy alezredes parancsnoksága alatt. Ez két csoportra oszlik, melyek mindegyikét egy »chef d'escadron« vezényli.

*) Megfelel a mi örsünknek. Szerk.

***) Állásfokozatok Szerk.

1853 szeptember 25-én az olmitzi táborban nagy díszszemle volt az orosz cár, a porosz király és a porosz trónörökös tiszteletére. A magasrangú vendégek előtt I. Ferenc József császár és király személyesen vezette el díszmenetben a csapatokat, amelyek 63 zászlóalj, 76 lovas századot és 126 ágyút tettek ki, vagyis — tekintve az akkori hadszervezetést — kétszer akkora sereget alkottak, mint ma az egész trianoni magyar honvédség.

Használjuk a csendőrségi emlékalap levelezőlapjait! Művészek, olcsók! Hőseink emlékét és testületünk dicsőségét szolgálják

A szolgálat szükségéhez s a létszámviszonyokhoz képest több század egy légiót képez egy ezredesi vagy alezredesi rangban levő törzstiszt parancsnoksága és irányítása alatt.

A megyei csendőrségen kívüli alakulatok szervezése.

5. pont. Különleges természetű szolgálata miatt a párisi köztársasági gárda légiója ezredenként van megszervezve egy ezredes parancsnoksága alatt, ki mellé két alezredes van beosztva egyik a gyalogság, másik a lovasság számára és egy őrnagyi rendfokozatban levő »chef d'escadron«.

A mozgó köztársasági gárda légiói ezredenként vannak szervezve, melyek mindegyikének parancsnoka egy ezredes, ki mellé egy alezredes, s egy őrnagy »chef d'escadron« van beosztva.

Ezen csapatoknak szervezete, azonkívül a különleges vezérkarnak, a gyarmatok, a fennhatóság alatt álló, a mandátumot nyert és megszállott területek csendőrségének, a csendőrtisztek és csendőr tisztinövendékek kiképző iskolájának szervezete különleges rendeletekkel és miniszteri utasításokkal lesz szabályozva.

Felsőbb szolgálati ellenőrzés.

6. pont. A csendőrség tábornok felügyelői mindezen részek fölött szolgálati szemle és meglepő szemle ellenőrzést fejtenek ki, szigorral felelve meg a szabályoknak.

II. CIM.

Személyi rész.

I. FEJEZET.

Különleges szabályzat a legénységi állományú egyének részére. (Des militaires non officieres.)

I. RÉSZ.

7. pont. A legénységi egyének rangbeosztása az alábbi fokozatok szerint oszlik meg:

Kisegítő lovas, vagy gyalog bennszülött Észak-Afrika bizonyos örsein;

- gyalog vagy lovascsendőr, vagy gárdista;
- gyalogos vagy lovas maréchal des logis chef;
- gyalogos vagy lovas adjudant;
- gyalogos vagy lovas adjudant chef.

Az alkalmazott próbacsendőrök, próbagárdisták és próbakisegítő bennszülöttek nem hasonlíthatók össze a többi más rangokkal. A csendőrség többi legénységi állományú egyénei mind altisztek.

Négy évi katonai szolgálat s az eskü letétele után a csendőrök és gárdisták jogot nyernek a hivatásos altiszti állásra s a törvény értelmében a katonai személyek ezen osztályba tartozó egyéneket a különleges szabályok szerint megillető kedvezményekre.

A párisi köztársasági gárda zenészei 4 évi szolgálat után ugyanezen jogokba lépnek.

II. RÉSZ.

*Toborzás és felvételi feltételek.
Felvételi feltételek.*

8. pont. A csendőrség katonai állományú egyénei a katonai és a kiszolgált katonai egyének közül toboroztatnak, ha azok a köteles tényleges szolgálati időn felül legalább egy évig szolgáltak és az alábbi feltételeknek megfelelnek:

1. Legalább 21 éves és legfeljebb 40 éves életkor, feltéve, hogy 55 éves korukban el tudják érni a szolgálatuk tartama után megillető nyugdíjjogosultságot.

2. Legalább az alábbi magasságot kell elérniök:

1 m 64 cm-t a lovas csendőrségnél, vagy a lovas mozgó köztársasági gárdánál;

1 m 66 cm-t a gyalog csendőrségnél, vagy a gyalog

mozgó köztársasági gárdánál, vagy a párisi köztársasági gárda gyalogságánál;

1 m 68 cm-t a párisi köztársasági gárda lovasságánál és be kell tölteniök a szabályzat által megkövetelt alábbi alkalmassági feltételeket:

3. Irni, olvasni kell tudniök és ismerniök kell a négy számtani alapléveletet;

4. Igazolniök kell jó magaviseletüket úgy a polgári életben, mint a zászlók alatt;

5. Nem szabad nyugdíjasoknak vagy végkielégítetteknek lenniök.

Különleges feltételek a párisi köztársasági gárda zenéje számára.

9. pont. Eltérőleg az előző pont előírásaitól a párisi köztársasági gárda zenéjébe való felvétel feltételei a következők:

1. Ellátva kell lenni egy a párisi köztársasági gárda főnöke által kiállított alkalmassági bizonyítvánnyal;

2. Ötvenöt éves korban be kell tölteni a szabályszerű nyugilletmény eléréséhez szükséges szolgálati időt, egyébként minden különleges feltétel nélkül a korra s a szolgálatra.

3. Be kell tölteni a katonai szolgálat ellátására a szabály által előirt feltételeket a csendőrség részére megkövetelt különös feltételek betöltése nélkül, vonatkozólag különösen a testmagasságra.

(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Ha a cigány hazudik.

**Irta és nyomozta: MÉSZÁROS KÁROLY alhadnagy
(Szeged).**

Temes megyében a nagyzsámi őrön voltam őrparancsnok. Nagyzsámról hordatta a postát a komoristyei (oravica-bányai járás) uradalom intézője. Nagyzsámtól e major 17 kilométernyire volt. A postaküldönc Sztojka Györgye, 19 éves cigánylegény volt. 1903. évben, aratás utáni időben egy napon estefelé azzal állított be a postásküldönc az intézőhöz, hogy öt Lacunás község határában, az erdő közelében két ismeretlen oláh ember megtámadta, földre teperték, az egyik tettes a kezeit lefogva tartotta, a másik pedig kését a bocsor szárából előhúzza őt megöléssel fenyegette, ha mozdulni vagy kiabálni merészel. A támadók tőle pénzt követeltek. Ez alkalommal csak 35 fillérje volt, a postával sem vitt pénzt. Támadói ezt nem hitték el, késsel a zárt postatáskát és a derekán volt börtüszöt felmetszették, zsebeit kiforgatták, kabátja bélését is több helyen felszaggatták s miután így átkutatták és értékesebb dolgokat nála nem találtak, megfenyegették, hogy az esetről senkinek ne merészeljen szólni s azután — a 35 fillért magukhoz véve a közeli erdőben eltűntek. Ilyen értelmű írásbeli értesítéssel állított be hozzám másnap korán reggel a nagyzsámi őrre a komoristyei uradalom lovasküldönce.

Gergich Pál csendőrömmel (jelenleg nyugállományú th. Vaskúton), az eset nyomozására nyomban elindultam. A ko-

moristyei majorban Sztojka póstásküldöncöt az esetre vonatkozólag kikérdeztem. A fentirtak szerint adta elő az esetet. Előadta még, hogy a tetteseket nem ismeri, de kinézésükről elég jó leírást adott, hozzátéve, hogy ha bármelyiket meglátná, azonnal fel tudná ismerni. A tettesek által késsel megvagdosott póstatáskát, tüzöt és a kabátot bünjelként őrizetbe vettem. Atgondoltam röviden az esetet; annak megtörténte valószínű volt, s akként határoztam, hogy ha török-szakad, az esetet kiderítem és a tetteseket felkutatom és elfogom,

Igen, de hol kezdjem? A helyszínen egy dombtetőről áttekintettem a terepet. A tetteseket Komoristye és Forotik községbeli oláh lakosság között gyanúsítottam. E községek lakosai között elég sok közártalmú akadt. Különösen híres gyujtogatók voltak. Sztojkat magunk mellé véve, hogy a foganatosítandó szembesítéseknel kéznél legyen, úgy gondoltam, hogy a gyanúba vehető forotiki és komoristyei oláh férfiakat sorra szembesítem Sztojkával, így a tettesek talán megtalálhatók lesznek. Forotik községben ily módon hozzá is fogtunk a nyomozáshoz. Nehezen, lassan ment a dolog, a kiküldött községi közegek több esetben azzal tértek vissza, hogy a keresettet nem találták otthon; az addigi szembesítések pedig eredménytelenek voltak. A községbeli házak is igen szétszórtnak, nagy területen feküdtek. Sokáig tartott így a dolog és igen elhúzódott a nyomozás. Változtattam tehát a tervemen. Komoristye és Forotik községek a kákófalvai örskörlethez tartoztak, örsparancsnok *Laczkovics István* c. örmester volt. Ugy gondoltam, hogy az ő segítségüket fogom kérni, helyi és személyi ismeretük révén talán jó útbaigazítást tudnak adni. Gyalog elindultunk csendörömmel és Sztojkával a nyári tikkasztó melegben Kákófalva felé, ami úgy 8 kilométernyire volt. Utközben Kákófalváról a hetivásárról hazatérő emberekkel — kocsikkal találkoztunk. Ez szinte kapóra jött, mondtam is Sztojkáknak, hogy figyelje az útasokat ő is, hátha a tettessel is találkozunk.

Amint így figyelve haladunk az utánunk lépkedő Sztojka egy szembejövő kocsi derekában ülő oláh emberre mutatott: »Uram (domnule), az egyik tettes az volt, aki a kocsiban ül.« Egy pillanat műve volt s már a Kropacsek tárkarabélyt »kész« helyzetbe vágtuk. A lovak elé álltam, állj-t parancsoltam. Gergich Pál csendörömnek kiadtam a parancsot, hogy »kész« helyzetben tartott fegyverrel a lovak és a kocsi előtt maradjon, és akadályozza meg az esetleges menekülést. Én pedig Sztojkat ismételtén megkérdeztem, és figyelmeztettem, hogy nézze meg jól a gyanúsítottat a kocsiban, ez e valóban a tettesek egyike? Sztojka a kocsihoz közelebb ment, jól megnézte a bentülöt, majd összekulcsolta a kezeit, az ég felé tartotta és esküdözve mondotta: »Isten engem úgy segítjen, ez volt az egyik tettes, ez tömte be a számat és fogta le kezeimet, határozottan felismerem.«

A felismerés alapján a törvény értelmében felszólítottam a gyanúsítottat, hogy szálljon le a kocsiról. Vonakodott, azt mondta, miért szálljon le, ő nem követett el semmi rosszat. Hiába figyelmeztettem ismételtén, nem szállt le. Igaz, amint észrevettem, egy kicsit be is volt pálinkázva az oláh. Ez azonban engem nem akadályozott eljárásomban. Puskámat szíjjánál fogva balkaromra akasztottam, a kocsihoz léptem, jobbkézzel megmarkoltam a gallérját és kíségettem a kocsi-

derékből Szurducván Petrut, — így hívták a gyanúsítottat. A kocsit azután gazdájával útnak eresztettem, mi pedig most már négyen bementünk Kákófalvára az örsre.

Szerencsére az örsparancsnok is és a csendőrei is otthon voltak. Ismertettem velük az esetet és segítséget, támogatást kértem nyomozásunkhoz. Szurducvánra a kákófalvai örs járőre vigyázott, amíg mi ebédeltünk. Közben megtudtam az örsön, hogy Szurducván apróbb lopásokat szokott elkövetni, tehát gyanús egyénekként ismeretes. Ebéd után az esetre vonatkozólag kikérdeztem a gyanúsítottat. Tagadta, hogy a rablás elkövetésében része volna. Előadta, hogy az időpontban, amikorra az állítólagos rablás történt, ő egy mezei kárbeclésnél mint tanú szerepelt. E körülményt tudja igazolni a forotiki oláh pópával, a községi bíróval, az esküdtekkel, s több gazdaemberrel. E védekezésével megakasztotta a sikeresnek ígérkezett nyomozást.

A rablás színhelye és Forotik község oly távol estek egymástól, hogy tekintve még a sűrű bozóttal benőtt mély vízmosásos közbeesett völgyeket és dombokat, legalább egy órai út volt az, s így kétségessé vált a Szurducván tettessége. Visszamentünk Forotikra. Itt kikérdeztem a községi bírót, az esküdteket, a pópát, ezek igazolták Szurducvánat. A többieket is kikérdeztem, akikre Szurducván hivatkozott. Amíg én a község házában kikérdeztem, Gergich Pál csendör őrizte Szurducvánat az örszobában, ott volt Sztojka is, a póstás. Az oláh pap kikérdezése után átmentem csendörömhöz az örszobába. Igen komoly hangulatban lehettem, mert Sztojka félénken azt kérdezte tőlem románul, hogy mi van az ügygel? Mondtam neki oláhhul valami olyasfélét, hogy rövidesen ő vele fogok nyomozni. Ezzel otthagytam. Ezután pár percre a csendöröm utánam beküldte az egyik községi közeget, hogy Sztojka kéret, beszélni óhajt velem. Hozzá mentem. Letérdelve arra kért, hogy bocsássak meg neki, adjak egy pohár ivó vizet és engedjem, hogy megcsókolja a talpamat. Vizet hozattam, adattam neki, a talpam megcsókolását azonban nem engedtem meg. Kéret, ne haragudjam, hogy ő nekem ennyi fáradságot okozott, azért akarta a talpamat is megcsókolni. Töredelmesen beismerte, hogy az ő kirablásából semmi sem igaz. Ezt csak azért találta ki, mert volt már eset, hogy a postával nagyobb összegű pénzt is vitt. Ilyenkor úgy gondolta, milyen jó volna neki ennyi pénz, tudna lovat, kocsit, meg esetleg házat is venni és meg is nősülhetne. Célját így próbálta elérni, hogy rablási mesével áll a gazdája elé, s hogy ez sikerülni fog-e neki, ez alkalommal csak próbát tett. De most látja, hogy ebből milyen nagy baj lett, pedig ő ezt nem így akarta. Szurducvánat csak azért vádolta meg a rablással, mert az őt mezőör korában évekkal ezelőtt tilos legeltetésen érte és megverte, gondolta, most meg ő a csendörökkel vereti vissza őt.

Ilyformán tisztáztam a helyzetet. Szurducvánal közöltem a reá nézve is szerencsés fordulatot, megvádolása miatt kérte Sztojka feljelentését. A feljelentést megtettem.

Már hónapok teltek el, újabb esetek foglalkoztattak. Egyszer csak a temesvári szárnyparancsnokságtól parancsot és idézést kaptam a fehértemplomi kir. törvényszékhez, tanuként leendő megjelenésem végett. Nem tudtam kitalálni, hogy milyen ügyben lehetek megidézve? At kellene nézni a fogalmazványt, hogy kihallgatásomkor pontos adatokra emlékezhessen. Az idézésben kitűzött napon Nagyzsámról Fehértemplomra érkezem, az állomásról egyenesen a törvényszéki épület felé tartottam. Az ajtó előtt találtam Sztojkat. Most már sejtettem, hogy milyen ügyben vagyok idézve. Sztojka nagy hajlongva köszönt és kérdezte, hogy én miért jöttem oda? Mondtam neki — találomra — hogy az elnök úr hívatott, azt hiszem, most őt kiadják nekem nyomozás végett, majd úgy fogok vele nyomozni, mint Szurducvánal azért, mert valószínűleg megint hazudott. Eltaláltam. Azt felelte

A gyalogezredben a századok a XVIII. évszázad végéig nem voltak számozva. Az 1. zászlóalj tulajdonképeni 1. századát »testör« (Leib), a 2.-ikat »örnaqji«, a 2. zászlóalj 7. századát »ezredesi«, a 8.-ikat »2. örnaqji«, a 3. zászlóalj 13. századát pedig »alezredesi« századnak nevezték, míg a többi század a századparancsnok nevét viselte. Az előbb felsorolt századokat alszázadosok vezényelték, mert tulajdonképeni parancsnokok, tekintettel a századparancsnoksággal járó meglehetősen mellékjövedelemre, az illető törzstiszt vagy az ezredtulajdonos volt.

Sztojka, igaz, hogy a multkori tárgyaláson tagadott, de most az igazat fogja mondani. Ajánlottam is neki, hogy a kihallgatásakor igazat beszéljen.

A tárgyaláson először öt hallgatta ki a bíróság. Beismerte a koholt esetet, de azzal védekezett, hogy ittas volt akkor, amidőn Kákófalva felé velünk haladva, Szurducsnal találkoztunk és ráfogta a tettességet. Ez persze nem volt igaz s ott nyomban megcáfoltam. Velünk volt akkor állandóan, víz volt az italunk, még kenyeret is az én táskaélemből adtam neki.

Sztojka a ravaszkodásán rajta is vesztett, mert 2 hónapi fogházra ítélték, melynek letöltését nyomban meg is kezdte. Ezzel az ügy itt befejeződött.

A véletlen folytán azonban évek multán mégis csak folytatása lett az esetnek.

Kilenc év elég hosszú idő, ennyi telt el az eset óta. Ez idő alatt én Nagyzsámról a kevevári járás gályai örsére lettem áthelyezve, majd örmester lettem, a bajuszom megnőtt a kinézésem megváltozott, hogy kilenc évvel öregebb lettem. Visszakerültem Krassóme gyébe, a nagyszurdoki örsre. Ez határos volt az én régi örsállomással, a nagyzsámi örssel.

Egy téli napon Grancsu Juon, nagyszurdoki cigány munkás az örs legénységének tűzifáját a kialkudott bérért a lak-tanya udvarán egyedül fűrészelte, aprította. Juon jó munkás volt, de azért egyedül mégis unta a favágást.

A nagyszurdoki cigányaink már le voltak telepedve. Földműveléssel és egyéb munkával keresték a kenyerüket. Szimunak, a cigánybírónak 10 holdas földbérlete is volt az ottani uradalomtól, azonkívül mint jó zenész is keresett a vejeivel együtt. Ezek ismertek minket, örsbeli csendőröket, hogy az idegen illetőségű cigányokat távol tartjuk, nem engedjük, hogy vetélytársak telepedjenek le a nekik tilos helyen. Így írta ezt elő a megyei szabályrendelet is. Juon említette ugyan, hogy egy jó favágó idegen cigánymunkás elérne még a faluban, mivel a többi cigány erre nem alkalmas, akkor neki is könnyebb volna, mert ketten jobban tudnák a fát aprítani a domnu zsandároknak, meg a pópának. Juonnak mondtam, ha akad egy becsületes cigány, hát nem bánom, ha behoz magának a faluba egy idegen társat a favágáshoz, de annak aztán becsületesnek kell ám lennie! Juon esküdözött, hogy ő ezt tudja.

Másnap délelőtt Juon az örsirodában nekem bejelentette, hogy talált egy végtelenül becsületes, jó munkás cigányt, már vágja is a fát vele; ez itt született, nekik rokonuk is, de már régen nem volt itthon, ezért a domnu zsandárok, meg a domnu strázsamester nem ismerhetik, de ő jót áll érte. Azt feleltem Juonnak, hogy ha ő jót áll érte, akkor elhiszem, hogy becsületes és itt is maradhat. Csak dolgozzanak szorgalmasan, majd megnézem magam is őket.

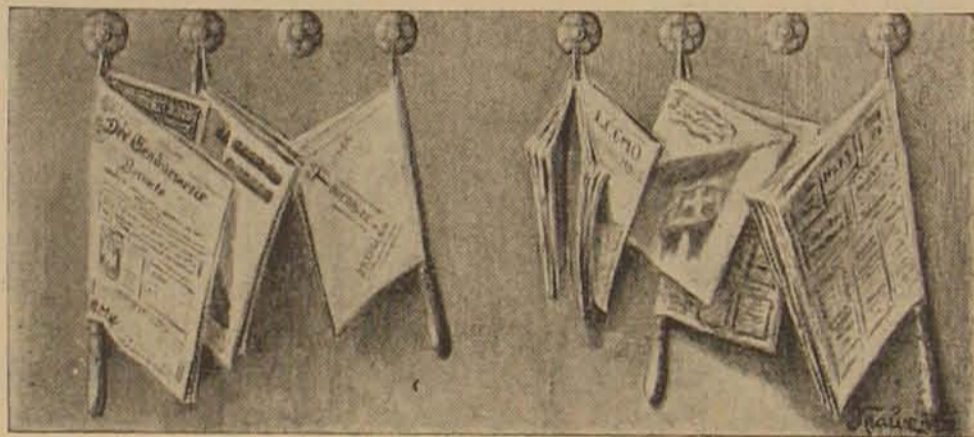
Kevés idő múlva kimentem megnézni Juonékat. Dolgozott a két cigány kifogástalanul. Amint az új cigányt nézem, — bár ő is megváltozott, megfériasodott, — arcvonásairól régi emlékeim között megvillant bennem a póstarablási eset és annak nyomozása. A neve nem jutott hirtelen eszembe. A cigány engem nem ismert meg. Kérdeztem tőle a nevét és más egyebeket, nem a valódi nevét mondta. Észrevételemet, hogy én őt felismertem, nem fedeztem fel előtte. Megnyugtattam, hogy ha becsületes marad, jó és szorgalmas munkás lesz, itt maradhat a faluban, nálunk jó dolga lesz. Igérte. Még Juon is hálálkodva mondta Sztojkának: látod, milyen jó ember a domnu örmester, de aki rosszul viseli magát, arra nagyon tud ám haragudni.

Bementem az örsirodába, s a tevékenységi naplómban fellapoztam a póstarablási ügyet. Sztojka Gyorgye neve és esete ott volt bevezetve. Jól van, tudom már a többit, — gondoltam. Kimentem az udvarra Juonéhoz. Itt oláhuul beszélgettem Sztojkával, kérdeztem, volt-e már büntetve, mi a neve

stb. Esküdözött, hogy soha büntetve nem volt. Mondtam neki, mutassa a tenyereit. Mintegy meglepődve néztem hol az egyik, hol a másik tenyerét, Sztojka remegett. Ugy látom a tenyereidből, hogy már voltál büntetve. Felszólítottam, mondja meg igazán, mennyire volt büntetve? Gondolataival tépelődve, remegve beismert egy hetet, majd kettőt s végre hármát. Tovább nem ment. Hiába biztattam, hogy ne féljen, én jót akarok neki. Ezután nagy komolyan a kezeimben tartott tenyeréből ráolvastam a valódi nevét, hány éves és azt is, hogy két hónapra volt bezárva. A hatás megsemmisítő volt. Sztojka reszketett, Juon csodálkozott, szörnyülködött. Mondtam neki, hogy a homlokáról és a kupájáról le tudok olvasni mindent, amit ő eddig tett, vagy vele történt. De most be-megyek írni, s később jövök majd, akkor újból megnézem, addig csak dolgozgassanak, vágják a fát. Később, hogy kimentem, Juont egyedül találtam, s kérdésemre, hogy hol van Sztojka, azt mondta, hogy megszomjazott, kiment vizet inni a kútra és azóta nem jött vissza, nem tudja, miért késik. Kinéztünk az utcára, az oláh templom előtti kúthoz, ott bizony nem láttuk Sztojkát. Talán vizet sem ivott, szomjasan távozott, Isten tudja merre? Hiába vártuk Sztojkát, Juon is, meg én is, eltűnt, nem találkoztam vele többet az életben.

Elgondolkoztam Sztojkán, vajjon mit tudtam volna még leolvasni a homlokáról és a kupájáról, ha el nem távozik köszönés nélkül?

Azután Juon megint csak egyedül vágta a fát, s több becsületes cigánnyal nem próbálkozott nálam.

LAPSZEMLE.

(Németország.) Deutsches Gendarmerieblatt.

Mehwald föcsendör (Oberlandjäger) leír egy esetet annak az illusztrálására, hogy a gyermekek vallomásait mennyire vigyázattal kell a csendőrnek fogadnia. Egy, az örsállomás székhelyén lakó mézárasmester 12 éves fiú- és 10 éves leánygyermekét 6 márkával a kb. 7 km.-nyire lévő szomszédos községbe küldötte bevásárolni. Néhány óra múlva a gyermekek sirva jöttek vissza és előadták, hogy útközben egy ember megtámadta őket és a hat márkájukat elvette. A támadóról személyleírást is adtak, amely ráillett egy koldusra, aki aznap délelőtt tényleg a községben járt. Szembesítés alkalmával a gyermekek a koldusban a támadót határozottan felismerték, mire őt a csendőrök tagadása ellenére elfogták és a bíróságnak átadták. Másnap jelentkezett egy idegen úr és előadta, hogy megelőző nap a gyermekekkel találkozott, de nem ott, ahol az állítólagos rablás történt, hanem kb. 2—3 km.-el közelebb. A gyermekek az út szélén ültek és sirtak. Kérdésére előadták, hogy hat márkát elveszítettek s most félnek hazamenni. Az illető úr megsajnálta őket, adott nekik egy márkát és tovább ment. Így derült ki a koldus ártatlansága, akit azonnal szabadlábra helyeztek. A gyermekek féltek, hogy a pénz elvesztése miatt otthon kikapnak s ezért vádolták a koldust rablással, akivel egyébként az úton valóban találkoztak s azért tudtak róla jó személyleírást is adni.

Ismerteti az osztrák csendőrség új fegyelmi szabályzat tervezetét, amelyet az osztrák csendőrök egyesülete terjesztett fel illetékes helyre. A fegyelmi szabályzat teljesen polgári alpra helyezkedik, három fórummal, sok fellebbezéssel, rengeteg írásbeliséggel és a polgári fegyelmi eljárás

minden hosszadalmasságával. A legcsekélyebb szolgálati kihágást vagy mulasztást követő fegyelmi eljárás felér egy kisebbfajta bűnpörrel.

A *würtembergi csendőrségnél* szóba került a csendőröknek kincstári kerékpárokkal való ellátása. A csendőrség köréből ehelyett inkább azt kérik, hogy kiki a maga kerékpárját használhassa s inkább fizessen azért a kincstár valami használati díjat. Bajorországban a csendőr a saját kerékpárjának szolgálatban való használatáért havi 4 márkát, Badenben 3 márka 65 pfenniget kap. Bajorországban a csendőr még saját írógépének a használatáért is kárpótlást kap: évi 8 márkát, Poroszországban az elhasznált írógépszalagok árát térítik meg. (Ezek a kérdések nálunk is szabályozás alá kerülnek. Szerk.)

A laphoz van csatolva egy szivargyár reklámja, amely a csendőröknek ajánlott szivarok minőségét így határozza meg: Kispihenő alatt felüdít: darabja 10 pfennig; Megerőltető külszolgálat utáni lábbadozáshoz: 12 pfennig; Gondolatgerjesztő fogalmazványok szerkesztésénél: 15 pfennig; Jó étkezés utánra 15 pfennig; Hosszú tarokkpartiehoz való: 18 pfennig és kimenőruhában való elszívásra: 20 pfennig.

—O—

(Olaszország.) Fiamme d'argento.

1929. június.

Június 15-én ünnepelte az olasz csendőrség, a carabinieri testület alapításának 115-ik évfordulóját. Tulajdonképpen július 13-a az alapítás napja, de egyszerre ünneplik június 15-ével, mely napon a király 1920-ban a csendőrség zászlóját arany vitézségi éremmel tüntette ki. Egy további cikk az Anconában tartott jubileumi ünnepség leírását tartalmazza.

Henry Bordeaux (Anri Bordó) neves író, egyike azoknak a ritka franciáknak, akik a mai Olaszországot dicsérik. A fasizmus különben nem igen talál visszhangra a demokráciában tetszelgő Franciaországban. Bordeaux személyes benyomásai alapján igen hizelgő könyvet írt a »felvilágosodott« Itáliáról. A lap mutatványképpen az olasz király személyéről írt fejezetet közli egész terjedelmében.

Bau Artur szds. folytatja a »Vörösök« között szerzett benyomásainak leírását. A háború befejezésekor csendőrhadnagy volt a svájci határvidéken, ahol a vörösök nagyban mozgolódtak és hallani sem akartak az eddigi rendszerről és közigazgatásról. A helyzet nehéz volt, — még a régi felfogású papokra is; ámbar a szóbanforgó Adda-völgyi falu aggastyán lelkésze ellen nem mertek nyiltan fellépni. Még a háború előtti időből féltek tőle. Akkoriban ugyanis egy zavargás alkalmával a zavargók azt követelték, hogy verje félre a harangokat és mivel vonakodott, feltörték a campanile (kampanile: különálló templomtorony) ajtaját és maguk húzták meg a harangokat. Az öreg plébános megjegyezte, hogy »saját maguknak húzzák a harangokat«. Abban az évben tényleg mind a három harangozó meghalt. De azért az öreg úr még sem léphetett fel nyiltan a vörösök ellen. Most pedig arról volt szó, hogy a vörösök által el nem ismert olasz kormány érdemkereszttel akarta őt kitüntetni a háborúban szerzett érdemeiért és ő (a csendőrhadnagy) volt kiszemelve puhatolózni, vajjon hajlandó-e a tisztelendő úr a kitüntetést elfogadni, ami a vörös korszakban persze kész veszedelmet jelentett. Az öreg lelkész tényleg elhárította magától a keresztet, mert »neki már, jutott elég az élet keresztjéből« és »csepp hajlandóságot sem érzett magában a mártír szerepére«. De azért magánál tartotta a hadnagyot ebédre — polentára és sült madarakra, hogy alkalma legyen az új káplánnal megismerkedni. Erre tényleg kíváncsi volt a hadnagy, mert már sokat hallott róla, hogy »főzi« a vidéket — vörös értelemben. Ebéd közben aztán volt alkalma a két pap szájából két különböző világnézetet hallani. Eltekintve vallási kérdésekben vallott különböző felfogásuktól, az öreg nem ismerte a háborút személyes tapasztalatból és az emberiség megjavítására szolgáló Isten ostorának tartotta, — a fiatal azonban végigharcolta a háborút és tudta, hogy a háború nem az Isten, hanem az emberek műve, — az emberek kedvteléseinek, érdekeinek, féltékenykedéseinek, terveinek és szükségletei kielégítésének végső eszköze. Míg az öreg az önmegtagadást, alázatosságot és felebaráti szeretetet hirdette, addig a fiatal »szabadságot« követelt.

A lap új rovatot nyitott az egyes csendőrörsök írásban és képekben való ismertetésének. Az első közlemény a *Montefiorito-i* örsöt és csendőreit ismerteti.

Rómában május 24-én feleskették a csendőrujoncokat. A lap képeket mutat be az esküteléről.

Januártól márciusig Ponte di Legno-ban (Lenjo) csendőr skitanfolyam volt felállítva. A lap ismerteti a tanfolyam megszervezését és működését, és néhány felvételt mutat a résztvevőkről.

A *nyugdíjasok* rovatukban a szövetkezés szelleméről és előnyeiről írnak.

A vidám rovat adomákkal szórakoztatja a csendőröket. Például:

Egy szívbajos fősvény a vasúton mindig csak a következő állomásig váltott jegyet a kalauznál, »nehogy a pénz elveszzen, ha véletlenül útközben halna meg«. — Egy hirtelenharagú tábornok táncközben ráförmed egy úrra: »Ön rálépett a feleségem lábára! Elégtételt kérek!« — »Nagyon szívesen«, — felelt az úr. »Látja ott azt a hölgyet a piros ruhában? Az az én feleségem. Menjen oda és hágjon a lábára.« — Apa: »Ha nálunk nappal van, akkor Japánban éjszaka van.« Fiú: (gondolkozik): »Tehát a japánok felkelnek, ha mi lefekszünk?« Apa: »Ugy van.« Fiú: »Akkor nem veszek el japán éányt feleségül.«

—O—

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie.

Június 2.

A mult havi füzetek egyikében egy *mozgó gárdista* panaszkodott az *ujoncozás rossz eredményéről* és erélyes rendszabályokat sürgetett a mozgó gárda helyzetének javítására. »Egy öreg csendőrezredes« megnyugtatja a cikkíró, Nem kell az alapot féltetni, melyre a csendőrség fel van építve. De meg kell várni, amíg a tetőt is a házra teszik és csak azután lehet a belső berendezéshez látni; értvén alatta, hogy a mozgó gárda intézménye még csak 2 éves, tehát tulajdonképpen még a felállítása sincsen befejezve.

Egy cikk újra követeli, hogy a csendőrséget *elismerjék harci alakulatnak*. Cikkíró azzal érvel, hogy ha az Elzászi csendőröknek megadják a harcos-igazolványt, akkor adják meg azoknak a csendőröknek is, akik a francia hadseregben teljesítettek szolgálatot. Felhívja az összes volt csendőröket, hogy segítsenek ebben a kérdésben.

A *tiszti kiegészítés* kérdése sok gondot okoz a csendőrségnek. Már többször felszólaltak, hogy a csapattól ne vegyenek át századosokat, mert azok rendszeren 2—3 évvel előbb léptek elő, a csendőrfőhadnagyok tehát hátrányban vannak velük szemben. A lap újvizsgálja a kérdést és mint legigazságosabb megoldást, azt indítványozza, hogy csak olyan századosokat vegyenek át a csapattól, akik századosi kinevezésük idején betöltötték a 32 éves kort és legalább 7 évet tiszti rendfokozatban szolgáltak.

A *csendőrség* vagy egyes csendőregyének ellen elkövetett becsületsértésekről tett feljelentések nem minden esetben vezetnek megtorláshoz, mert a jelentés nem tartalmazza a törvény által követelt ténykörülmények felsorolását. A feljelentésnek a következő pontokra kell kiterjeszkednie: 1. A sértés csendőr vagy parancsnok ellen irányult? 2. A sértés személyes volt-e? 3. A csendőr szolgálatban volt-e? 4. A sértés neme fedti-e a törvényben felsorolt esetek valamelyikét? 5. A tett sérti-e a csendőr tekintélyét vagy önérzetét? 6. A sértés szándékos volt-e? A cikk az egyes kérdések értelmét közelebb megmagyarázza. Így pl. nem lehet sértés, ha valaki a csendőrt az illető vidéken használt tájszóval szólítja. Például Franciaországban köznyelven »cognes«-nak (kony) nevezik a csendőröket, ami kb. annyit tesz, mint »cséplők«, ezt, mivel általánosan elterjedt elnevezés, a bíróság nem veszi sértésnek.

Június 9.

A francia csendőrség *ruházata* ma a lehető legegyszerűbb. A hajdan sötétkék posztó ma majdnem fekete; — a történelmi szép skarlátpiros kihajtás, kézelő és szegélyzet teljesen eltűnt. Eltűnt velük a zsinórzat, a fehér bőröv, átalvető gallér és a nyeregtakaró is. Szépnek szép a mai egyenruha is, — de nem mutatós. A csendőrségnek ma nincs díszruhája, ennél fogva nem is rendelik ki ünnepélyekhez, úgy mint azelőtt. A csendőrségnek semmi kedve örökös gyászruhában járni, mondja a vezércikk. Adjanak legalább skarlátpiros hajtókát a kabát gallérjára, a gránát-jelvény alá.

A *nyugdíjasok* folyton nyugtalankodnak. Sehogysem bírnak kijönni azzal, amit kapnak. A nyugdíjrendezés alkalmából folyton jelennek meg új és új panaszok. Többek között követelik, hogy a nyugdíjat a nyugdíjas családtagjainak számához mérjék, vagy adjanak családi pótlékot, — ha már az állam folyton a gyermektelenség ellen harcol.

A sokat vitatott *tiszti lakberek* ügyében végre történt valami. De nem felülről. Az egyik megyegyűlés (gers-ger) határozatilag felkérte a kormányt, hogy rendezze augusztusig 5 évre visszamenőleg a csendőrtisztek javára a lakáskérdést. Ha akormány addig nem intézkedik, vagy — szokása szerint — nem felel, akkor a megye beszünteti a csendőrtiszteknek eddig kiutalt természetbeni lakásokat, azoknak tehát a teljes lakbér fog járni. A lap örömmel fogadja a hirt és kövételre ajánlja a többi megyének is.

A lap közli a Versailles-i (Verzálj) csendőriskolába való *jelvételi vizsga* kérdésanyagát.

A Risle (Rizl) völgyében *nagy úrvíz* volt. Számos házat elöntött az ár. A Pont Audemer-i (Pon-tódmer) *lovascsendőrök* több órai munkával lóháton mentették ki a lakosságot a veszélyeztetett zónából.

Június 16.

A *mozgó gárda* intézménye körül keletkezett vitába most egy »öreg őrsparancsnok« felel az »öreg ezredes«-nek a »hadnagy« cikke ellen tett kifogásaira. Szerinte a hadnagy-nak van igaza, aki fél, hogy a mozgó gárda nem talál elegendő számú kifogástalan kiegészítést, tehát jogosan követeli, hogy az intézményt fektessék előbb helyes alapokra. Hogy az ezredes által használt házépítési képletben maradjon, cikkíró azt tartja, hogy mielőtt az ember építeni kezdene, jól meg kell az anyagot választani, amit az építkezéshez használni akar. A hadnagy bátor cikke dicséretet érdemel, mert ha tartalmaz is tévedéseket, hasznos eszmecserére ad alkalmat, amely a fogalmakat tisztázza.

Breizad Ar. (Breiszád) a gyorsaság jegyében vizsgálja a csendőrség felszerelését gépjárművekkel. Idézi a híres francia akadémikus: Marcel Prevost (Marszel Prevo) meghatározását: Gyorsaság: Teljesítmény, Idő. Ha egyszer a csendőrség nem ósdi (!) oldalkocsis mótorkerékpárokkal, hanem modern autókkal lesz felszerelve, csak akkor fogja szolgálatát a gyorsaság korszakában tökéletes módon teljesíteni.

A francia *csendőrség takarékegylete* májusban közgyűlést tartott Párisban. Libourel (Liborul) törzsörmeister beszámol a közgyűlésen elhangzott indítványokról, melyek között figyelmet érdemelnek: A takarékegylet átváltoztatása kölcsönös önszegélyező egyesületté; — a tagsági díjak felemelése a kétszeresére; — a kölcsönadás egyszerűsítése és függetlenítése az előjárók véleményezésétől.

A francia csendőrtisztek, valamint a lovascsendőrség *lovasítva* maradnak. Ha már fenntartják a lovasítást, akkor ne kimustrált katonalovakkal csúfítsák el a csendőrséget, hanem adjanak neki tisztességes paripákat! A csendőrtiszteknek pedig nincs szükségük lóra. Arra, hogy a lovaglást mint sportot üzzék, a sok munka miatt nincs idejük, — ha pedig utazniok kell, azt manapság senki sem végzi lóháton.

A *különös teljesítmények* között említésre érdemesek: Egy feleséggyilkos elfogása azáltal sikerült, hogy a csendőrök — ismerve a gyilkosok pszichológiáját — a tett színhelyén lesbeálltak és várták, hogy mikor tér oda vissza a gyilkos, — ami másnap éjjel tényleg be is következett. — A Páris—Deauville (Pari-Dóvill) országuton nagy autóbaleset történt. Valaki éjjel akadályokat rakott keresztbe az úton, A csendőrség rövidesen kinyomozta és kézrekerítette a 27 éves tettet, aki cinikusan bevallotta, hogy gyűlöli az autósokat, — tettét tehát egy cseppet sem sajnálja.

Június 23.

1923. januárban új törvény módosította az 1882. évi előléptetési törvényt. Az új törvény kedvez a csapatnak, de hátrányos a régi csendőrökre, mert egyik altiszti rendfokozatból a másikba való előléptetést 2 évi várakozáshoz köti. Egyúttal azonban a csendőr véglegesítését leszállítja 25. életévről 21. évre. A most belépett csendőröknek ez természetesen kedvez, de velük szemben a régi rendszerű csendőrök veszi-zenek. A lap azt az indítványt teszi, hogy az egy rendfokozatban való két évi várakozást átmenetileg ne alkalmazzák a régi rendszerű csendőrökre. Egy régi rendszerű csendőr az új törvény szerint csak a 35. életévében érhetné el a legmagasabb altiszti rendfokozatot, — míg az új rendszerű már 31. éves korában. Ezt a négy év különbséget csak úgy lehetne eltüntetni, ha a régi rendszerű csendőrök nem két évenként, hanem másfél évenként lépnének elő.

A június 9. füzetben a *csendőrség ruházatáról* írt cikke reflektál egy »takarékos olvasó«. Elvből nem ellenzi az indítványozott változtatásokat, de tiltakozik az ellen, hogy a netalán bevezetendő újításokat a csendőrök fizessék, akik már anélkül is alig képesek adósságszínálás nélkül létezni, — különösen a családos csendőrök. Kincstári ruhakonfekció bevezetése ellen pedig még jobban kikel. Semmi esetre sem hajlandó a szabadversenyről lemondani, egy intézmény javára, amely az árakat egyszerűen diktálja. A szabadkereskedelmi verseny az egyetlen módja annak, hogy a csendőrök félig-meddig tisztességes áron legyenek képesek ruházati szükségleteiket beszerezni.

A *mozgó gárdisták* is panaszkodnak. Szép, szép a sok mozgás északról délnek, keletről nyugatnak, — de idő kell hozzá. Olyan sok idő, hogy nem telik szabadságra, pedig a törvény 45 nap szabadságot engedélyez évente. Elmúlt az 1928-as év és sokan nem jutottak több szabadsághoz, mint pár naphoz, — a megtakarított napokat pedig nem engedik az új évbe áthozni.

Az első osztályú csendőr és mozgó gárdista kérdését magyarázza egy szakértő, hogy mennyire szükséges volna, hogy az első osztályú csendőr és gárdista valami külső jelvény által is felismerhető legyen.

Strasszburg mellett Benfeld község jegyzője megállapította, hogy egy idő óta nagyobb mennyiségű lebélyegzett hivatalos papiros tűnik el az irodából. Végre is a véletlen kezére játszott egy eltűnt ívet, amelyiken egy titkos társaság esküformája volt megfogalmazva. A csendőrség elfogta a jegyző 19 éves irnokát, és annak vallomása alapján egy csupa gyerkőcből álló bandát lepleztek le, akik középkori szokások utánzásával titkos társaságot alapítottak, és komoly kellemetlenségeket okoztak a békés társadalomnak, — betörték, raboltak, sőt gyújtogattak is. Külön specialitásuk volt a házörző ebeket — felakasztani.

—O—

(Csehszlovákia.) Cetnicky Obzor.

11. szám.

1. A *csendőrszámvevőségeket* ez év szeptember végéig az országos csendőrparancsnokságokhoz vonják össze, októberben pedig bevonják oda a kikülönített csendőr törzstiszteket is. 1930. január 1-ével a prágai *csendőrségi nyomozó-osztály* be fog olvadni a prágai rendőrségbe, a többi 41 csendőrségi nyomozó-állomás szintén a rendőrséghez kerül át. A lap a számvevőségek összevonását helyesnek és korszerűnek találja, de ellene van a kikülönített törzstisztek bevonásának, mert ezáltal egyes csendőrparancsnokok hatalmaskodásától félti a csendőrséget. A csendőrségi nyomozószervek átadását szintén ellenzi, mert a közbiztonsági szolgálat alapjának a csendőrséget tartja, másrészt pedig, mert a rendőrség a vidéki nyomozásokban gyakorlattal nem rendelkezik. A közbiztonsági szolgálat átszervezése tulajdonképpen január 1-én kezdődik. A lap nem hiszi, hogy ez zökkenő nélkül fog sikerülni.

Az *illetménytörvény* a csendőrségnél nem ismeri a *zászlósi* rendfokozatot s így azok, akik ebbe a legmagasabb altiszti rendfokozatba kerülnek, anyagilag rosszul járnak, mert nem kapják meg azokat a pótdíjakat, amelyek őket az előbbi rendfokozatukban megillették, de nem részesülnek a hadsereg zászlósi részére rendszeresített pótdíjban sem.

Meginterpellálták a belügyminisztert, hogy nem történt gondoskodás a járőrszolgálatot végző csendőrlegénységnek a *nagy hidegtől és a nagy hőségtől való megóvására*. Egyik csendőrör az őrizetbe vett vándorcigányok lovainak ellátását maga volt kénytelen fizetni, mert az illetékes község erre nem vállalkozott. A belügyminiszter válaszában sajnálattal megállapítja, hogy nincsen módjában az illető örs kiadásait megtéríteni.

Sürgeti a *csendőrségi pótdíjknak* az ígért évi 4000 koronára való felemelését és felhívja olvasóit, hogy ne csak ujságokban való panaszokkal, hanem másképpen és testületileg adják jelét elégtelenségüknek és kényszerítsék a belügyminisztert az ígéret beváltására.

Sürgeti a csendőrségnek *puska helyett pisztollyal való ellátását*, mert a puska felesleges és csak sorozatos szerencsétlenségeket okoz. A *szolgálati sisak* helyett nyáron amerikai vagy cowboy-kalapot, télen pedig kucsmát javasol rendszeresíteni a csendőr járőrök számára. Ugyancsak sürgeti a csendőrségnek *rádióval* való ellátását is, mert e téren a köztársaság egész Európától el van maradva. Sürgősen kéri rendszeresíteni a körgallért is.

A képviselőház jogi bizottsága május 15-én tárgyalta a *csendőrségi fegyelmi és jenyítő szabályzatra* vonatkozó új törvényjavaslatot és egész napos tárgyalás után a szociálpolitikai bizottságnak visszaadta kiegészítés végett.

Foglalkozik a *magyar belügyminisztérium közbiztonsági költségvetésével* és idézi a csendőrség és rendőrség személyzeti létszámának a számadatait. Megemlíti, hogy a magyar belügyminisztérium zárszámadásában 209.000 pengő kiadás azzal van megindokolva, hogy a költségvetésben 41.633 személy részére volt előirányzat, a valóságban azonban 52.124 személy részesült ellátásban. A belügyi tárca tényleges és nyugdíjas alkalmazottainak a száma kerekében 40.000. Ki az a 12.000 fő, aki még ezen felül illetményt kap és miért? Arra a következtetésre jut, hogy ez a 12.000 ember mind polgári ruhás csendőr, akik kémkedésre vannak hivatva. Ez is jó tanulság a köztársaság számára. Ha az intézőkörök még sokáig gondolkodnak azon, hogy a csendőrség polgári ruhában is teljesithessen szolgálatot, ha a puska helyett nem adnak pisztolyt és ha a sisakokat el nem törlik, akkor a csehszlovák csendőrséget a magyar csendőrség meg fogja előzni. A csehszlovák csendőrség mai helyzete még egy csomó emberéletet fog kívánni, a csendőrök csak gyerekek és vénasszo-

nyok ijesztgetésére lesznek jők, de nemzetközi vonatkozásban az intézmény csak gúny tárgya lehet. Eddig talán mégsem volna szabad jutni.

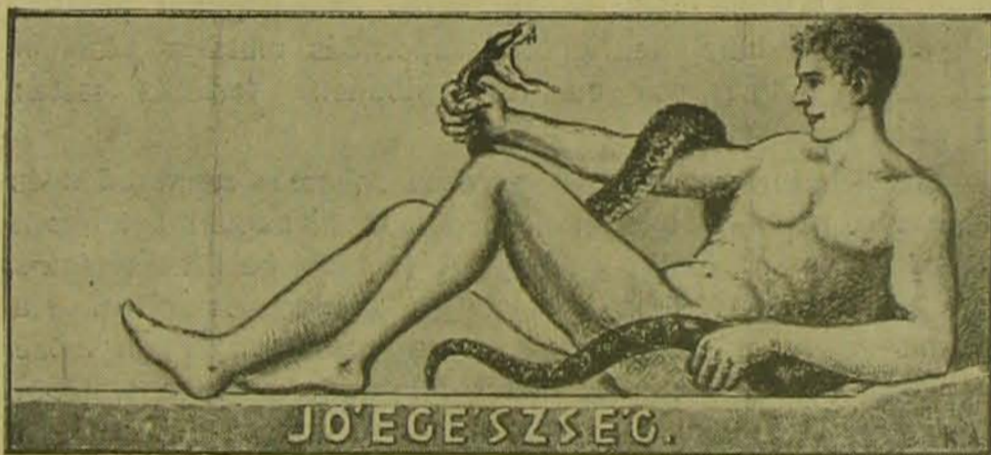
A *puska eltörlése* mellett újabb hosszú cikket ír. Erős bírálat tárgyává teszi a tőrőcszentmártoni szakaszparancsnok egy parancsát, amelyet a legénység elméleti kiképzése és tudásának osztályozása tárgyában adott ki. Az elméleti kiképzést, törvényeknek emlékezetből való tudását osztrák copfnak tartja.

A csendőrség 1928. évi *minősítvényével* foglalkozva megemlíti, hogy egyes előjárók feleségei hathatósan beleszólnak a minősítésekbe, amiből sok visszás helyzet származik. Szükségesnek tartja, hogy a minősítőbizottságokhoz megbízottak legyenek beválaszthatók, akiknek legalább írásbeli felszólamlási joguk legyen.

A *csendőr nyomozó-állomások* motorkerékpárokkal, fényképezőgépekkel és rendőrkutyákkal vannak felszerelve. A múlt év folyamán 2049 esethez voltak kirendelve és 1033 esetben dolgoztak eredménnyel. 139 gyilkosságból 116 esetben megállapították a tettest, 72 rablásból 49 esetben került meg a tettes. 1474 nagyobb lopásból a tettest 621 esetben kerítették elő stb. Ezen intézmény működéséről a lap a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik, de motorkerékpárok helyett kis autókat és minden csendőrös részére jó távcsöveket tart szükségesnek.

A *prágai rádió-konferencián* a németek azt ajánlották a cseheknek, hogy kapcsolódjanak bele a németországi rendőrségi hírleadásba, ahol ez a szolgálat már teljes tökélyen működik.

A belügyminisztérium elhatározta, hogy a *közbiztonsági szervek egyenruháját* egységesíti. A rendőrségnél megmarad a zöld-fekete szín, amelyet a csendőrségnél is be fognak majd vezetni, mert minden tekintetben megfelel. A rendőrség a rendfokozati jelvényeket szintén a karon fogja viselni. A sisak alakja nem változik. Kassán és Ungvárott télen magas orosz kucsmákat viselnek. A rendőrségi fogalmazó-karbeliek a hadsereg tiszti sapkájához hasonló sapkát kapnak. A lap kérde, hogy honnan veszi a belügyminiszter erre a reformra a pénzt, mikor azt a csendőrség számára mindig olyan szűkösön mérik.

Életünk ellenségei.

Nincsen drágább kincsünk ezen a világon az egészséges életnél. Sőt még az egészségtelen, a beteg élethez is tűzön-vízen keresztül ragaszkodunk. Tudjuk, hogy egykor mindenkinek vége lesz s hogy az életet a halál fogja felváltani. Ebbe a megmásíthatatlan természeti törvénybe mindnyájan belenyugszunk. De csak azért, mert ezen mi emberek nem tudunk változtatni, mert a halál mindenkit egyformán sújt és végül azért, mert nem tudjuk annak megérkezési idejét. Hirtelen meggondolatlanságból hányan dobják el az életüket öngyilkossági szándékkal! És ha nem sikerül, hogy igyekeznek menekülni és hogy kiabálnak segítségért és végül hogy örülnek újra a megmentett életnek, amelynek a tartama úgyis túlságosan rövidre van szabva. Mai cikkem keretében éppen ezt a rövid életünket elkeserítő betegségekről, illetve a természetellenes, a korai halált okozó körülményekről fogok megemlékezni.

Azt mondja a közmondás, hogy: »Ép testben, ép lélek«. Valóban, a legjobb lelket is megváltoztatják a betegségek. Ezért a legnagyobb jó, amit embertársainknak bármikor is

kívánhatunk: a jó egészség. Még társadalmi érintkezésekben is a barátaink, ismerőseink egészsége iránt szoktunk tudakozódni. Még az ételeket, italokat is azok »egészségére« szoktuk kívánni. Mindenféle földi boldogság alapköve a jó egészség, amely nélkül nem boldogít a vagyon, a szerelem, a hatalom sem. Nagyon könnyen kimondjuk pl., hogy: beteg vagyok. De hogy mi is a betegség lényege, azt valószínűleg nem tudjuk. *De mégis, mikor mondhatjuk el magunkról, hogy egészségesek vagyunk s hogy nem vagyunk betegek? Akkor, ha összes szerveink hiba nélkül működnek, vagyis ha egyáltalában nem is tudjuk, hogy pl. kezünk, lábunk, szemünk, gyomrunk, stb. van.* Mihelyt ezek létezését érezzük vagy ha fájnak, akkor már valami nincs rendben.

Az öröklött bajokat, a sérüléseket, a mérgezéseket és a később még említendő néhány betegséget leszámítva, az emberi egészség legnagyobb ellenségei a *baktériumok, bacillusok*. Ha bacillusok nem volnának a betegségek 99 százalékát hírből sem ismernők. Érdeemes lesz tehát ezekkel a veszélyes, alattomos kis ellenségeinkkel egy kissé közelebbről is megismerkedni.

Aki nem foglalkozik orvostudománnyal, annak sejtelve is alig van arról, hogy mit jelentenek rá nézve a baktériumok. Sőt sokan egyáltalán nem is hisznek a bacillusokban. Pedig a bacillus — nagyító alatt — szemmel is látható élőlény, tehát pozitív dolog, akárcsak pl. a hangya. A hideget, a meleget, a villamosságot, a rádiót stb. sokkal nehezebb megérteni, »elhinni«, mint a szemmel is látható, a tenyészhető és másokba is átoltható bacillusokat. Sokan azt hiszik, hogy a bacillusok apró kis állatkák, amelyek a tetvek, a kullancs stb. módjára csak úgy befurakodnak az ember testébe. *A bacillusok a valóságban a növényvilágba tartozó és csak egyetlenegy sejtből álló penészgombák, hasadó gombák. Tehát a legalacsonyabb rendű és csakis nagyító alatt látható eleven lények, amelyek — akárcsak az emberek és az állatok — különböző fajokat alkotnak, sajátos alakot, nagyságot, szokásokat vesznek fel éppen úgy, mint bármely más élőlény, növekednek, táplálkoznak, szaporodnak, bizonyos idő múltán pedig meghalnak.*

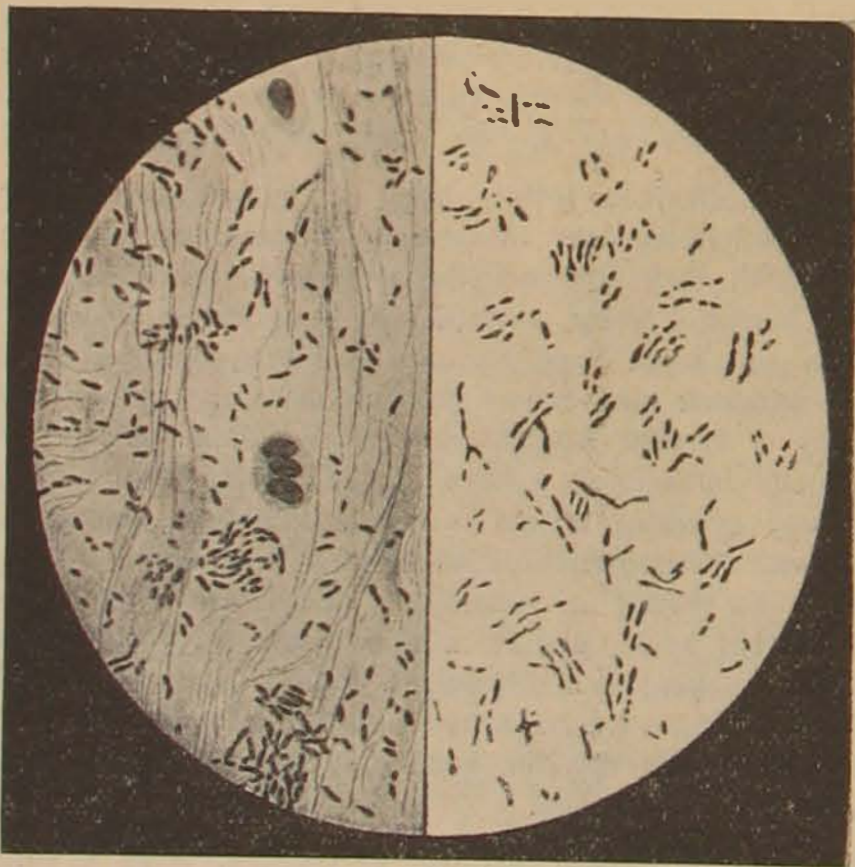
Az is elterjedt tévhit, hogy a különböző bacillusok egymásból keletkeznek. A valóságban azonban a kolera-bacillusokból csak kolerabacillusok lesznek, de sohasem lesz belőlük kanyaró, tifusz, sarlach stb., mint ahogy a kukoricából sem lesz rózsa vagy narancs. A bacillusokról évezredek óta senkinek még csak fogalma sem volt. Csak sejtették, hogy pl. a fertőző betegségeket valami olyan anyag idézi elő, amely valahonnan kívülről jut az ember testébe. Korszakalkotó esemény történt azonban 1834-ben, amikor egy ilyen kívülről betegséget okozó lényt egy korzikai diák felfedezett. Ez pedig a rühességet okozó kis átlatka volt, amellyel úgy saját magát, mint másokat is beoltott, akik mind meg is kapták a rühességet. Ezután sorra következtek a különböző ilyen irányú felfedezések. Sok növényi és állati élősdit (parazitát) sikerült kimutatni, amelyek pl. különféle bőrbetegségeket okoznak.

A világhírű Pasteur mutatta ki elsőnek, hogy a különféle erjedéseket, a rothadásokat mind-mind kívülről, a levegőből, a tárgyról odajutott penészgombák, hasadógombák (bacillusok) okozzák. A Pasteur-féle felfedezésből gondolt arra egy híres sebész, — *Lister* — hogy talán a sebek gennyeseződését, a seblázt is ezek a kívülről bejutó gombák (bacillusok) idézik elő. Ezért a sebészeti műszereit, sőt a sebeket is karbollaal öblítette le. Az eredmény csodálatos lett: megszűntek a seblázak, mert a karbol elpusztította a gennyedéseket okozó bacillusokat. *Lister* ezen felfedezéséből él ma is a sebészet. Mikor *Pasteur* kézzelfoghatólag

mindig egy és ugyanazt a betegséget idézi elő. Az ő mód-
szereivel fedezték fel gyors egymásutánban az 1878—1886.
években a lépfene-, a tifusz-, a kolera, a tüdővész-, a dif-
téria-, stb. bacillusokat. Tehát, amint látjuk, csak évezredek
mulva jött rá az emberiség arra, hogy mi is okozza a
rothadást, az erjedést, a gennyedéseket, a fertőző beteg-
ségeket stb.

Lássuk tehát ezek után, hogy milyenek is azok a
bacillusok.

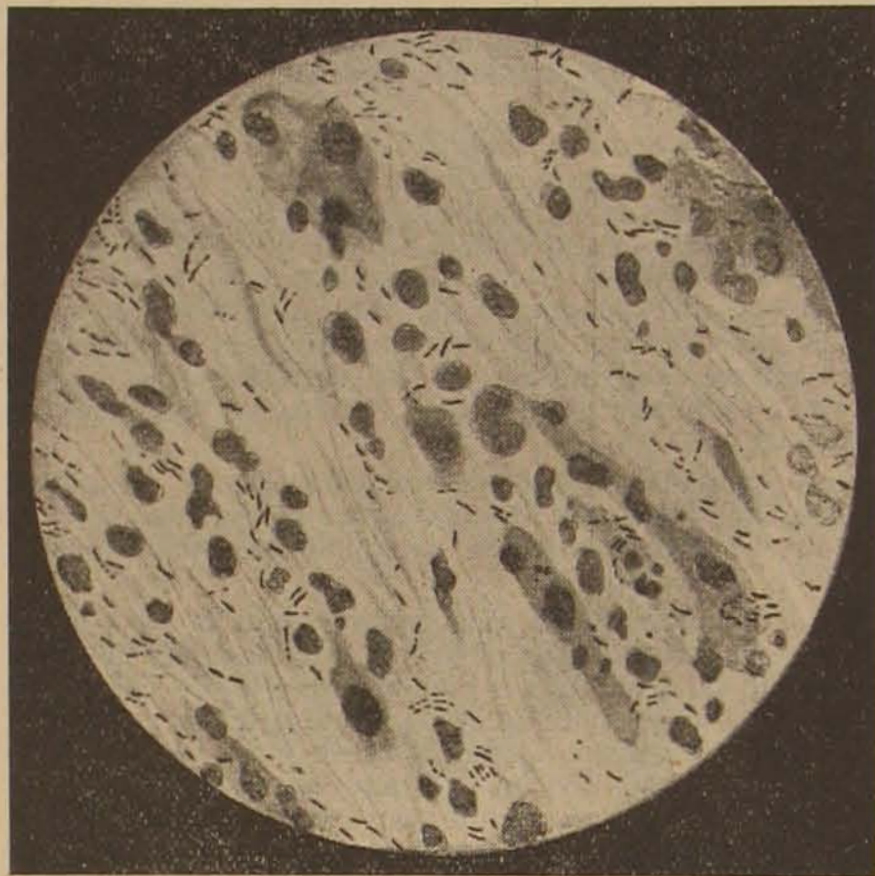
A bacillusok, mint már előzőleg hallottuk, egyetlenegy
sejtből álló, tehát legalacsonyabbrendű élőlények, növényi
gombák, amelyek szabadszemmel nem láthatók. Testüket
külső hártya (tok) veszi körül, amely tokon belül van a
tápláló anyag és annak közepén a sejtmag. Tehát a nagy-
ságtól eltekintve a bacillus teljesen olyan, mint egy tojás.
Az ismert legnagyobb bacillus a lépfene bacillusa, amely-
nek nagysága egy ezredmilliméter, vagyis, ha ezer lépfene-
bacillust fektetnénk egymás mellé, ezek összesen egy milli-
méter hosszú vonalat tennének ki. A legkisebb az influenza
bacillusa, amelynek a nagysága egy milliméternek az ötezred-
része. A bacillusok nagyító alatt, hatszáztól háromezerszeres
nagyítás mellett is csak mákszemeknek látszanak. A legtöbb
bacillus gömbalakú, némelyiknek azonban pálcika vagy dugó-
húzó alakja van. Igen egyszerű a szaporodásuk: ha egy
és láthatólag mindezeket bebizonyította, akkor kezdtek arra
is gondolni, hogy talán a fertőző betegségeket (kolera,
tifusz, stb.) is bacillusok okozzák. Mindez azonban csak
feltevés volt, mert bacillust addig még soha senki sem
látott, csak a hatásait ismerték. *A híres német körorvos,
Koch Robert, volt az első orvos, aki a bacillusokat
kitenyészette, egyenesen termelte, azokat megfestette és
nagyító (mikroszkóp) alatt be is mutatta. Ő bizonyította
be szemmeláthatólag, hogy egy és ugyanaz a fajta bacillus*

*Diphtheria-bacillusok. Balról: Köpet a gégeföből.
Jobbról: Tiszta bacillus tenyészet.*

bizonyos nagyságot elérnek, akkor kettéhasadnak. Tehát egy-
ből kettő, kettőből négy, négyből nyolc, stb. lesz. *Ha a
bacillus a ránézve legkedvezőbb talajra juthat, akkor jél-
óránként tud szaporodni, oszlani.* Tehát az egy bacillusból
2 óra mulva tizenhat, 3 óra mulva hatvannégy, 10 óra
mulva egymillió, 3 nap mulva pedig abból az egyetlenegy
lényből 47 trillió új bacillus fejlődne. Ennek a rengeteg

bacillusnak a súlya hét és félmillió kilogrammot, vagyis
hetvenötezer métermázsát nyomna. A valóságban azonban
ez szerencsére nem történhetik meg, mert a bacillusok éppen
ezen óriási szaporodásukkal megrontják, megrothasztják és
rohamosan felemészti a saját táplálékukat. Ezért a további
táplálkozásuk és így a szaporodásuk is csakhamar meg-

*Tüdővész egyén köpete. A nagy gömbölyű sejtek geny
sejtek. Az apró kis pálcikák a tüdővész bacillusai.*

akad, lehetlenné válik, s így aztán önönmagukat pusztít-
ják el. Ez a hihetetlen gyors szaporodás mutatja azonban
azt, hogy milyen sok bacillus fejlődhetik fertőzés esetén
az emberi testben.

Azt lehetne gondolni, hogy ezen rohamos szaporodás és
falánkság révén a bacillusok végül is önmaguktól teljesen
ki fognak halni. Pedig dehogy. A legtöbb bacillus ugyanis
igen érdekesen védekezik a teljes kipusztulás ellen. Ha
rosszul megy a dolga, vagyis ha rossz viszonyok közé
kerül, ha nem tud rendes életet folytatni, akkor a testéből
egy kis kiálló bimbót, magot (spórát) nyújt ki. Ezek az
oldalkinövések — bimbók — erős burokkal vannak körül-
véve és ezért sokszorososan jobban ellenállnak a hidegnek,
a melegnek, a koplalásnak stb., mint a szülőanyjuk. Ezek
a spórák néha éveken át is várnak a jobb életre. Némelyik
még a 100 fokos forró vízben sem hal meg, de épp úgy
kibirja a nagy hideget is. Ellenben, ha egyszer ez a
spóra megint kellemes, neki megfelelő környezetbe juthat,
azonnal növekszik és hasadással, oszlással megint a szülő-
anyjához hasonló új bacillusokat termel és előről kezdi
az életet.

Mivel a bacillusok növényi eredetűek, ők is, mint pl.
bizonyos növények, csak bizonyos helyeken, bizonyos időben
és megfelelő meleg, nedvesség, napfény stb. jelenlétében
tudnak jól kifejlődni. Pl. a gabonamagvak a spórák mód-
jára hosszú évekig is elállanak és csak akkor csíráznak
ki és termelnek új búzaszemeket, ha megfelelő környezetbe
(talajföldbe) jutnak. Hajszálpontosan ugyanilyen követel-
ményeik, szokásaik, hajlamaik vannak a bacillusoknak is.
A megszámlálhatatlan sokfajta bacillus közt vannak olyanok,
amelyek pl. nem tűrik a napfényt, a meleget vagy a hideget
stb.; viszont mások meg éppen ezeket szeretik. Sajátságos
pl. a hővel, a meleggel szemben való viselkedésük. A me-

legvéreii lényekben, tehát az emberben is sok baktérium nem tud megélni. Az élesztőgomba-, a penészgombabacillust az emberi hőmérsék rögtön elpusztítja. A lépfenebacillus a legvígabban 30 foknál él, de hozzászokás után, bár nehezen, megél a 37—40 fokon is. A madarak, a tyúkok, a galambok teste sokkal melegebb, mint az emberi test, rendes hőmérsékük 41—42 fok. Ezért a madarak, tyúkok, galambok nem is kaphatják meg a lépfene betegségét. Majdnem minden betegségokozó bacillusnak a legkellemesebb hő a 37—40 fok közt van, 60 foknál már a legtöbb elpusztul. A pasterizált tej pl. úgy készül, hogy a tejet nem forralják fel, hanem 75—80 fokos melegben hosszabb ideig állni hagyják és ezalatt a benne lévő esetleges rosszindulatú bacillusok elpusztulnak.

Ma már a bacillusoknak a legapróbb részletekig ismerjük a szaporodási, növekedési, táplálkozási viszonyait, az életmódjukat, szokásaikat. Tudjuk őket mesterségesen tenyészteni, más egyénekbe átoltani. Tudjuk, hogy mivel és hogyan lehet őket megölni. Ismerjük már, hogy hogyan, milyen utakon jutnak be a testünkbe. Azt is tudjuk, hogy ahogyan vannak mérges és jó gombák, éppen úgy vannak jó és rosszindulatú veszélyes bacillusok is.

A bacillusokat kísérleti célokra tenyésztjük, még pedig kocsonyában, húslevesben, rizsban, burgonyában, vajban stb. A búzamagvakat pl. elvetjük, szétszórjuk a földbe és várjuk a kikelésüket. Ugyanígy megy a bacillusok tenyésztése is. Edénybe tesszük a kocsonyát (zselatin) és megfőzzük, hogy bacillusmentes legyen. Ha most pl. a tejet meg akarjuk vizsgálni, hogy nem fertőzött-e, akkor egy csepp tejet cseppentünk a meleg kocsonyába, azt jól elkeverjük és várunk, akár csak a búzánál, a kikelésre. A tejben lévő különféle bacillusokat a megkeményedő kocsonya megfogja és egy helyben tartja. 5—6 nap múlva a bacillusok kikelnek. A kocsonyában lévő sárgás foltok a különféle bacillus-telepek, amely telepeken milliárd és milliárd tífusz-, kolera- stb. bacillus van akkor, ha a tejben is volt kolera- és tífuszbacillus. Tej helyett pl. egy csepp vizet vagy egy csipetnyi földet, lisztet, kenyérmorzsát, papírdarabot stb. tehetünk a kocsonyába, hogy az azokban lévő bacillusokat kitenyészthessük. Ha most azt akarjuk megtudni, hogy mi-féle bacillusok voltak pl. a tejben, a kenyérmorzsában, a vízben, akkor a legbiztosabb eljárás az, hogy a különböző sárga bacillustelepekből beoltunk egy egeret, tengerimalacot, házinyúlat, kutyát stb. A beoltás után figyeljük az állatot és a szemünk előtt fog kifejlődni a betegség, tehát pl. gennyedés, veszettség, kolera stb. Ez a beoltási eljárás teljes biztonsággal elárulja, hogy milyen bacillusok voltak a kísérleti anyagban.

Van azonban az átoltási eljárásnál egy sokkal gyorsabb eszközünk is és ez a nagyító (mikroszkóp). A különféle bacillusfajoknak különböző az alakja, a nagysága stb. Ezenkívül szinte minden bacillus más- és másképp festődik. Szinte közzismert dolog, hogy a tüdőbetegek köpetében lévő tuberkulosisbacillust milyen gyorsan meg lehet festeni. Egy festékkeverék az üvegen megszáritott nyálat kékre festi s ebben a kék mezőben maguk a tuberkulosisbacillusok piros mákszemnyi pontokként tűnnek elő. A mikroszkóppal 3000-szeresre megnagyítható a bacillus és így szemmel is jól látható. Azok az orvosok, akik állandóan ezzel foglalkoznak, csak belepillantanak a mikroszkópba és rögtön felsorolják, hogy abban mi-féle bacillusok láthatók.

Hogyan jutnak a testünkbe a bacillusok? Bacillus van mindenhol, így a bőrünkön, a ruhánkon, az ételekben, az italokban, a levegőben, a földben és az összes tárgyakon. Kiszámították, hogy a városi levegő egy literjében 800—1000 bacillus van, a gyümölcspiaçok levegőjében pedig 2000—3000,

A kórházi levegő egy köbméterjében átlagban 15.000 bacillus úszkál. A budapesti ivóvizet pl. mindennap délben megvizsgálják és kutatják, hogy nincs-e benne ártalmas bacillus. Egy liter vízben az ártalmatlan bacillusok száma átlag négyezer. A fagyos északi sarkon, azután 2000 méternél magasabb helyeken szinte alig akad bacillus. Aludtejben, sajtban, vajban, joghurtban, de különösen a savanyított káposztában, a mustban, stb. rengeteg bacillust eszünk meg. Mindezekből látható, hogy a bacillusoknak az evés-ivás, a lélegzés, a testünket ért sérülések mind-mind tág kaput nyitnak a testünkbe való bejutásra.

Hogyan hatnak a bacillusok? A legtöbb ember azt hiszi, hogy a sok bacillus megeszi, elpusztítja a szöveteket és ilyenmódon okoz betegséget. Az igazság azonban a következő: mialatt a jó viszonyok közé került bacillusok táplálkoznak, szaporodnak és elhalnak, azalatt rengeteg mérget is termelnek. *Ezek a mérgek (toxinok) és nem maguk a bacillusok támadják meg az életet.* Némely bacillus már 5—6 óra alatt annyi mérget tud termelni, hogy halált okoz. Ilyen pl. a testünkön támadt sérülésből származó vérmérgezés. A veszettség bacillusa viszont igen lassan termeli a mérget és ezért a baj, a veszettség csak hetek, hónapok múlva szokott kitörni. Sokszor halljuk orvosoktól ezt a kifejezést, hogy: »lappangási időszak«; ez az az idő, amely alatt a mérgek annyira felszaporodnak, hogy a betegség ki tud törni. Pl. tífusznál 10 nap, koleránál 8 nap, veszettségénél 4—6 hét alatt halmozódik fel annyi mérgező anyag, hogy a betegség le tudja gyűrni az emberi ellenállást.

Hogy hányféle bacillus van, azt lehetetlen felsorolni. Csak az emberi életre ártalmas vagy egyenesen életveszélyes bacillusfajták száma körülbelül hetvenöt. Ezek közül pl. a tífusz, a kolera, a vérhas bacillusait úgy nyeljük le; az influenzát, a tuberkulózist, a pestist, a fültömírgylobot stb. részben belélegzés, részben lenyelés által oltjuk magunkba. A maláriát, az álomkórt szunyog oltja belénk. A gennyedéseket, a vérbajt, orbáncot, a merevgörcsöt (tetanusz), a veszettséget, stb. meg a bőrünk, a nyálkahártyák sérülése útján juttatjuk be a testünkbe.

A növényi eredetű bacillusokon kívül vannak azonban még más, az életünkre törő betegségeket okozó ellenségeink is. Ahogy vannak egysejtű növényi bacillusok, éppen úgy vannak *egysejtű apró állatkák* is, amelyek vérszívó rovarokban, így legyekben, poloskákban, patkánytetűben, tyúktetűben, ruhatetűben, bolhákban, kullancsokban, stb. élnek. Ezek az élősdiek (paraziták) a poloskák, bolhák, tetvek, stb. nyálkamirigyéből az állatok csípése, szúrása alkalmával jutnak be az emberbe, ahol aztán vérhast, pestist, álomkórt, maláriát, kiütéses tífuszt és különböző börbajokat stb. idézhetnek elő.

Mint mondtam, ahogy vannak hasznos és kártékony állatok, mérges és hasznos gombák, éppen úgy vannak veszedelmes és hasznos bacillusok is. Sőt a sok-sok fajta bacillusok nagyrésze nemcsak hogy hasznos, hanem egyenesen annyira fontos, hogy nélkülük úgy az emberi, mint a növényi élet egyenesen lehetetlen volna. Gondoljunk csak a sokféle erjesztőkre (tészták, sajt, vaj, ételek, italok, stb.) vagy a földnek a trágyázásból folyó óriási gazdasági előnyeire, amelyeket mind-mind bacillusok végeznek el.

Végül meg kell említenem, hogy vannak olyan betegségek is, amelyeknek a kórokozóját ma még egyáltalán nem ismerjük, amelyekről még azt sem tudjuk, hogy bacillusok, élősdiek vagy más valamilyen folyamatok okozzák-e őket. Így nem tudjuk még ma sem, hogy mi okozza a rákot, a szarkomát, a cukorbetegséget, a fehérvérűséget, az elmebajokat, az epilepsziát, a vészes vérszegénységét, stb. Az orvostudomány azonban addig nem fog nyugodni, amíg ezen betegségek tulajdonképeni okozóját is fel nem fedezik, mert

hiszen pl. az óriási pusztítást végző rák ellen csak akkor lesz tökéletes a védekezésünk, ha majd annak még bujkáló, ismeretlen és láthatatlan okozója ellen harcolhatunk. Ezen okozó felfedezése lesz az első fontos lépés. Azután következik a másik fontos része a harcnak, amikor a már ismert kórokozót valamilyen úton el kell pusztítanunk. Pl. a tuberkulózis bacillusának a felfedezése 25 évi fáradságos munkába került; azóta sokkal több év mult el, de még maig sem tudták felfedezni az ellenmégét.

Dr. Kemény Gyula altan. orvos.

SZAKIRODALOM.

Hahn Sándor utászörnagy: Az erődítés harcászati és műszaki ismereteinek rendszeres összefoglalása. Annak, aki a harcsabályzatban és az erődítési útastásban lefektetett alapelveken és alapismereteken kívül azt is tudnia kell, hogy adott esetben hol kezdje és milyen tervszerű munkafolyamatban végezze a sokféle képen változatos harcászati és helyi viszonyok között. Ezt a munkarendet ma már minden alparancsnoknak — a rajparancsnoktól kezdve — tudnia kell, mert az erődítés ma már nem kizárólagosan a műszaki csapatok feladata, nagyon sokszor kell azt a csapatnak magára maradván elvégeznie, teljesen pedig soha ki nem vonhatja magát alóla.

Tankönyvünk a korszerű erődítésről nincsen. Ezt a hiányt pótolja Hahn őrnagy ezzel a 82 oldalas segédlettel, s ezzel megkönnyíti az erődítés oktatását, útmutatást ad a tervezéshez, megadja a szükséges intézkedések gondolatmenetét és megkönnyíti a tervszerű munkavezetést. Tiszt és altiszt egyaránt hasznát veheti a könyvnek. Ára egész vászonkötésben bérmentesen küldve 3.— P. Megrendelhető utánvétellel, vagy a könyv árának előzetes beküldése mellett a szerzőnél (Budapest, II., Pálffy-tér 3. sz., gróf Radetzky-laktanya).

Üdvözlét.

Az azurkék égről mosolyogva hinti arany sugarait a kalászerlelő nyári nap. Bearanyozza a királyi palota kupoláján lévő koronát, élénk színt ad a házaknak s a tárgyaknak, fürdik a Duna vizében s pajzánul visszacsillog valahonnan messziről, egy templom tornyáról vagy egy ház tetejéről. Őr vagyok öreg Budavárban, nehéz napok tanulnak, kopjás-flintás marcona elődöknek késői unokája. Örööm a királyi palotát. A nagyváros lázas lüktetése egyhangú zúgásba olvad mire ideér s komolyan, méltóságteljesen jogják fel és értik meg az öreg várjalk...

Alattam az úton két csendőr halad kimért, komoly léptekkel. Felismerem őket a címerük csillogásáról s a szuronyukról, amelyek könnyedén villannak meg a nap sugarban. Könnyű, játszi szél lengedez a fák ágai között, játékos kedvében meg-meglibbenti a leveleket s aztán szalad tovább jókedvűen, mintha sietős lenne az útja valahova, ki

tudja merre? ... Reátalál a csendőr kulapra is s fiatalos csintalanságában nekirugaszkodik a tollforgónak. Felborzolja jobbról-balról, tépi, csavargatja, magasra lobogtatja a szálait, aztán egy gyengébben kötött szálát kiemel s szulad vele, mint a csínytevő gyermek. Felviszi magával a magasba, jelhozza hozzám, forgatja a kékes levegőben, mintha tanakodnék, hogy merre vigye... Északnak-e vagy délnek, keletre-e vagy nyugatra... Merre, hová, szenvedő véreinknek üdvözlétül, biztatásul? ...

Nézem a tovaszálló tollat s aztán az alatt haladó komoly, keményléptű csendőroket, akik nem sajnálják azt a szellőtől. Sokáig nézek utánuk, amíg csak el nem tűnnek a szemeim elől. A toll már ki tudja, merre jár, a csendőrök is befordultak valamerre, csak én állok ott messzenéző szemmel, kemény, hangtalan vigyázzban, mintha tisztelegnék. Pedig nem is látja senki.

Kik voltatok Ti, csendőr bajtársaim, nem tudom. Ti sem tudjátok, hogy én néztelek benneteket s mégis úgy érzem, hogy a lelkeink találkoztak valahol a magasban, ott, ahol a tollatok repült. Találkoztak a büszke magyar testvériségben és... és annak a messze szállott kicsi kakastollnak a közös, nagy szeretetében...

Házi Pál testőrormester.

—O—

Dicséreték. A m. kir. csendőrség felügyelője Springen-szeiss György, a m. kir. székesfehérvári II. csendőrkerület állományába tartozó tiszthelyettes 27 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt különféle beosztásokban, de különösen 17 éve mint a Felsőgalla—újtelepi őrsnek parancsnoka a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett lelkiismeretes szolgálatteljesítéséért és igen eredményes működéséért, őrsnek példás rendbentartásáért, alárendeltjeinek minden irányban való helyes neveléséért, nemkülönben példás magatartásáért dicsérető okirattal látta el.

A m. kir. budapesti I. csendőrkerület parancsnoka Pintér János tiszthelyettes a közbiztonság szolgálatban kifejtett erélyes, ügybuzgó és eredményes tevékenységéért, valamint mert őrsparancsnokát őrsparancsnokhelyettesi minőségben hathatósan támogatja és alárendeltjeit helyesen befolyásolja; Antal János tiszthelyettes, mert a m. kir. posta kárára 3130 pengő kár értékben elkövetett lopás tettesét nagy szakavatottsággal, leleményességgel és körültekintéssel 140 órán át fáradhatatlanul vezetett nyomozás során kiderítette s az ellopott összeget 100 pengő híján előkerítette, továbbá mert mint a dömösi őrs parancsnoka az őrskörletében garázdálkodott orvvadászokat a szolgálat következetes irányítása és fáradhatatlan teljesítése útján megfékezte; Bőjthe Albert tiszthelyettes, mert 18 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kifogástalan magaviseletet tanusított s mint a dunaharaszti őrs parancsnoka alárendeltjeit odaadó készséggel oktatja, neveli és a közbiztonsági szolgálatban eredményesen vezeti; Horváth Boldizsár törzsormestert, mert 15 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kifogástalan magatartásával bajtársainak és alárendeltjeinek jó példát mutatott s a közbiztonsági szolgálatot teljes készséggel igen eredményesen teljesítette; Toldi Ferenc törzs-

Az altisztek és a tiszték a régi időkben kényük-kedvük szerint ütötték-verték a legénységet, sőt a szabályzatok jogot is adtak nekik erre. 1763-ban Mária Terézia szigorúan elrendelte, hogy testi fenyítést csak századparancsnok és ennél magasabb előljáró szabhat ki, a végrehajtást pedig a káplárok végzik. A tisztéknek elbocsájtás terhe alatt tilos volt a legénységhez nyúlni. Néhány év múlva, 1769-ben, a testi fenyítést még jobban korlátozták, amennyiben csak káplárig lehetett a legénységet botoszni, amelyet a káplárokon az őrmester hajtott végre. A szigorú rendeletek ellenére mégis sok időnek kellett elmúlni, amíg a hadseregből a legénység tetteles bántalmazását végre ki lehetett irtani,

örmestert, mert 10 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot lankadatlan buzgalommal, igen eredményesen teljesítette s a szigetszentmiklósi örsön, örsparancsnokhelyettesi minőségben örsparancsnokát hathatósan támogatja; *Bagoly Sándor* törzsörmestert, mert a Vecsés községben 1925. és 1926. években sorozatosan elkövetett és huzamosabb időn át kiderítetlen maradt 7 rendbeli betöréses lopás tettesét bensőséges csendőri ügybuzgalomból fakadó lankadatlan kitartással, eréllyel és leleményességgel párosult körültekintéssel kinyomozta és az igazságszolgáltatás kezére juttatta és *Szállás Imre* örmestert, mert 7 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kifogástalan magaviselet mellett a közbiztonsági szolgálatot az átlagon felülemelkedő ügybuzgalommal és igen eredményesen teljesítette: *dícsérő okirattal* látta el; *Bodó Adám* tiszthelyettest, mert a nagylétszámú és igen mozgalmás gödöllői örsön örsparancsnokát örsparancsnokhelyettesi minőségben minden téren teljes készséggel és igen eredményesen támogatja, alárendeltjeinek oktatásában és nevelésében lelkiismeretes ügybuzgalommal fáradozik; *Mészöly István* tiszthelyettest, mert 20 évi csendőrségi szolgálati ideje alatt kifogástalan magaviseletet tanusított és örsparancsnokhelyettesi minőségben örsparancsnokát hathatósan támogatja, alárendeltjeit helyesen befolyásolja; *Bán Ferenc* örmestert, mert a m. kir. posta kárára 3130 pengő kár értékben elkövetett lopás kiderítésében és az elloptott pénz kézrekerítésében járőrvezetőjét teljes készséggel, fáradhatatlanul és igen eredményesen támogatta és *Urji Pál* örmestert

pedig, mert a közbiztonsági szolgálatot odaadó készséggel és igen eredményesen teljesíti: *nyilvánosan megdicsérte.*

A m. kir. székesfehérvári II. csendőrkerület parancsnoka *Bakó István* örmestert, 1929. március 1-én rendes szolgálat közben a nagy hó által félig elborított s a nagy hideg miatt már eszméletét veszített egyénnek életrekeltése körül fáradságot nem ismerő és a kötelességszerűt jóval felülmúló eredményes tevékenységéért és *Jugovics Pál* örmestert, mert 1929. március 1-én rendes szolgálat közben a nagy hó által félig beborított s a nagy hideg miatt már eszméletét veszített egyénnek életrekeltése körül járőrvezetőjének fáradságot nem ismerő eredményes támogatásáért a szolgálat nevében *dícsérő okirattal* látta el.

Elölépett a m. kir. budapesti I. kerületben örmesterré: *Pelikán György* csendőr.

Házasság. *Mariska György* százados július 6-án tartotta esküvőjét *Jánosy Margit* úrhölgygel a balatonkenesei róm. kath. templomban.

Házasságot kötöttek: A m. kir. budapesti I. csendőrkerületben: *Matyasovszky József* id. min. II. osztályú altiszt *Juhász Borbálával* Dorogon; *Papp Károly* id. min. II. oszt. altiszt *Kern Juliannával* Szegeden; *Mátyás György* tiszthelyettes *Tóth Erzsébettel* Alsónémedin; vitéz *Ambró András* tiszthelyettes *Bagle Borbálával* Leveleken.

Balázs Péter és Balázs Péter II., az V. kerület állományaiba tartozó tiszthelyetteseket kéri *Bordos Ferenc* ny. tiszthelyettes, volt tövisi járőrpáncsnok (Kisújszállás), hogy címüket vele közöljék.

TÁROGATÓ

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készült utánzatok. Hegedük, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban,
Csendőröknek kedvezményes részlelfizetés!

33 év óta a világot uraló eredeti angol
The Champion kerékpárokat

masszív katonai utigépeket

5 évi jótállással 20 P havi részletre szállítunk.

kerékpáralkatrészeket

láncot, pedált, kormány lámpát, nyergeket stb. bármely gyártmányú kerékpárhoz
nagybani, eredeti gyári árban külső gummit 6.50, belsőket 2.10 pengőtől.

Kerékpárok **LÁNG JAKAB ÉS FIA**

kerékpár- és gumminagykereskedők.
Magyarország legnagyobb, legrégebb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete.

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

60 éve áll fenn! - Árjegyzék 1000 képpel ingyen.

BUTOR

RÉSZLETRE

12-20 hónapra készpénz-
árban, megbízható minőség-
ben. **ROYAL butorcarnok**

VIII. kerület, **Baross-utca 34 és 42.** — Közalkalmazottak állandó szállítója.

BUTOR

részletre

olcsón VI., **Ó-utca**

Budapest **3.**

Postások és rendőrség szállítója.

Csendőrségi és más egyenruhák és polgári öltönyök

részletre!

Nagy Kálmán

a **Kossuth Lajos-utcai**
templommal szemben.

Ferenciek-tere 2, félemelet

Nagy választék angol szövetekben.

Láb- és kézizzadás.

A láb és kéz tulságos izzadása sokaknál kellemtelen zavarokat okozhat. A lábujjak közt a bőr kipállik, a hús összehúzódik, gennyes, rosszagú lesz, nagy fájdalommal egybekötve. A Szent Rókus-lábsó az egyetlen tökéletes szer ezen bajok leküzdésére. Szabályozza a kéz és láb kipárolgását kinyitja az eldugult pórusokat, megszünteti egy csapásra a láb kellemetlen szagát. Akiknek lába a sok állodgálás, járkálás folytán, továbbá a cipő nyomása vagy szorítása miatt izzad, jól teszi, ha naponkint csak tízperces, meleg, I kanálnyi Szent Rókus lábsóval telített lábfürdőt vesz. A lábsós melegvíz élénkíti a vérkeringést, a bőrt egészséges és ruganyos állapotba hozza, megkíméli a lábat a fájásoktól.

Egy nagy csomag Szent Rókus-lábsó ára 1 P 28 f.
Kapható: gyógyszertárakban és drogériákban.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. —

A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Csak bátran. 1. Nem tudjuk, mit ért díszben teljesített vasútügyi szolgálat alatt. A Szut. 209. pontja előírja, hogy a csendőröknek mikor kell díszruhát viselniük. Az ott felsorolt eseteken kívül, rendes közbiztonsági szolgálatban díszruhát nem szabad viselni, tehát vasútügyi szolgálatban sem. Ilyen címen tömegátalány-pótlékot nem lehet igényelni, de nincs is rá szükség, mert tudtunkkal sehol sincsen elrendelve, hogy a vasútügyi szolgálatot díszben kellene teljesíteni. 2. A Szut. 204. pontja szerint vasútügyi szolgálatot — nappal természetesen — pisztollyal is lehet teljesíteni. Ha az örsön pisztoly nincsen, erre a célra igényelhet. 3. Igen, ha nem kórházban ápolták. 4. Az alaptökének egyszerre való befizetését csak attól lehet követelni, aki az előző örsön, ahonnan áthelyezték, vagyonrészt kapott, ellenkező esetben az alaptökét részletekben kell befizetni. Akinek azonban készpénze van, jól teszi, ha az alaptöke tartozását egyszerre befizeti, elvégre a saját közzgazdálkodását segíti vele. De kényszeríteni nem lehet rá. 5. Szolgálatképtelenség esetén 9 évi, 6 havi és 1 napi beszámítható szolgálat után nyugdíjra van igénye. A nyugdíj az alapfizetés és a nyugdíjba beszámítható egyéb illetmények (étkezési adagváltás) 40%-a. Hogy ez mennyit tesz ki, az a rendfokozattól függ s bárki kiszámíthatja magának. 6. Nem értjük, milyen rendelet után érdeklődik. Írja meg világosabban, hogy mit akar tudni.

Bauxit. 1. Olvassa el lapunk folyó évi 19. számának 592. oldalán »Szenvedő alany« jeligéjű üzenetünket. 2. A zsoldnak és az ételmezési adagváltás nyugdíjba beszámítható részének egyharmada. A csendőrségi szolgálati és a vezénylési pótdíj nem. 3. A Szut. 450. pont 2. bekezdése értelmében élelmiszerhamisítás gyanuja esetén a feljelentést csak abban az esetben kell a közigazgatási vagy az állami rendőrségi hatósághoz beküldeni, ha a kir. bíróságok hatáskörébe tartozó bűncselekmény gyanuja nem forog fenn, vagyis ha csak a közigazgatási (rendőri) hatóság hatáskörébe tartozó kihágásról van szó. Ellenkező esetben — pl. közegészség elleni vétség esetében — a feljelentést oda kell megtenni, ahova az eset a minősítése szerint tartozik.

Világceg: Sfernberg

királyi hangszergyár BUDAPEST

Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

Csendőrségi szállító!

Khaki poszló, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15·20 P
 Ugyanaz „Herkules Loden“ minőségben — — 17.— „
 Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — 18·50 „
 Ugyanaz extra finomban — — — — — 22·50—25.— „
 Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgótokkal együtt 7.60 „
 a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelre.
 Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Világmarkás

kerékpárok,

varrógépek!

Különleges csendőrségi kerékpárok!

A legjobb minőségű kerékpárokat és varrógépeket szállítjuk és a legkényelmesebb fizetési feltételeket nyújtjuk. Csendőröknek árjegyzéki árainkból 5% engedményt adunk

Csoportos vételnél külön engedmények!

Kérje azonnal ingyen képes kerékpár vagy varrógép árjegyzékünket!

ATLAS gépkereskedelmi rt.

BUDAPEST, V. kerület, Széchenyi-utca 5. szám.

vagyis vétség esetében a kir. járásbíróshoz, büntett esetén pedig a kir. ügyészséghez. Ezt természetesen a vegyvizsgáló állomásnak is be kell jelenteni, hogy tudja, hogy a szakvéleményt hova kell küldenie.

Igazságtalanság. Önnek valószínűleg nincsen igaza, azért választotta ezt a jeligét. Ha a kerületi parancsnokság a nősülési kérvényét azért utasította el, mert az ara anyagi helyzetét nem találta megfelelőnek, akkor azt hisszük, hogy másodszor is hiába próbálkoznék, mert nem valószínű, hogy az arának vagy a szüleinek a vagyoni helyzete három hónap alatt olyan lényegesen megváltozott volna, hogy a nősülés engedélyezése most már aggálytalan lenne. Ha azonban csak az volt a hiba, hogy az arája szülei túlságosan keveset ajánlottak fel az ara számára, akkor meg lehet kísérelni egy újabb nyilatkozat felterjesztését, amelyben most már elegendő hozományt ajánlanak fel. Természetes azonban, hogy a kerületi parancsnokság ezt az újabb nyilatkozatot is csak akkor fogja elfogadni, ha a szülők olyan anyagi helyzetben vannak, hogy amit megígérnek, meg is tudják adni. A nősülési ügyeket olyan részletesen és lelkiismeretesen vizsgálják ki, hogy a kerületi parancsnokságnak egészen bizonyosan alapos oka volt arra, hogy a nősülést ne engedélyezze. Ezt rendszerint mindenki be is szokta látni, csak a völegény meg az ara nem.

Hajnalcsillag. Valószínű, hogy az ősszel újra lesz gépjárművezető tanfolyam csendőrök számára, akik a közlekedési csendőrséghez óhajtják áthelyeztetni magukat. Ha a felhívás megjelenik, jelentkezék, a tanfolyamon teljesen ingyen kiképzik. Szerelési tanfolyamok a technológián is vannak, de ilyen tanfolyamra, amíg tényleges szolgálatban áll, nem mehet, mert nem kap reá szabadságot.

Reménykedő. Nincs megszakítása, nyugdíjazása esetén tehát a határrendőrségnél teljesített szolgálati idejét is beszámítják. Az 1914—1919. évek kétszeresen számítanak mindenkinek, aki az illető évben legalább három hónapig tényleges katonai vagy csendőrségi szolgálatot teljesített. Önnek is tehát az összes hadiévei kétszeresen számítanak.

Bihari. Nem ott, hanem a régi utasításunk 178. §-ának 5-ik bekezdésében volt előírva.

Mérleg. Ha a mérleget nem használják elárúsított árúk mérésére, hanem csak háztartási célokra, akkor azt a 76.669—1924. számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet értelmében

nem kell hitelesíttetni, ilyen mérleg használata tehát nem is képez kihágást.

Apolló. Olvassa el lapunk folyó évi 7. számának 195. oldalán a »Karikagyűrű« jeligéjű szerkesztői üzenetünk 3. pontját.

Kétkedő. Ha már töpreng azon, hogy megmaradjon-e a csendőrségnél vagy leszereljen, akkor szereljen le. Aki nem a pályája iránti szeretetből, hanem kényszerűségből szolgál, abból jó csendőr nem igen lesz. Egyéb tanácsot nem adhatunk. Vagy pedig határozza el magában, hogy a csendőrséget végleges életpályájának választja, de akkor meg ne törje a fejét, hogy hol tudna jobban elhelyezkedni, hanem legyen azon minden igyekezetével, hogy a követelményeknek megfeleljen és az előjárói meg legyenek Önnel elégedve, biztosítjuk róla, hogy akkor Ön is elégedett lesz. Kötelezője a folyó év november 30-án jár le.

Nyár. Nem számítják be, mert nem állami szolgálat.

Tűzér. Valószínűleg megszállott területen tartózkodik, a címét nem tudtuk megállapítani. A honvédség állományában nem szolgált.

Foglalkozás. Egészen természetes, hogy ha az őrsparancsnok a foglalkozás megtartásában gátolva van, az őrsparancsnok helyettes pedig nincsen otthon vagy esetleg valamely sürgős ügygel (pl. sürgős tényvázlat fogalmazásával) szintén el van foglalva, akkor az őrsparancsnok az oktatással a legidősebb altisztet, tehát a törzsörmentert vagy az örmestert is megbízhatja.

Hegedű. Aki zenét tanul, annak sohasem szabad elfelejtenie, hogy az másra nézve nem nagyon kellemes. Lehetőleg olyan időt válasszon ki tehát a tanulásra, amikor a bajtársait a legkevésbé zavarja. Amíg lehet, gyakoroljon a szabadban. De egészen megtiltani, hogy Ön a legénységi szobában hegedüljön, nem lehet. Sőt, nagyon is kívánatos, hogy minél többen tanuljanak valami hangszert, szép és olcsó szórakozás az és főleg távöltartja az embert a kocsmától.

Zombor. Ha más nővel óhajt házasságot kötni, akkor természetes, hogy a kérvényét újra beadhatja, de a régi sorszámát már nem kapja vissza, hanem új kérvényének a kelte szerint új sorszámot kap. (120.377/eln. VI. c. 1924. sz. rend. Cs. K. 4/1924. sz. 60. old. bal hasáb 5. bek.)

**Csendőröknek különösen
tanulságos és szórakoztató!**

A MODERN BŰNÖZÉS

címen két kötetes, több, mint 800 oldalas komoly, bűnügyi könyv jelent meg **TURCSÁNYI GYULA** szerkesztésében. — Az előszót **VÁRY ALRERT** koronabíróhelyettes, országgyűlési képviselő írta.

A két díszkötéses kötet ára 45 pengő. — Megrendelhető **havi 4 pengős részletfizetési kedvezményel:**

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál
BUDAPEST, IV. kerület, Múzeum körút 15. szám. —

Sárvár. Csendörök által is használható nyomozástan jelenleg csak egy van forgalomban: a Soltész-féle. Lehet, hogy a minisztérium ki fog adni egy hivatalos nyomozási tankönyvet is.

Visegrád. 1. A társasági sapka leírását az 1923. évi 4. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 120.706—eln. VI. c. 1922. számú rendelet tartalmazza. Az Öltözeti és Felszerelési Szabályzat (A—26.) I. része — amelyre az itt említett rendelet is hivatkozik — a fekete sapka magasságát a testmagasság szerint elől 11—12. cm.-ben, hátul 13—14 cm.-ben állapítja meg. Ezekben a magasságokon belül tehát kifogás nem tehető. A szemernyő szélessége 4.5 cm., az állszíjé 2.2 cm. Ugyanezek vonatkoznak a társasági sapkára is. A szabálytól eltérő különféle sapkaformák (Pl. úgynevezett Ferenc, József, Jenő stb. alakok) mind szabálytalanok. 2. Olyan rendelet nincsen, amely előírná, hogy a tekepályákat meddig szabad használni. Amíg a vendéglő nyitva van — vagyis záróráig — a tekepályákon is szabad játszani.

H. V. »Jobbra hárits!« és »Balra hárits!« (Cs.—9. V. fejezet 1. és 2. pont.) Nem írta meg, hogy miért akarja ezt tudni, mert ezeket a háritásokat csak ismeri?

Érdeklődő. Arkai-féle vaságyat magánúton nem lehet beszerezni, de az illetékes vegyesdandárparancsnokságtól kérelmezheti, hogy az Ön számára magáncélra egynek a kiadását ártérítés ellenében engedélyezzék. Az ágy vaságyványának térítési ára deszkák nélkül 32.— pengő, de magánigénylőnek valószínűleg még valami százalékot is rá kell fizetni.

Dr. B. B. Szeged. Az 1925:XXIV. t.-c. valóban felhatalmazta a földmivélsügyi minisztert, hogy az 1883:XX. t.-c. 9., 11. és 12. §-ában meghatározott vadászati tilalmi időket rendeltel újra szabályozza. Meg is jelent e tárgyban két rendelet, egy 1925-ben, egy 1927-ben. E rendeletek egyike sem tesz azonban említést a vad és szelíd galambokról. E két rendelet szerint tehát legalább is nyílt kérdés, védelemben részesül-e a vad és szelíd galamb a vadtenyésztés érdekei szempontjából, vagy sem. Mi a kérdést a vadászati törvény alapján döntöttük el.

Krasznahorka büszke vára. Olvassa el lapunk 1927. évi 1. számában »Rozsály« jellegre küldött üzenetünket. Ahány iskola, annyiféle tankönyvet használ. Azokban a könyvkereskedésekben keressen tankönyveket, esetleg használt állapotban is, ahol az iskola van. A növendékek többnyire a helybeli könyvkereskedéseknek adják el vizsga után a tankönyveiket s így ott juthat ezekhez a legkönnyebben. Épen most van ennek az ideje, a vizsgák most folytak le.

Les. Először a lest kell előírni, azután a pihenőt. (L. Csüsz. 41. §. A) fejezet 4. rovat 4. pont c) és d) alpontjait.) A mintában (116. oldal 4-én $\frac{1}{2}$ 14 h. 3. R) 1.) sajtóhiba folytán került a pihenő a les elé.

T. D. törm., Tata. Ha valaki a bilincselésnek úgy szegül ellene, hogy mindig elkapkodja a kezét, valahányszor a csendőr a bilincset rá akarja tenni, ez nem olyan ellenszegülés, ami fegyverhasználatra adna jogot. A Szut. 328. pontjában olvashatja azokat a kényszerítő eszközöket, amelyek még a bilincselés és fegyverhasználat előtt alkalmazni lehet, természetes tehát, hogy ugyanezeket a kényszerítő eszközöket alkalmazni kell akkor is, ha a bilincselésnek a fentiekben említett akadálya van. A megbilincselendő csuklója nem liliom, ha szükség van rá, jó markosan is hozzá kell nyúlnia a csendőrnek.

F. K. csendőr, Sellye. Szabadságot csak azokon a helyeken lehet tölteni, ahova kérte s ahova azt engedélyezték. Különböznem volna gyakorlati értelme annak, hogy a szabadságolási igazolványnak ezt a rovatát kitöltsék. Erre azonban a szolgálat szempontjából feltétlen szükség van, mert minden szabadság csak addig tart, amíg a szolgálat azt megengedi. Tudniok kell tehát a parancsnokságoknak, hogy a szabadságon levőket honnan vonultassák be, ha rájuk szükség van. A szabadságolási helyről való ideiglenes (1—2 napi) eltávozás miatt nem vonhatják felelősségre, gondoskodnia kell azonban természetesen arról, hogy szükség esetén megtalálják. 2. Olvassa el legutóbbi számunkban »Szenvedő alany«-nak küldött üzenetünket. Levelében 24 fillér bélyeget találtunk, azt lapunk javára bevételztük.

Ajaccio. Ha a puska szuronyal vagy anélkül »Vállra!« helyzetben van, a szurony levételét, illetve feltűzését elrendelő vezényszóra a puskát először »Súlyba!« kell venni és csak azután kell végrehajtani azokat a fogásokat, amelyek a Gy. Gy. Sz. 2. füzet 63. és 64. pontjaiban elő vannak írva. A »Szuronyt fel!« és »Szuronyt le!« végrehajtása után a puskát abba a helyzetbe kell venni, amelyben a vezényszó előtt volt. Ha tehát a puska pl. a »Szuronyt le!« vezényszó előtt »Vállra!« helyzetben volt, akkor a szurony levétele előtt először »Súlyba!« kell venni, a szurony levétele után azonban egyenesen a »Vállra!« helyzetbe kell visszavinni, anélkül, hogy közben újra »Súlyba!« venné.

Sapka. 1. Valószínűleg az ősszel, többet egyelőre nem tudunk róla. 2. Olvassák el lapunk mai számában »Visegrád« jellegre küldött üzenetünket. 3. Valószínűleg csak a nyár végén.

**Hegedű
Harmonlum
Tárogató** csak itt a valódi
**Cimbalom
Harmonika
Gitara**

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

BÜTORHITEL

ÚJ ALAPON,

kézpénzárban, 18 havi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. **Sándor Ignác bútóráruháza Budapest, VI., Dessewffy-uca 18-20.** Vilmos császár út és Nagymező-u. között (saját házában). 2-es és 10-es villamos megálló.

Német és eredeti
stájer gyár!mányu

KERÉKPÁR

előleg nélkül, havi 13.— pengős vagy heti 3.— pengős
részletre, teljes csendőrségi felszereléssel 240.— P.

Részletek a vásárlást
követő hónap 1—5-ike
között fizetendők..

Herrmann Gyula Magyar Kosárfonó Rt.

Budapest, V. kerület, Lipót körút 15. szám

**Lábizzadás és kézizzadás ellen
használja a több mint 20 év óta bevált**

SUDORÁNT

— Bővebb ismertetés a „Csendőrségi Lapok” június 1-i számában. —
Készíti: **Molnár János** gyógyszerész, **Bozsok.** (Vas m.)

ÓRÁK, ÉKSZEREK

A csendőrség véglegesített tag-
jainak kedvező fizetési feltételek

TAUB Budapest, Rákóczi út 90.

(Közvetlen a Keleti pályaudvarnál.)

O. J. 1. A palotaörséghez jelenleg nincsen felvétel, egyelőre nem is lehet tudni, hogy mikor lesz, mert a létszám teljes. **2.** Nős egyének felvétele elvileg nincsen kizárva. A kerületi parancsnoksághoz benyújtott kérvénye alapján a nő-sülést a palotaörség parancsnoksága is engedélyezheti. **3.** A palotaörség állományába a csendőröket nem helyezik át végleg, hanem csak tartósan vezénylik. Hat évnél hosszabb ideig nem lehet ott maradni, ezen idő letelte után visszahelyezik a csendőrséghez. De ez most úgy is tárgyaltan, mert felvétel nincs.

Komárom. Esztergomban. Címe: »Komárom-Esztergom közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék alispánja«.

Algir. Erről a kérdéstről már sokszor írtunk a Csendőrségi Lapokban. Nehéz eldönteni, hogy kit illet meg a »Nagyságos Asszony« megszólítás és kit nem. Általában a középosztály asszonyait szokták így szólítani, de megkapja ezt ma minden nő, akinek kalapja van, éppen úgy, ahogy a jobb nadrágú férfiak is már mind »Nagyságos« urak. Éppen ez a válogatás nélküli címadoományozás alaposan le is szálítottta a »Nagyságos« megszólítás értékét. Egyébként ez a megszólítás csak annak a hölgynek jár, akinek az ura is nagyságos. Ha valaki udvariasságból nagyságosnak szólít egy nem nagyságos asszonyt, ám jó, de komoly, jóízű asszony nem követeli meg, hogy többnek szólítsák, mint aki. Nincs szebb és magyarosabb megszólítás a »Tekintetes Asszony«-nál s mi azt hisszük, hogy az örsparancsnokok és csendőrök nejei ezzel nyugodtan beérhetik. Nagyon szeretnék ezt a megszólítást a csendőrségnél meghonosítva látni, higgyék el nekünk, hogy semmivel sem kevesebb a mai értelemben vett »Nagyságos« titulushoz, amely nélkül különben is egészen jól meg lehet lenni. Hogy pedig a csendőr alkalomadtán kezét csókoljon-e az örsparancsnok vagy a bajtársa nejeinek? Miért ne? A kézcsók társadalmilag nem mindig kötelező ugyan, az udvarias ember azonban megteszi, inkább többször, mint kevesebbszer. Mindezek azonban természetesen a magánélet dolgai, amelyeknek a szolgálathoz semmi közük nincsen. Azt pedig, hogy valamelyik asszony a maga papucshős férje útján igyekezzék szolgálati ügyekbe beavatkozni vagy a csendőrök előtt a maga személyének érvényt szerezni, kellő formák között vissza kell utasítani. Nagyon szomorú dolog lenne, ha asszonyok kezdenék a csendőrséget dirigálni. Hogy aztán az ilyen parancsnoki ambícióktól fűtött asszonyok férjeiről is megvan a véleményünk, az természetes. Egyszóval: ami szolgálat, ahhoz az asszonynak semmi köze, még kíváncsiság formájában sem. Cikke nem közölhető, de — mint mondtuk — nincs is reá szükség, mert mindezeket a dolgokat mi már régen megírtuk.

Kéziratok :

R. C. Közölni fogjuk.

Siculus. Az első megfelelne, de egymagában nem elég egy közleményre. A másik hármát lehetetlen közölni. Visszaéléseket és szabálytalanságokat még tréfás modorban sem szabad szimpatikusakká tennünk. Tessék talán többet beküldeni, hogy esetleg válogatni lehessen. Megtörtént eseteket komoly formában is szívesen veszünk.

Dr. R. I. szds, Budapest. Sorrendben közöljük.

A. S. th. Szomoróc. Szívesen közölnék, de nem tehetjük, mert kellemetlenséget okoznánk vele az illető megszállt területbeli véreinknek.

—th. —n. **Békéscsaba.** Cikksorozatot nem kezdetünk el addig, amíg a teljes kéziratot meg nem kapjuk. Méltóztassék az egészet beküldeni, akkor meg tudjuk mondani, hogy közölhető-e, vagy sem. Maga a téma megfelelőnek látszik.

Gyopár. A pandur és a csendőr. Közismert dolgok, különösebb érdekesség nélkül. nem közölhető. Gyakorlati irányú, kriminalisztikai szakcikket, vagy nem közismert érdekességeket kérünk.

Napsugár. Szép is, igaz is, de a stílusa túl magas. Ugyanezt egyszerűbb, közvetlenebb, könnyebben érthető stílusban megírva szívesen közölnék.

K. Z., Budapest. A dobtanár. Alkalomadtán jönni fog.

Látókép. Tarhavas. Sárga kalász. Mind a három jönni fog, ha reájuk kerül a sor. Jók, de egy kicsit át kell fésülni őket.

»Mi változtatja a vizet borrá? Miskolc«. Van benne egy-két jó gondolat, a maga egészében azonban közlésre nem alkalmas. Eltettük, lehet, hogy egyszer majd átfésüljük, közeli közlésre azonban ne számítson.

»Az Isten csodát tesz. Békéscsaba«. A történet erősen valószínűtlen és éppen ezért az erőltettség benyomását kelti. Kár, mert a leírás jó. Mást kérünk.

H. I., ny. örm. »A revízió«. Gyenge vers, nem közölhető.

Csp. Némiképen átdolgozva alkalomadtán közölni fogjuk.

R. örm., Bogács. Nem sikerült.

Feketehegyaljai. Nem mond új dolgot, amit ír, azt mi már sokszor megírtuk más szavakkal. Ilyen tárgyú cikket mindig szívesen közlünk, de természetesen csak akkor, ha a szerzőnek új, önálló gondolatai vannak, amelyek felkeltik az érdeklődést.

Salgó. Van egy-két sikerültebb versszaka, de egészében nem üti meg a mértéket.

Bereck. Egészen helytelenül fogja fel és magyarázza a Szut. vonatkozó pontját. Az utasítás hivatkozott rendelkezésének éppen ellenkező célja volt, mint amit Ön bele szeretne magyarázni. Nem közölhető.

Bánatország. A gondolatai szépek, de a verselési technikája nagyon rossz. Nem hisszük, hogy valamikor jobbat fog írni. Próbálja meg prózában leírni.

Marosvize. Már megüzentük, hogy nem közölhető. Aki kéziratot küld be, kísérje figyelemmel a szerkesztői üzeneteket, mert magánlevelet nem írunk. Nem győzzük sem idővel, sem költséggel.

Öreg csendőr. Túl hosszadalmas elméleti fejtegetés, gyakorlati érték nélkül. Mindenféle csendőrségi szakcikket szívesen közlünk, de csak úgy, ha tanulni is lehet belőle. Természetes, hogy a gyakorlati szolgálatnak is van elmélete, de az elméletnek semmi esetre sem szabad önmagáért élő valamivé fajulnia.

Kajszinbarack. Idegen testületek dolgába illetlen dolog lenne beavatkoznunk. Nem közölhető.

D. D., th. Érdekes történet és jól van leírva. Közölni fogjuk.

Nagysalló. Témája nem a mi lapunkba való. Sajnáljuk, hogy nem közölhetjük, mert egyébként megfelelne. Próbálkozzék meg talán a csendőrelétekből vett novellákkal. Úgy látjuk, hogy szeme is van hozzá, meg tolla is. Kisebbségi stílári nehézségek ne aggasszák, azon mi majd segítünk.

Gh. Természetes, hogy gazdasági tárgyú közleményeket is szívesen fogadunk, amennyiben azok általános érdeklődésre számot tarthatnak. Sőt. Főleg olyan kérdéseket kérünk azonban tárgyalni, amelyek elsősorban az örsöket érdeklik. A gazdaságkezelés ma — sajnos — akkora területét foglalja le testületünk adminisztrációjának, hogy bőven akad téma, amiről érdemes írni.

Tábori csendőr. Testületünkhöz való őszinte ragaszkodása minden dicséretet megérdemel, a verset azonban nem közölhetjük, mert nem üti meg a mértéket. Kéziratot nem küldünk vissza.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.
HATSCHEK ÉS FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza épületében).
Fiók: VI., Andrásy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

KERÉKPÁROK

valódi **Styria** és francia **Hunter** gyártmányuak olcsón, előnyös fizetési feltételek mellett is kaphatók.

DEMÉNYI ÉS FIA CÉG-nél

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 4.

Kérjen árjegyzéket kerékpárokról, motorkerékpárokról, gramolonokról.

Dunaszéli tüzek.

Irta: KILIÁN ZOLTÁN.

(1).

I.

Ki ne ismerné a nagylángú dunaszéli tüzeket?

Molnárok rakják az ilyen tüzeket, meg halásznak. Körül-ülük estéknként és csak a tűz beszél ilyenkor köztük, az emberek hallgatnak.

Ezen az estén is így volt. Bolgáry Gábornak, a csendőr tiszthelyettesnek a szive nagyot dobant, amikor először meglátta a tüzet. Molnármester fia volt Bolgáry Gábor, apjának még két szép malma forgott a Dunán. Viziemberek között nevelődött és ezért szive visszahúzta Borsodból, Abauj-ból is, ahol próbacsendőr kora óta szolgált tiszthelyettes-ségéig. Most a nyár elején végre sikerült a csere, hazajuthatott Dunajegenyésre.

A csendőr nem szolgálhat ott, ahová való. Sógorságnak, komaságnak nincsen helye a csendőrszolgálatban. Bolgáry tiszthelyettesnek azonban mégis engedélyezték az áthelyezését, mert a szülőfaluja nem feküdt a szárny területén, innen Jegenyésről pedig már olyan régen elszármazott, hogy már nem is számíthatott idevalónak. Rokonai mind elhaltak, csak egy nagybátyja élt még, attól ugyan elszolgálhatott itt akármeddig.

Kemény csendőr volt a tiszthelyettes, de most megkönnyesedett a szeme mégis. Úgy ment a tűz felé, mintha az öreg Bolgáry Mihályt látná mellette, azt a kedves, lisztes drága Bolgáry Mihályt, aki bizony a Cigány-utcai temetőben porladoz Bolgáry Mihálynéval és nem harcol már a malmára törő jégáradatokkal, sem az árvizekkel.

Sokszor ült ilyen tüzek mellett kisfiú korában a tiszthelyettes. Most rá emlékezett nagyon: mindig azon tűnődött akkor, mit is bámulnak, hallgatnak a nagyok a tűzön? Akkor gyerek léte is érezte mindig, hogy nem szabad szóval zavarni az emberek csendjét nagylángú tüzek mellett. Rejtelmes okok állítják fel ezt a tilalmat.

Később sokat tanult, sokat olvasott Bolgáry Gábor és noha messzire származott a dunaszéli tüzekről, megértette már a hallgatag tűznézés titkát. Ma tudta már, hogy istentiszteletet ülnek ilyenkor a magyarok; tiszta és igaz pogányság költözik szemükbe és az ösisten, a tűz zárja le csendre az ajkukat is. Hódolnak a tűznek, mely ott van a házukban minden napon, amelynek a lelkétől mégis elszakadtak örökre.

Az ösisten oltára ledőlt. De néha, meghitt és mindent lehántott, szabad szép emberi pillanatainkban még vissza-

szökünk hozzá este, mikor eljön az igazi ideje; meleg és gyönyörűsége arcába nézünk s megszáll bennünket a megilletődés, elfog a megvédettség hite. Nem merjük megtagadni a tüzet ilyenkor. Hallgatunk, nem mozdulunk, mert ő él egyedül lobogással csak köztünk és ereje boldogítón elárad rajtunk. Érezzük, hogy belőle való szikra vagyunk.

Ment a tűz felé Bolgáry Gábor, csendesen köszönt, amikor odaért. Az emberek helyet csináltak neki. Velebeliek voltak a férfiak, ki az iskolából, ki a katonaságtól, Szerették régen és megörültek neki, hogy végre hazajutott.

Mindenkinek a tiszthelyettes apja járt az eszében. Emlékeztek.

Aztán törpülőben voltak a lángok és egyszer már csak a parázs villogott a kör közepén. A nyelvek megoldódtak:

— Hazajöttél, Gábor?

— Haza.

— Asszonnyal?

— Meg családdal. Két szép kisfiam van.

— Isten tartsa meg őket annyi esztendeig, ahányig az édesapád élt.

A tiszthelyettes bólintott. Milyen jó itthon. Meleg tekintettel nézett körül. Szeme megakadt egy öregén.

— Maga az, Pötönye bácsi?

— Rám ismeresz?

— Hogyne. Csak egy kicsit megöregedtem.

— Az! — sóhajtott Pötönye. — Megöregedtem...

Fájdalmas volt ez a sóhaj, mint a halódó tűz serce-gése a lélekzet után.

Bolgáry vigasztalón intett feléje:

— De becsületben öregedtem meg...

Az öreg ráhagyta; különös toldást tett hozzá azonban: — Böcsületben. De kár vót, Gábor! Nagy kár vót!

Egy molnárinas riadt fel hirtelen a parázsbámulásból:

— Mi volt kár, Pötönye bácsi?

— Az, gyerelem, hogy böcsületben öregedtem meg. Az vót kár...

Bolgáry megcsóválta fejét.

— Hogy beszélhet ősz fejjel ilyen szamárságot?

Nem szólt senki. Csak az öreg felelt pár perc múlva.

— Merthogy, aki böcsületben öregszik meg, öregkorában nem a maga parázsával melegszik. Itt-ott csak a másénál, ha helyet engednek neki...

A tiszthelyettes meg akarta szidni Pötönyét, de Neksei Jani, a molnárinas éleset kiáltott ebben a pillanatban.

— Nini, ott csak, a szőlők felett!

Odanéztek mind.

Valami kékes világosság táncolt ott, mint a kén lángja.

— A kincs tisztítja magát! — mondták az emberek. Az elásott kincs!

A tiszthelyettes csak figyelt. Jó csendörnek az az első dolga, hogy megfigyelje természetes életnyilvánulásaikban az embereket.

A molnárinas felállt. Nézte mohón a táncoló lángot:

— Kinek a kincse?

— A vörösbarátoké. Azok ásták el, amikor kihajtották őket az országból egy régi király idejében.

— Miért nem ássák ki?

A világ legjobb hangszerei: hegedű, zongora, harmonika, harmónium, gramofon stb.

Reményi Mihálynál
Budapest, VI., Király-u. 58—60

Ófensége Dr. József Ferenc kir. herceg kamarai és a Zeneművészeti Főiskola szállítója.
Csendőröknek kivételes részletfizetési kedvezmény.
Minden hangszerről külön-külön árjegyzék díjmentes.

— Mert nem lennek a helyére! Konokul elrejtözik ám az ilyen kincsek!

— Meg kell lesni, amikor tisztítja magát!

— Van ott fene! — mérgeskedett Pötönye bácsi egyszerre. Ami nincs, az nem is tisztíthatja magát.

— Ásott maga talán már ott?

Az emberek nevettek.

Pötönye rájuk dohogott:

— Valamennyőtök apja ásott ott már, nemcsak én... Inkább napszámba mentünk volna...

— Ma már nincsenek kincsek, — hitetlenkedett egy halászszeres is. Még a halak is elfogynak, lassanként kivesznek...

Egy csendőr állt meg a tűznél és ez végét vetette a vitának.

— Tiszthelyettes úrnak alázatosan jelentem, egy fontos ügyben tessék félrejönni.

— Mi az, Galambos?

— Jelentés jött az őrsre, hogy Bolgáry János alsómélykúti lakost meggyilkolták.

A tiszthelyettes megtántorodott.

— De... de hiszen Bolgáry János az én... az én nagybátyám!

— Igenis, tiszthelyettes úr.

— Szörnyű!

— Szörnyű dolog valóban. Éppen most, az első napon, amikor tiszthelyettes úr átvette az őrsöt...

— Gyerünk! — szólt Bolgáry alig hallhatóan és oda-köszönve a parázs körül ülő embereknek, szaladt felszerelni be az őrsre.

Bent Bukó Kálmán törzsörmestert választotta magához Bolgáry Gábor az alárendeltjei közül. Bukó szolgált leg-regebben itt Dunajegenyésen; vele való beszélgetéséből pedig azt állapította meg Bolgáry, hogy hasznavehető, alapos képességű csendőr. Még mielőtt elindultak volna, értesítést adatott le Bolgáry telefonon a szomszédos őrsöknek és hozzáférhető vasúti- meg hajóállomásoknak, hogy Jegenyésen gyilkosság történt, figyeljenek meg minden idegent.

II.

Bolgáry János, a tiszthelyettes nagybátyja, szikár, erős öreg ember volt. Hatvanhatesztendős letére alig nézhette valaki többnek ötvenkettőnél. Egymagában élt most, mert tavaly meghalt a második felesége is. Gyermeke nem született egyik asszonytól sem, pedig a hetvenhárom holdnyi föld megengedte volna, hogy többet is felnevelhessen Bol-

gáry János gond nélkül. Régebben is tömördek salátát és gyümölcsöt szállított fel a budapesti vásárcsarnokba a mohácsi hajón. Állandóan úton volt abban az időben, mikor a szállítás folyt, a gyötrődés azonban jól fizetett neki, mert ebből szerzte az apai örökséghez a többi. Még akkoriban ragadt rajta a »salátás Bolgáry« név, melyet később is használtak a jegenyésiek rá, bár mindig haragudott érte.

A salátás Bolgáry halottan feküdt most a konyhájában. Szerencse volt a nyomozás szempontjából, hogy egy nyugdíjas vasutas barátja vette észre a bűncselekményt, akivel preferáncozni szokott Bolgáry János estefelé. Nem ütött zajt a vasutas, nem csöditett oda embereket, hanem bezárva

a házat, meriten a csendőrörsre sietett. Ez okos dolog volt, mert nem rontotta el a helyszínt semmiféle szájtató ember.

A tiszthelyettes és járőrtársa még a hullát is az eredeti helyzetében kapta. Arccal előre esve feküdt Bolgáry János, melle alatt vértócsa szikkadt. Lövés ölte meg, — kibontott mellén két helyen is találtak belövési sebet a csendőrök.

A bűnjel után való kutatás azonban eredménytelen maradt. Bár a küz-

désnek semmi nyoma nem látszott a téglázott padlón, a hulla kezét is alaposan szemügyre vették, nincsen idegen szörszál rajta vagy szövetfoszladék. Bolgáry tiszthelyettes ma délelőtt tett látogatást nagybátyjánál. A megfigyeléshez szokott csendőrember alaposan körülnézett a látogatás alatt még itt is, nem sejtve, hogy estére milyen körülmények között látja viszont nagybátyja otthonát. Hamar megállapíthatta, hogy nem változott semmi azóta.

Csak a ház gazdája feküdt halottan, aki délelőtt még vígan ölelgette a tiszthelyetttest és alig tudott hova lenni örömeiben, hogy egy elszármazottnak hitt Bolgáry-ivadék visszakerült Jegenyésre.

Bukó törzsörmester Bolgáry utasítására az értékek után való kutatást végezte el. A vasutas szerint minden pénzét a takarékbán tartotta az öreg, itthon alig volt tizenöt-húsz pengője csak. Ez az adat egyezni látszott azokkal a kijelentésekkel, melyeket a salátás Bolgáry délelőtt az unokaöccsének tett. A kézipénz, melyet a szobaasztal fiókjában tartott, hiányzott azonban.

A fiókban meg az asztal lapjának a szélén ujjnyomokat találtak. Felvették ezeket, majd lenyomatot vettek a hulla ujjairól is, mivel feltehető volt, hogy az asztalon lelt ujj-

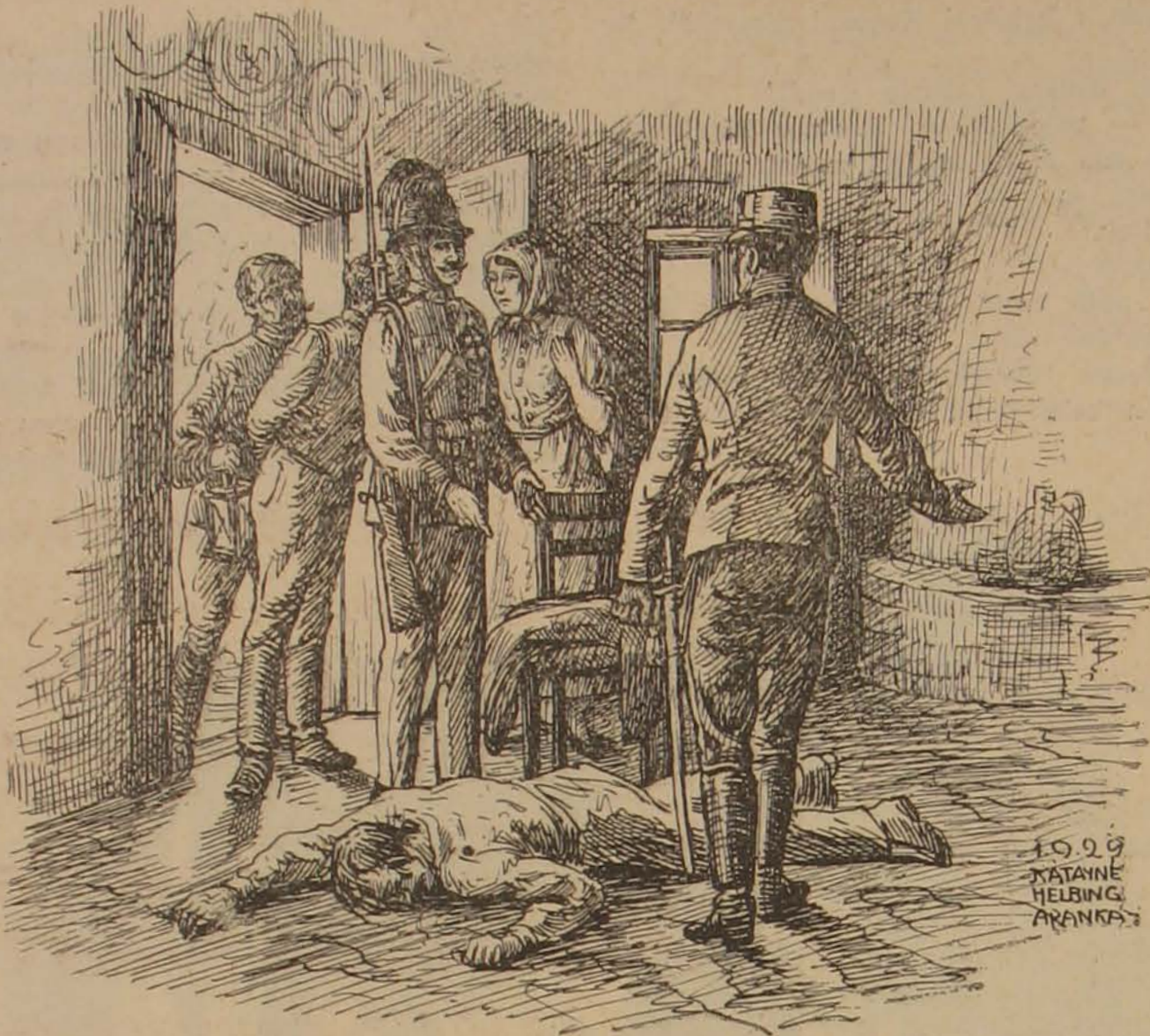
Egy csendőr állt meg a tűznél és ez végét vetette a vitának

Az Anker általános biztosító rt. a m. kir. csendőrség tagjainak biztosításával Némedy János urat bizta meg. Megkeresések, felvilágosítás kérések alábbi címre küldendők: **Némedy János az Anker-palota ált. bizt. rt. tisztviselője, Budapest, Anker-palota.** A m. kir. csendőrség tényleges állományú tagjai 3000 pengőig előzetes orvosi vizsgálat nélkül, igen kedvező feltételek mellett köthetnek biztosítást.

nyomatok a házigazdától magától is származhatnak.

Kint, a ház udvarán sem jutottak figyelemre méltó dologra. A környék kikérdezték lakói nem tudtak felvilágosítást adni; a Bolgár-háznak meglehetősen nagy kertje van és a kert hátsó kerítése a mélykúti szőlőkre szolgál. Ebből azt lehet következtetni, hogy a tettes a szőlők felől jött és arra is távozott. A kerítés és a tájéka, amennyire az esti világításban megvizsgálni lehetett, nem árult el azonban a tettesről semmit.

Bolgár tiszthe-

A salátás Bolgár holtan feküdt a konyhában...

lyettes e vizsgálódások alatt végigfutatott gondolatában a pillanatnyilag lehetséges feltevéseken.

A kriminalisztika két ősrégi, de örökké élő kiinduló kérdését vetette fel magában és ezekre kereset feleletet.

Kinek használ a bűntett? — nézte eltűnődve a halottat. Aki a javait kapja...

Egyszerre forró lett körülötte a levegő:

— Hiszen én kapom egyedül a vagyont, más vérbeli örökös nincs!

Ez a megállapítás fojtogatóvá tett körülötte mindent. (Folytatjuk.)

KERESZTREJTÉNY.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
11.		12.						15.	
14.			15.	16.					
17.				18.		19.		19/a.	20.
21.		22.	23.			24.	25.		
26.	27.				28.				29.
30.		31.					32.	33.	
34.				35.				36.	37.
38.		39.				40.		41.	
42.									

Vízszintes sorok:

1. A csendőrség hármasszavának egyike (az egyik mássalhangzó megkettőzendő). 11. Ilyen mérték is van. 12. Ilyen film is van. 13. r-rel a végén üt. 14. ...gara víz-esés. 15. Hamis erkölcs más szóval. 17. Híres svájci szabadsághős; az almát lelőtte a fia fejről. 18. n-nel bibliai név. 19. Igen angolul. 20. A Csüsz. szerint az egyik világtáj rövidítése. 21. Kötőszó (ékezet pótlással). 22. Visszafelé felvidéki

fürdő (elején »s«, végén »cs« pótlandó). 24. Ha nem ... nem látja. 26. A legmagyarabb folyó. 28. Török csatáról híres mező. 29. Ilyen betű alakjában repülnek a darvak. 30. A biblia szerint ilyen bűn is van (visszafelé). 33. Kis gyermek teszi. 34. Csendőr ige. 37. Csüsz. szerint a »lovass« rövidítése. 38. Tiltó szócska. (visszafelé). 39. A közepén »p« bepótlásával: bélpoklosság (visszafelé). 40. Jóságú teszi (visszafelé). 41. Allati hang. 42. Olasz ezredes vezetéknév és keresztnévnek kezdőbetűje, aki a kommun idején nagy szolgálatokat tett hazánknak.

Függőleges sorok:

1. Ilyen per is van. 2. Az utolsó betű elhagyásával az Egyesült Államok öt nagy tavának egyike. 3. A leggyakoribb intellektuális bűncselekmény. 4. Ilyen fegyvere is van a csendőrnek. 5. Ilyen apa is van. 6. Adogató... (puskaalkatrész). 7. »h« betűvel a közepén visszhang idegen nyelven. 8. Fordítva három egymásután következő mássalhangzó. 9. »Üdvözlégy« latinul (visszafelé). 10. Ilyen világ is van. 16. Csendőr is teszi, ha jó kedve van (visszafelé olvasva). 19. Visszafelé olvasva a szigetvári hős (régiesen írva). 19/a. Tüzelésnél még a legjobb puska is... 23. Ilyen kút és víz is van (visszafelé). 25. Felettünk van. 27. Híres országgyűlés II. Rákóczi Ferenc idejében (visszafelé olvasva). 28. Ilyen gimnázium is van már. 31. Folyó Franciaországban, ahol 1914-ben a németek döntő vereséget szenvedtek (visszafelé és fonetikusán). 32. Honvéd tábornok, akit 1849-ben Aradon kivégeztek (visszafelé és fonetikusán, »r« a végén pótlandó). 35. Japán pénzegység. 36. Három azonos magánhangzó. 40. Ürmérték rövidítése.

A helyes megfejtők között egy szép könyvet sorsolunk ki. Megjejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől jogadunk el. Határidő július 31. Az eredményt az augusztus 10-i számunkban fogjuk közölni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.